

ДИДИЕ ДЪКОЕН ЛУИС И АЛИС

Превод от френски: Венелин Пройков, 2018

chitanka.info

На моята съпруга Шантал

*И тогава се обръща към онези периоди от
съществуването си, в които жизнелюбието се
смесва с житейското отчаяние.*

Албер Камю

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) ноември 1865

Драги господин Дикенс,

Свечеряваше се, но фенерите във все още не бяха запалени, така че е възможно да се заблуждавам. А и уличката на запад от Сейнт Олдейтс бе твърде тясна и съответно твърде тъмна. При това вървахте, обърнат гърбом, с приведена глава и превити под върхната дреха рамене — дребен мъж, притеснен да не го изненада снегът; наистина имаше такава опасност, впрочем към осем часа заваля, но рехаво и неуверено, на сутринта по северните брегове на Темза и на Черуел само тук-там се белееше по някоя люспа.

С други думи, явихте ми се — ако изобщо сте бил вие — просто като неясен силует.

Би следвало да си внуша, че тъкмо вие, господин Дикенс, сте крачели през Оксфорд, и да ускоря ход, да ви настигна. За да се убедя, нали така. Математиците винаги и всякога проверяват всичко, а аз съм преподавател по математика, имам степен по тази дисциплина и от единадесет години вече съм Bachelor of Arts^[1].

Аз обаче само се засуетих напълно безплодно, казах си: да, този прегърбен човек, който се отдалечава, би могъл да е господин Чарлз Дикенс; би могъл обаче да е и всеки друг, да речем, работник, завръщащ се от корабостроителниците Фоли Бридж, мъж, изтощен след като цял един безкраен ден с голи ръце е рендосвал, остъргвал и

боядисвал лодки — а какво ще си помисли такъв човек, ако тръгна да надничам под качулката му? Ще замахне и ще ме просне на земята.

Инак не съм кой знае колко страхлив.

Опитът ми в образователната система ме е научил, че преподавателят винаги трябва да има властно поведение спрямо учениците си. Повярвайте, аз напълно владя моите, крача широко напред-назад, тракам с токове, бръмча около тях като някоя от онези грамадни оси — седем от тях (представете си, господине, някакви си седем оси!) могат да убият, да повалят човек, — а когато вдигнат носове от писалищата си, затварям шумно специално приготвената за тази цел книга и възкликвам: „Е, господин Харис, ще ни уведомяте ли за какво сте се вторачили в тавана?“ И тонът ми, господине, става съвсем язвителен, когато добавям: „Вдъхновение ли търсите, Харис? Може би под формата на момиченце с крилца на водно конче?“ Това предизвиква смях — разбира се, смее се не щурчото Харис, кикотят се другите млади господа. А когато веселящите са на ваша страна, господин Дикенс, не е трудно да се държат изкъсо останалите.

И тъй, не съм особено боязлив.

Но аз съм пелтек, господине. Пелтеча непоправимо въпреки усилията на добрия доктор Хънт от околностите на Хейстингс, при когото ходих да се лекувам. Пелтеченето ме възпира да върша хиляди неща, които бих желал и които навярно биха ми се удали, стига да смеех да си ги позволя; поради него все се тревожа да не налетя на някои нервни хора, готови да ме ударят, преди да съм съумял да им обясня основанията за постъпките си.

Защо ли ми хрумна, че човекът с невидимото лице, загърнат в широката връхна дреха, който се отдалечаваше по една тъмна уличка, може да сте бил вие?

Дали по стените на Сейнт Олдейтс бяха разлепени афиши, оповестяващи идването ви в Оксфорд, както е обичайно за градовете, където пристигате да четете пред публика творбите си? Не, господин Дикенс, името ви не се бе мяркало натрапчиво нито по стените, нито във вестниците, нито в клюките.

В такъв случай нима дължа на копнеж или замечтаност странната халюцинация — да видя човек там, където той (може би) не е?

Накратко, господин Дикенс, нима толкова силно съм искал да ви срещна, че снощи въображението ми е изфабрикувало тази възможна и дори вероятна среща в една тиха, закътана уличка, свила се заради приближаващия снеговалеж?

Боя се, че в този миг ви обхваща раздразнение. Вие смачквате писмото ми. Дали до вас има камина, в която гори хубав огън? Е, тогава го хвърляте там. „Какъв е пък този натрапник? — мислите си. — Захванал съм се да търча насам-натам из Англия, Шотландия и Ирландия, та чак до Америка, за да чета книгите си, а тоя Доджсън твърди, че ме видял в Оксфорд, където, слава Богу, не ми се е налагало да мръзна! Доджсън, Доджсън, къде, по дяволите, съм чувал за преподобния Доджсън?“

Докато гледате как пламъкът поръбва писмото ми с черно, как то се сгърчва и се превръща в пепел, вие напрягате паметта си.

Напразно. Не ме познавате. И не твърдя, че би трябвало.

Вие, господине, сте най-известният писател в кралството, може би в света. Твърди се, че когато минават край вашето имение Гадс Хил в Кент, безброй пътници спират, за да гребнат шепа прах от пътя. Стаени зад плетовете, те чакат да се появите: уверени са, че ще ви познаят веднага по дългата брада, по вечната шапка, по простата дреха — на квадрати, доколкото знам, — която обичате да носите, за да си придавате по-селски вид.

Мен никой никога не ме е разпознавал по улиците на Оксфорд, освен някои от възпитаниците ми — при това, драги господин Дикенс, единствено по времето, когато преглеждам изпитните им работи, та младите дяволи се надяват да ме умилостивят с усмивки, сваляне на шапки и поклони доземи. И като казвам доземи — ако от джоба ми изпадне някой предмет, като си вадя носната кърпа например, никой няма да се спусне да го вдигне и да хукне, отнасяйки го като някаква реликва.

А аз също пиша.

Но истината е, че не ме четат много. Не бих посмял да си въобразявам, че някой от трудовете ми (по-скоро бихте ги нарекли писания, повечето са доста кратки) ви се е мяркал пред очите. Наистина, с изключение на *Notes on the First Two Books of Euclid*, на *A Syllabus of Plain Algebraical Geometry* и на *The Formulae of Plane*

Trigonometry^[2], повечето ми работи са публикувани в списания. Прелиствате ли понякога The Train или Comic Times?

Трябва да добавя, че понастоящем в книжарниците може да се намери една приказка, която съчиних за едно момиченце, с четиридесетина очарователни илюстрации от Джон Тениъл. Нарича се „Алиса в страната на чудесата“^[3].

Книгата трябваше да излезе това лято, но Тениъл реши, че някои от рисунките му са отпечатани неясно. Затова пуснахме изцяло нов тираж — най-същественото качество на произведението са илюстрациите. Текстът е малко безумен. И като всяко безумие е крехък. Достатъчно ще е да кажа, че е пълна противоположност на вашите творби. С удоволствие бих ви изпратил един екземпляр, стига да смятах, че разказчето би могло да ви бъде забавно, но няма да го сторя, ако не пожелаете сам — мога да си представя, че в Гадс Хил сигурно е пълно догоре с подобни пратки.

Докато ви пиша, отново заваля сняг. Този път май ще понатрупа. Покрива дворовете на К. Ч. (прощавайте за съкращението: свикнали сме да наричаме тъй „Крайст Чърч Колидж“, голямото и впрочем прекрасно учебно заведение, в което имам честта да преподавам). Паркът е напълно побелял, с онази прозрачна белота на пресния, все още не печално бледен сняг, която създава някак си впечатление за весело искряща повърхност, за кристал, за захарта, разсипвана понякога от момиченцата, които каня да си играем на гощавка — хората обикновено дават на момиченцата брашно, което да представлява захарта, но аз предпочитам да им давам истинска, а това несъмнено излиза малко по-скъпо, тъй като те я хабят, но пък са тъй забавни: пръскат я навсякъде и се мъчат да я съберат, като си плюнчат пръстите — е, разбира се, след подобни занимания захарта ми вече не става за нищо, но има ли значение?

Налага се обаче да спра тук, скъпи господине, перото ми се изплъзва. Макар апартаментът ми да е съвсем удобен, сутрин при мен е студено, ставите на ръцете ми се схващат, пък и другаде ме понаболява. Може да съм забравил да затворя някой прозорец. Или пък съм спал твърде леко през нощта и сънят ми е бил от онези, в които човек се унася, без да си почине. Забелязал съм, че след подобни напрегнати нощи ставам доста чувствителен към студа. Неприемливо би било на тридесет и три години вече да страдам от ревматизъм! А и

досадно, тъй като мразовитите месеци ми допаднат — през тях всички леко треперят, а треперещите хора не се изразяват гладко; изобщо, струва ми се, че зиме пелтеченето ми не привлича толкова вниманието и се слива с всеобщото нарушаване на правоговора.

Горкият господин Дикенс! Наистина, колко приказки, колко фрази и вметнати изречения, колко дребни самопризнания, само и само да ви запитам дали тъкмо вашата фигура съм имал честта да забележа как се отдалечава вчера привечер в дъното на уличката отляво на Сейнт Олдейтс, когато човек е тръгнал към Карфакс Тауър...

---

[1] Бакалавър по хуманитарни науки. — Б.пр. ↑

[2] „Бележки върху първите две книги на Евклид“, „Конспекти по равнинна алгебрична геометрия“, „Формули на равнинната тригонометрия“ (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Всъщност е правилно героинята да се нарича Алис, но книгата е толкова известна под това заглавие, че в настоящия превод нарекохме истинското момиченце Алис, а приказното си остава Алиса. — Б.пр. ↑

Преподабният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) ноември 1865

Скъпи господин Дикенс,

В случай че не сте го сторили досега, не си давайте труд да отговаряте на първото ми писмо. Вече е свършено ясно, че онази вечер край Сейнт Олдейтс не съм видял вас.

Вчера в столовата споменах за предполагаемата ни среща пред колеги от К. Ч.

Преди да прочетем молитвата и да седнем, за кратко разговаряме свободно, без да спазваме старшинството. Случва се някой от нас да предложи на останалите шишенце шери, което действува ободрително, след като човек е минал през заснежените дворове и безкрайните ледени коридори. Тъкмо тъй стана вчера — и снегът, и шерито бяха налице. Трябва да кажа, че достойният господин Скръфт, който дойде при нас от Кеймбридж и не е спрял да празнува пристигането си тук, ни почерпи извънредно щедро. И все пак съм склонен да се отнасям сдържано към достойния господин Скръфт. Безспорно той преподава по един превъзходен начин гръцкия език, ала винаги ми е малко противно, когато се налага да се отъркам о мекия му търбух на невъздържан пияч — при това той смята за елегантна жълтата жилетка, с която го кичи, като че ли издутината не се натрапва и без това. Но тъй или инак Скръфт не се поскъпи за шерито, а това питие, особено сухо и отлежало, притежава приятното свойство да отприщва говорните ми способности.

След като мислено си повторих фразата, за да съм сигурен, че няма да се запъна на някоя съгласна, използвах една пауза и заявих, че ако очите не са ме излъгали, трябва да съм забелязал как Чарлз Дикенс върви самотен и прегърбен по една оксфордска улица.

О, какъв присмех събуди простодушието ми! Напомниха ми, че е просто невъзможно човек като вас, господине, да се разхожда инкогнито в град като нашия — а, както отбеляза господин Скръфт, и в който и да е друг английски град.

Самият аз веднага си дадох сметка, че това очевидно е така.

Трудно ми е да си представя какво нещо е известността. Като че ли ви бях казал: лично аз мога да отида където и да било, без никой да ми обърне внимание.

В смисъл — добронамерено, изпълнено с уважение и възхищение внимание. Не е съвсем вярно, че мога да се разхождам, без да бъда наблюдаван — но по един потаен и доста болезнен за мен начин.

Дължа това дискретно, но неотклонно следене на господин и госпожа Лидел. Хенри Джордж Лидел е декан на К. Ч., двамата със съпругата му Лорина си имат четири очарователни деца, три от които са момиченца. За едно от тях — Алис — съчиних приказката „В страната на чудесата“.

Тогаваш Алис беше деветгодишна. Беше — и все още е — възторжено младо същество с живи и замислени очи, с неоткрояващи се устни: детински или женствени, трудно е да се каже, зависи от настроението ѝ.

Нослето ѝ е разположено точно по средата на лицето. Тъй де, спрямо овала му то е като точката, в която се забива острието на пергела върху листа за рисуване. Сякаш всичко останало е функция на това носле. А иначе то не е никак голямо! Напротив, доста незначително носле, като при котетата — представлява такъв придатък към заобленото чело, какъвто е запетайчицата за едно красиво изречение. Ала макар и ненатрапчиво, нослето си остава геометричен център на лицето. Това ми е известно, защото направих няколко снимки на Алис — после разчертах с оловен графит, транспортир и пергел върху увеличената снимка осевите линии на лицето и установих, че нослето на Алис е структурообразуващ и уравниващ елемент за останалата част от лицето.

Ноздрите ѝ са прелестни. Особено дясната. Тя сякаш се отличава с едно непрестанно естествено потрепване, което се усеща дори на застиналата фотография. Личи си, че Алис просто е създадена, за да осъществява една от най-човешките функции: да диша.

Когато Алис е сърдита, размерът на устата ѝ със съвсем мъничко надхвърля ширината на връхчето на брадичката ѝ. Би могло да се каже, че това е една малка устица, но когато Алис благоволи да се усмихне, забележително гъвкавите ѝ устни се изпъват и разтягат цялата долна част на лицето ѝ, сред която блясват добре оформени, влажни и много

бели зъбки. Мярва се също езичето с доста наситенорозов цвят, съвсем тясно, макар крайчето му да е леко изпъкнало — като възглавничка.

Лявото око е по-закръглено, като на малко момиче, а дясното има по̀ бадемовидна форма, склонно е леко да примижава и вече издава женственост. Това явление се откроява особено, когато човек гледа или снима Алис в три четвърти профил.

Госпожица Лидел е с черна, доста къса коса, с бретон, подстригана до под ушите. Това не е обичайна прическа, повечето момиченца, които познавам, са сресани на път по средата, а косата им е дълга, за да може на празници да им сплитат забавни плитки или да им спускат тежки къдрици. Тази относителна оригиналност придава на Алис особено очарование, очарованието на бедно дете, което си няма кой да му прави сложни прически.

Шията на Алис е малко къса, така че изглежда пълничка, но този масивен детайл се компенсира от тесничките и закръглени раменца и от дължките, извиващи се доста изящно ръце.

Нямам особено ясна представа за тялото ѝ, тъй като то не ме занимава кой знае колко. Но много обичам боси крачета. Крачетата на Алис не са най-прекрасните на света. Всъщност са въздълги и пръстите им са доста извърнати навън. Като всички малки момичета Алис не умее да изтъква краката си, когато човек поиска да ги види, тя показва предимно коленете си, а те, естествено, често са ожулени.

Това е момиченцето, господин Дикенс — обикновено, поне през хубавите дни на третия учебен срок, то носи бяла памучна рокля, бели чорапки, черни обувки и се крие от слънцето под широкопола шапка, която майка му украсява с дълга синя панделка.

Освен снимките съм ѝ правил набързо множество скици с молив върху големи листове. Ако желаете, ще ви изпратя няколко — може да ви вдъхновят за някой нов детски художествен образ.

А сега — знайте, че господин и госпожа Лидел не ме следят заради Алис. Всичките ми беди се дължат на Прикс — това е прякорът, с който децата на декана наричат госпожица Прикет, тяхната гувернантка.

Тази Прикс е доста недодялана, но не и неприятна за гледане. Често съм седял до нея на диван или в лодка и мога да ви кажа, че мирише хубаво. Това е рядкост за бавачките — макар да се мият също като нас, от блузите и полите им често се носи възкисел полъх на

повръщано или пишкано. В случая с Прикс обаче няма нищо подобно, тя мирише на прясна слама, на масло и ванилия, понякога на розова вода. Срещал съм гувернантки с отвратителен дъх, защото смъркат енфие за успокояване на нервите, а дъхът на Прикс, когато ми е пяла под носа, ухаеше чудесно: тя яде много шоколад и понякога дъвче ментови листа, откъснати край пътя.

Ако забрави да се пази от слънцето, по лицето ѝ изникват ситни лунички, които изчезват по здрач, също както се затварят маргаритките.

Да, признавам — всичко това е очарователно.

Но семейство Лидел явно си въобразиха, че така настойчиво се срещам с тяхната малка Алис, преследвайки непристойната цел да се сближа и вероятно да се пъкна в леглото на гувернантката Прикс!

Доколкото познавам господин Лидел — струва ми се, ще ви стане ясно що за човек е, ако отбележа, че щом се настани в резиденцията на декана, се разпореди да поставят навсякъде из къщата скулптурни изображения на лъвове със семейния му герб, — този джентълмен изтръпва при мисълта за неравностойна връзка между преподавател от поверения му колеж и дребна прислужница, на която не ѝ понася слънцето.

Ще ви кажа какво смята той, скъпи господине: че, макар да съм преподобен и способен математик, пелтеченето ми представлява за мен значителна пречка, за да спечеля някоя жена с по-високо обществено положение.

Колкото до Лорина Лидел, вероятно я стряска мисълта, че дъщеричките и синчето ѝ могат да станат свидетели на внезапни интимности между гувернантката им и мен.

Във всеки случай съпрузите Лидел забраниха на Алис, на Айна, на Едит, на Хари, на Прикс и дори на Роувър — кучето на семейството — да излизат от резиденцията на декана през задния вход, което им бе станало очарователен навик, да минават през дворовете, да влизат в сградата на старата библиотека, където се намира моето обиталище, и да се търкалят весело по голямото канапе край камината ми.

Ето как, за да отдалечат от мен една благоуханна, но дълбоко безразлична за мен жена, ме лишиха от близостта на едно малко момиче, без което ми е тежко да живея.

Просто ви виждам как свивате рамене, скъпи господин Дикенс, и си казвате, че скърбите ми са нищо пред безграничните страдания по света, описани и разкрити от вас във вашите книги. Какво значение би могло да има дребното ми егоистично разочарование — това, че вече мога да гледам само отдалеч и скришом едно момиченце, което тъй или иначе скоро ще навърши тринадесет години, а след тази възраст децата — момичета вече не ме интересуват — в сравнение с безбройните клетници, населяващи съчиненията ви, в сравнение с мършавите и гладни лондонски въшльовци, които си нямат ни дръвца, ни късче торф, за да се сгреят? Разбира се, снегът е красив в Оксфорд, представлява чудесна гледка по ливадите и по постройките, където прибират лодките — известно ми е обаче, че той може да бъде смъртоносен, когато се разстила над Уопинг, над Ййст Енд, над Фарингтън Роуд, над всички тия вонящи лондонски улици, където нощем няма как да се различи купчина боклуци от куп хора, зашеметени от пианство.

Известно ми е, господине, ала зная също, че едно момиченце ужасно ми липсва. В края на краищата животът е тъй (добре?) устроен, че всеки е подложен на изпитанията, към които е най-чувствителен: за едни това е гладът, за други — страстта.

Ще се разделя с вас. Звънарят, глух, подобно на всички свои събратя в нашите колежи, бие камбаната като обезумял. Трябва да разпаля огъня, учениците ми ще дойдат за своя час по математика. А и онова погребение, на което ми предстои да се проявя като духовник, в смисъл — да прочета проповед. Става дума за една млада жена, която се подхлъзнала върху заледен сняг и се удавила в Черуел. Овдовелият съпруг е неутешим. Видели го да върви край реката и да я проклина, като хвърлял в нея вътрешности на черна кокошка и произнасял заклинания. Ще ми бъде трудно да върна този човек към Бога, никак не ми е до това.

Не се считайте задължен да отговаряте на това писмо. За мен и без това е голяма чест, скъпи господин Дикенс, да изписвам името и адреса ви върху пощенски плик.

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) декември 1865

Скъпи господин Дикенс,

Празниците наблизават и ние се подготвяме да се редим на опашка, за да си запазим предварително екземпляр от вестника, в който, както всяка година, ще бъде публикувана ваша коледна приказка.

Разбира се, стига уличните музиканти да са ви оставили на мира, та да можете да я напишете, защото се носи слух, че някои от най-именитите ни писатели, за които вие сте нещо като пълководец, издигат глас срещу скитащите певци и латернаджии — те вдигали такава врява под прозорците ви, че ви пречели да се съсредоточите и вредели на работата ви.

Тук, в Оксфорд, подобни безпокойства са ни спестени. Лете градът кънти от виковете на гребците, но зиме всичко е глухо и тихо, само се носи камбанен звън, а и той бива сподавен от плътните снежни сурдини по кулите.

Книжката „Алиса“ неочаквано тръгна добре. Моят издател Макмилан сега май съжالياва, задето пусна публикацията на мои разноски — вложих близо 380 лири стерлинги в това начинание, значителна сума, а ето че не е невъзможно да си възвърна похарченото преди края на следващата година. Отделих хиляда бройки от първия тираж, спрял от Джон Тениъл заради неудовлетворителното отпечатване на осъществените от него илюстрации, и те бяха натоварени на клипер, който вдигна платна и отплава за Америка.

Впрочем, като стана дума за платна, Макмилан има нюх накъде духа вятърът: твърди, че е готов безусловно да издаде, при това този път за своя сметка, всичко, което би ми хрумнало. Възнамерявам скоро да му пробутам „Елементарно ръководство по теория на детерминантите и приложението им към линейните уравнения и алгебричната геометрия“.

Но нека оставим „Детерминантите“, скъпи господин Дикенс, и да се върнем към Алис — не към книгата „Алиса“, а към момиченцето Алис.

Ние отново се срещаме, представете си! Пак си говорим, пак се разхождаме заедно под двойния надзор на благоуханната Прикс и на смрадливото куче Роувър — наистина твърде кратки разходки, но то е заради студа.

Всичко започна — или по-скоро потръгна отново — заради едно пътуване с файтон.

През този ден след обяда, докато чаках да стане време за следващите часове, се доближих до резиденцията на декана. Гледах как пушекът се вие над високите комини, как бегли сенки се движат зад оловните стъкла на прозорците. По непринудеността на една от тези сенки определих, че това ще да е Алис. Беше дребничка сянка, господине, едва достигаше до четвъртата редица стъкла. Малката сянка спираше, доближаваше лице до прозрачната плоскост и съзерцаваше палавата мъгла, която обгръщаше парка, а аз ясно различавах потната следа от топлия ѝ, малко ускорен дъх.

Въпреки дебелината на стъклото и разстоянието този дъх сякаш овлажняваше самото ми лице, просто усещах ясно как ме гали, усещах мокротата и конфитюреното му ухание — Алис яде ужасно много конфитюр, предимно от френско грозде, от касис и от ревен.

После малката сянка изчезна. Откровено казано, това доста ме отчая. От грамадните комини изскачаха искрици и политаха в сивото небе — съпрузите Лидел винаги отопляват деканската резиденция, сякаш е преддверие на ада. На мен ми беше студено. Снегът проникваше през черната кожа на обувката ми, облеклото ми на дякон, приспособено по-скоро за църкви, а не за открити площи зиме, поемаше студа. Струваше ми се, господине, че ако поровех в джобовете си, щях да напипам мазно мъгляно тесто.

Въпреки това останах там, на стотина метра от къщата, неподвижен и тъмен като дърветата — и също като тях се превивах, когато някой силен леден повей ме блъскаше в гърба.

Тогава от деканската резиденция излезе кола. Макар да бе вторник, впрягът имаше празничен вид — два коня, свален гюрук, а фенерите бяха запалени и камшикът на кочияша беше украсен с панделки.

Колелата се плъзгаха по снега и файтонът се полюшваше като корабче при вълнение.

Алис бе прелестна, смееше се.

Установих, че се намирам насред пътя, и побързах да се дръпна, не като превито дърво, а като човек, който бяга пред опасността да бъде пометен и прегазен от движеща се с висока скорост карета.

Госпожа Лидел ме съзря и размаха облечената си в ръкавица ръка към мен: „Здравейте, преподобни!“. Не очаквах да ме поздрави, притесних се и само успях също да махна, да повдигна шапката си и отчаяно да изпелтеча: „Зд... здр... здравейте, скъпа госпожо Лид... Лид... Лидел! Здравейте, д... д... деца!“. Тогава Алис се надигна тъй, че можеше да падне от файтона, и се развика: „Здравейте, господин Доджсън, здравейте, как сте? Тръгнаха да купуваме бонбони!“. Струва ми се, че дори кочияшът не се сдържа и подвижна: „Здравейте, здравейте!“. Тъй или иначе, аз се затичах отначало редом с файтона, после, когато той набра скорост, подир него, а пръските сняг, които хвърчаха отзад, ме бръскаха по лицето.

— Преподобни — извика госпожа Лидел, — трябва да дойдете на чай у дома да отпразнуваме новата година и да си разменим малки подаръци...

После тя даде знак на кочияша да ускори още ход и те ме оставиха там.

Имах възможност да потичам и да прекося Сейнт Олдейтс, за да видя отново Алис в магазинчето, където семейство Лидел купува сладкарски изделия и откъдето самият аз често се снабдявам със сладки неща, предназначени за малките момичета, които каня за игра на гощавка.

Магазинчето се намира в малка едноетажна къща със заострен покрив. Строена е през XV век на земя, принадлежала на женския манастир в Литълмор, преди да стане собственост на някой си Мартин Томпкинс, който започнал да произвежда тук малц. Днес томпкинсовият ечемичен слад се използва само за изготвянето на цветните захарни пръчки, които момиченцата страшно харесват, или на топчета, от които се получават отвари за гаргари и за лечение на болно гърло.

И през най-дълбока зима в дюкянчето се носи влажният и топъл мирис на поле след буря. Една възрастна жена властвува над царството на бурканите, забавните кукли-палячовци и мъничките кончета на колела. Прилича на овца, разкрасена от някого с пенсне, шал и боне.

Влязох в магазинчето. След като изтръсках снега, полепнал по цилиндъра и късото ми палто, госпожа Лидел отново ме поздрави любезно, докато децата ѝ бъркаха в пълните с бонбони буркани, дръпна ме настрана и за пръв път ми заговори за моята книга с героиня Алиса:

— Преподобни — каза ми тя, — двамата с моя съпруг четем лондонските вестници. Отзивите им за вас са изключително ласкави! Твърди се, че вашата приказка е превъзходна и лека като суфле. Все пак ще разберете защо досега проявих известна сдържаност: боя се Алис да не се главозамае от цялата история.

Направих някакъв уклончив жест, нито „да“, нито „не“, и изхъмках няколко пъти със замислен и сериозен вид.

Наясно съм с нещата, господин Дикенс — през един период, който и по форма, и по същност наподобява времето, необходимо за изминаването на дълъг тунел, нищо, никой не може да накара Алис да се главозамае: моята скъпа малка приятелка — или скъпа малка любима — сега е на тринадесет години, тя навлиза съвсем сама в смътния сумрак, обгръщащ края на детството ѝ, през който неясно прозира нейното очертаващо се битие на жена; детството има географски характер, то е осезаемо и по-уютно, докато светът на възрастните е ограничен единствено от времето, над което, разбира се, няма власт никое човешко същество.

Алис се променя, господин Дикенс, тя вече се е променила!

Забелязах в магазинчето със сладкарски изделия, че лакомствата не я привличат, както по-рано. Вкусваше ги сдържано, хрускаше ги без настървение, разтрошаваше ги бавно с кътниците си като преживящо животинче. Вече не се смееше както одеде във файтона, въздишаше и съзерцаваше бавно, неуморно падащия сняг. Красивата ѝ устица бе присвита вяло и някак тревожно.

Предполагам, за повечето хора Алис е като лилия, която ще разцъфне с блясък. За мен тя чисто и просто ще порасне, и тогава аз ще пелтеча и пред нея.

Следобедът премина под знака на неяснотата, макар официално да си възстановихме отношенията с госпожа Лидел, която явно вече не смята, че бих могъл да посегна на честта на Прикс. Впрочем Прикс си е наумила да се омъжи за някой си господин Фостър и това е известно на цял Оксфорд. Въпросният господин Фостър е много по-богат от

мен, така че наистина едва ли бих могъл да храня някакви надежди да спечеля Прикс.

Още на другия ден изоставих седемдесетте си студенти по математика и се качих на влака за Лондон с намерението да напазувам за Коледа — основно комплекти за игра на табла, имам желание да измисля нови правила: открита табла, тройна табла, екипна табла. Самият аз си подарих ръководство за изучаване на иврит.

Макмилан ме посрещна с едно ново, малко лепкаво уважение, чак ми стана забавно: продали сме вече петстотин екземпляра от Алиса, направо се е сащисал...

Падна здрач, температурата също падна до тридесет градуса под нулата. Във въображението ми изплуваха комините на деканската резиденция, бълващи червеникав дим, изпъстрен от искри, докато моята Алис се е отпуснала кротко в едно издърпано до огъня кресло с лилав шал на раменете — точно в такъв вид ми е противно да си представя едно малко момиче.

Отскочих до театър „Ейдълфи“ да се поразведря. Пиесата не беше лоша, за известно време главната изпълнителка госпожица Фъртейдо почти ме накара да забравя, че Алис е пораснала, че ще расте още и че никой по никакъв начин не може да попречи на това. Госпожица Фъртейдо е весела, свежа и много хубавичка. Тъй като направо се разорих с покупките си, се наложи да си взема билет „при ангелчетата“, а от такова голямо разстояние дори при безпощадното газово осветление госпожица Фъртейдо от време на време ми изглеждаше като момиченце.

Но не е. Впрочем в Лондон нощем има твърде малко деца при подобен студ. Само успях да се усмихна на малките цветарки с кукуряците пред изхода на театъра, които бърбореха плачливо, пригласяйки на шумните подкани на проститутките.

Разказват, че откакто написахте „Оливър Туист“ с трогателната героиня Нанси, уличниците са ваши приятелки, господин Дикенс, както малките момиченца са мои приятелки. Нима подобни връзки не ни сближават, скъпи господине, чрез надвисналата тихомълком над нас сродна анатема — та нали и едните, и другите са общности, недостъпни и запрети за добронравни мъже? При все че в действителност нито вие, нито аз ги докосваме по какъвто и да било начин. Обръщам се към вас, сякаш сте моя сестра — това са вашите

думи към блудниците, и аз също бих желал да употребя думата „сестра“, с цялото ми уважение, господине, и без ни най-малко да се стремя да се меря с вас, когато става дума за моите приятелки — деца.

Така е, но дори и да кажа „сестра“, досещам се, че бъдните поколения — ако Луис Каръл има някакво значение за бъдните поколения — надали ще го вземат под внимание.

Как не, ще си рекат бъдните поколения, Каръл е имал слабост към момиченца изобщо и особено към Алис Лидел в частност — но докъде е стигала любовта ми към нея и към тях, ето въпроса, който има да си задават бъдните поколения.

А вие, господин Дикенс, ще знаете отговора. Парадоксално — фактът, че не ми отговаряте, ме кара да бъда още по-откровен. Нима не е все едно, че се обръщам към Бог, който също като вас е твърде зает и съответно крайно мълчалив?

Истината е, че обичам Алис. Обичам я, господине. Правя това признание пред вас — скътайте го дълбоко и не ме издавайте.

Обичам я безнадеждно, защото ще се разделя с нея.

Аз съм този, който се оттегля, господин Дикенс, отдалечавам се от нея, защото тя вече почти не е дете.

След като, за моя радост, благоволенieto на декана и на госпожа Лидел към мен бе възвърнато, още щом се върнах от Лондон поканих Алис на гощавка в моето жилище. Поканата бе приета, и то с нечувано предимство: Прикс нямаше да идва, нито някое друго дете от семейство Лидел, Алис щеше да си бъде сама с мен...

Приготвих всичко, както си знам: хубав огън в камината, хубави бисквити в метални кутии, върху които саморъчно бях изрисувал забавни приказни зверове, розови еднорози с палави червени птици додо между краката, хубави бродирани възглавнички върху дивана и хубави чаени листенца в чайника.

Обикновено Алис пристига тичешком. Чувам бързите ѝ стъпки по витата стълба, тя просто се нахвърля върху моята черна врата с надпис Преп. Ч. Л. Доджсън, сякаш бурята е запокитила птиче, блъска с юмручета и се смее: „Отворете, господин Доджсън, отворете бързо, аз съм вашата Алис!“ Аз отварям рязко (само си помислете, господине — та нали от толкова минути стоя зад вратата!), а малката се хвърля на гърдите ми с разтворени ръце, вперила в мен блестящите си очи,

лекият ѝ трескав дъх облъхва ноздрите ми и наистина не бих забелязал вече, ако светът спре да се върти.

През този ден не тичаше. Не заудря по рамката, само подраска. Когато отворих, остана на прага, заклатушка се от крак на крак и каза някак начумерено:

— Ами ето ме, дойдох за чая, както се разбрахме.

Както се разбрахме! Каква дразнеща забележчица, и как само подсказа, че е тук от чиста учтивост, защото сме се разбрали така и би било неприлично да се измъкне.

Хванах я за ръката и я въведох в дневната. Помещението е с удобни размери, поне за един мъж — понякога момиченцата се плашат от високия таван. Има полици с книги, в дъното — камина с окачени над нея детски портрети, под полилей с три стъклени кълба се намира работната ми маса заедно с две кресла и канапе, тапицирани в червено.

Обикновено аз сядам на канапето, а Алис се гушва при мен. Този път обаче тя се насочи към едно кресло, намести се на крайчеца, напрегната като човек, който е дошъл на кратко посещение и явно има намерение скоро да си тръгне.

Опряла ръце на коленете си, подръпвайки разсеяно белите си ръкавици, тя гледаше полепващия по прозореца сняг, който образуваше тънки лъскави люспи по стъклата — хрумна ми, че двамата с Алис бихме могли да си играем, все едно сме като Иона в корема на някоя риба. На нея обаче очевидно не ѝ се играеше, нито на рибешки корем, нито на каквото и да било. Излъчваше противната сериозност на младите особи, които юношеското съзряване изпълва с такава самомнителност, че вече нищо на този свят не може да им угоди. Всичко им се струва грозно, скучно и направо създадено, за да ги дразни.

В предишно мое послание ви описах мъничка, куклоподобна чувствена брюнетка: това бе царствената Алис, Алис на девет години. Днес, скъпи господине, тя бе неузнаваема. Всичко пухкаво у нея се бе източило, всичко издължено и хлътнало се бе наляло. Плътта на заоблените бузки сякаш се бе изместила напред, бе разтеглила лицето, заличавайки очарователната му закръгленост и подхранвайки един все тъй очарователно очертан нос, който обаче определено започва да става малко едър. Клепачите на Алис са натезжали и свеждат погледа ѝ надолу, като че ли тя вече претегля нещата по-отвисоко. Устата си е все

тъй нацупена, но вече не от инат: зад тази нацупеност се крие преценка. Сега косите ѝ падат върху раменете и се преплитат.

Тя изпи чая, който ѝ поднесох, мълчаливо, с превзето достойнство, като от време на време полекичка изтриваше устни със салфетката. Каза ми, че била безкрайно щастлива, задето книгата вървяла така добре. Добави, че дори Уелският принц бил дошъл в деканската резиденция и се постарал да хвърли поглед на онази, която мнозина вече наричали „истинската“ Алис. Тя избягала, но ѝ се сторило, че Негово Кралско Височество все пак успял да я зърне, докато припкала към горните етажи.

Споменът я разсмя. Повече не се смя през този следобед, за който предугаждах, че ще бъде последната ни интимна среща.

— Добре че ми остана книгата — рече тя внезапно. — Майка ми изгори всичките ви писма до мен, господин Доджсън.

Запитах я дали знае защо майка ѝ е постъпила така. Доколкото си спомням, никога не съм ѝ писал нищо непристойно. Предимно гатанки, ребуси, малки математически залъгалки. Алис сви рамене:

— Мама малко ме ревнува от вас заради влиянието ви върху мен, едва ли е заради нещо друго.

Задничето ѝ се плъзгаше по креслото и по мъничко, но неотвратимо се доближаваше до ръба. Скоро моето хубаво девойче щеше да се изправи и да ми поиска шапката си — или, макар да не се надявах особено на това, щеше да се спусне с носа напред като книжната Алиса в заешката дупка. Стана, както предвиждах — внезапно Алис скочи на крака и ми подаде ръка:

— Струва ми се, че е добре да тръгвам, господин Доджсън. Чаят беше топъл и превъзходен, прекарах много приятно. Пак ще се видим, нали?

Отвърнах положително, а усещах как въпреки топлината на огъня ме обгръща леден студ. Алис си отиваше, господин Дикенс, и макар още да не се бе смрачило, да имаше още сладкиши и чай, аз не сторих нищо, за да я задържа.

Тогава тя се повдигна на пръсти — доста висока е за тринадесетте си години, но все пак аз бях по-висок от нея — и ме целуна по двете бузи, за пръв път ме целуваше, а аз улових лицето ѝ с две ръце и на свой ред я целунах по челото, и така всичко свърши, тя отвори самичка черната врата, пое по витата стълба, мина по

галерията, излезе през врата номер седем на заснежения двор и изчезна.

Опитах се да вечерям, тоест да изям кейка и сухите сладки, но не бях гладен. Оставих ги на видно място за дребните полски мишки, които се нанасят в жилището ми от октомври до април.

Сложих си цилиндъра и слязох до това, което тук наричаме църквичка на колежа и което в действителност представлява грамадна катедрала. Тъй като вечер портата на „двора на Том“ се затваря, минах през малкия двор. Той беше пълен с премръзнали гълъби, които се опитваха да заспят, като се грееха взаимно. Някои бяха умрели, но останалите очевидно не го съзнаваха и се притискаха към труповете настойчиво, като че ли те бяха живи и топли птици.

Пристъпих към олтара под извисяващия се кръстат свод с неговите заострени плоскости, нервюри и надвиснали ключови камъни. Всичко бе пусто, ледено, тъмно и подредено. Сборниците с химни бяха по местата си на пюпитрите пред ореховите столчета. Седнах и се помолих на Бог да ме разбере.

Както знаете, понастоящем съм дякон към англиканската църква. По волята на моя баща, поради положението ми на преподавател в К. Ч., а и най-общо поради духовната предразположеност, която винаги съм имал, би следвало да стана свещеник. Но няма да го бъде. През онази вечер го осъзнах: по-горен сан от дяконския не е за мен.

Англиканският свещеник трябва да бъде женен. Това се изисква от обществото, вдъхва уважение, а и се налага поради естеството на сложно устроените механизми на пасторския дълг и енориите.

А аз ни най-малко не искам да се женя.

Дори един трезво премислен и двустранно всеотдаен съюз несъмнено би се провалил. Прекалено съм прирастен към приятелство с момиченца и това едва ли би било съвместимо с любовта на една жена. Колкото и да е добронамерена, всяка съпруга бързо би се подразнила от начина, по който се измъквам с моите мънички приятелки по реката, на плажа или в някой театър. Навярно отначало съпругата ми би сметнала всичко това за очарователно, би възприела с усмивка момиченцата като своего рода подобрани изпълнителки на дъщерни роли. До деня, когато бихме се сдобили със собствено дете. А то, също както някои птичета, излюпили се в препълнено гнездо, ала убедени в правата си, дори те да не са законни,

ще положи усилия да разчисти територията си. Ако пък в крайна сметка нямаме деца, нима съпругата ми не би се привързала прекомерно към момиченцата, които ще водят в свещеническия си дом? Дали би възприела неизбежните и принудителни прекъсвания на връзките ми с тези деца, когато те станат големи — а Бог и вие, господин Дикенс, следва да разбирате прекалено големи, — вземайки предвид, че единствено аз улавям мига, в който мъничките крехки създания биват запокитени сред ужасното набъбване на зрелостта?

Жена! Господи, съпруга — след като и тъй ми е толкова трудно да убедя някои майки, че в срещите ми с техните дъщери търся само компания, единствената близост, която действително ме кара да се чувствам добре! Ако някой дори за миг би си помислил нещо друго, това би било жестоко спрямо мен. Кълна се, прочее, Богу и вам, че никога не съм се сприятелявал с някое нежно дете, без да се убедя, още преди да съм направил първата стъпка към него, че не тая в най-скришната и закътана част на съзнанието си нищо друго освен кроткото щастие да го съзерцавам, понякога да го фотографирам, ала без да накърня ни най-малко душата или облеклото му.

Ако напиша още някоя и друга приказка, подобна на „Приключенията на Алиса“, в смисъл, с малки момичета за главни героини, непременно ще препоръчам на илюстратора, бил той Джон Тениъл или някой друг, да obuе детето с дълги чорапи, за да не бъде поставен в неудобното положение да рисува и открива пред публиката голи прасци. Всъщност, скъпи господин Дикенс, няма човек, по-предан от мен на нравствеността, и то на най-строгата нравственост.

Но тази нравственост не е в противоречие с радостта от една среща, от едно завоевание, от едно приятелство. След някои гощавки в моето жилище и след като малката гостенка си тръгне, представете си, понякога ми се е налагало да отворя широко прозорците дори посред най-лютата зима, сред ледени вихри, за да поема отчаяно вечерния въздух, сякаш кислородът в дневната е недостатъчен за дробовете ми, сякаш внезапно дъхът ми е станал дъх на великан. Тогава гледам как звездите се появяват в небето над Оксфорд, сякаш ги виждам за пръв път, и ликувам тъй силно, че мога да се опия от половин чаша мадейра.

Падението на Алис — парадоксално, порастването на едно момиченце наистина прилича на падение — ме връща към моята самота. Тя ще трае колкото тази зима. Отново ще настъпят хубави дни

и аз ще се кача на железницата за Скарбъро, Маргейт, Хейстингс, Ярмът или Брайтън. Не само на мидите им е хубаво край морето: на момиченцата също.

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) февруари 1866

Скъпи господине,

Научавам от един сплетнически вестник, че Пърси Фицджералд ви бил подарил за вашия кучкарник в Гадс Хил ирландско ловно куче, което можело да мине за едно от най-кръвожадните псета на света, като проявявало, според твърденията, особен вкус към униформени военни.

Но вие ще се справите с него. То ще се тътри по корем в краката ви, ще скимти по неописуем начин и ще надига към вас чудовищната си глава, за да близне ръката ви.

Ето още нещо, по което се отличаваме, освен славата, богатството и гения. Може би тъкмо тук трябва да се търси и обяснението защо не отговаряте на посланията ми дори с някоя кратка бележка, гласяща например: „Стига, Доджсън! Само ме безпокоите, като пълните пощенската ми кутия с мрачния си, затънал в сняг колеж, с илюстрираната си приказка, която не съм имал време дори да погледна, с вашите менливи момиченца, които крият според вас някакво свършено непонятно за мен очарование — за мен тия дребни зверчета винаги само са понамирисвали на пишкано или на зле усвоено от стомасите им мляко“. Но какво пък. Вие имате право да мълчите, аз имам право да ви говоря. Нека да се върнем към кучето и към различията ни: с една дрезгаво подметната дума, с едно изсвистяване на камшик вие бихте укротили грубата сила, бихте покорили безпощадната природа, докато вашият клет, пелтец Доджсън е полагал хилядократно по-големи усилия, за да спечели нежната Алис.

Пак ли тя, дяконче? Да, господине, все тя.

Понякога я съзирам из оксфордските улици. Ако например съм застанал на ъгъла на Лонгуол стрийт, а тя тича по Хай стрийт, за да хване омнибуса, може заради разстоянието да успея да си внуша, че още е девет-десетгодишна — това внушение се подсилва от факта, че тя все така не умее да тича и обикновено забравя да завърже шапката си, която хвърква и полита плавно към някоя кална локва или към

пряспа, или кацва върху куп фъшкии, и тогава Алис застива с отчаян вид, а де що има минувачи по Лонгуол и по Хай стрийт се завтичат да вдигнат шапката ѝ, да я почистят с ръкави и да ѝ помогнат да си я сложи отново.

Хуквам и аз. И отблизо си давам сметка, че макар и променена, тя не се е променила.

Вече не мога да я обичам както по-рано. Но не ми е минало и започвам да се опасявам, че никога няма да ми мине.

Всичко започна преди малко повече от десет години, скъпи господин Дикенс, по-точно в събота, на втори юни 1855 година, около единадесет и половина сутринта, когато почина бившият декан на „Крайст Чърч“. Смъртта му бе неочаквана за мен: само седмица преди това бях помагал на нашия скъп декан при описването на някои книги в библиотеката.

Тази кончина щеше да промени целия ми живот. След няколко седмици научих от „Таймс“, че за нов декан на К. Ч. е определен Хенри Джордж Лидел от „Уестминстър“. Макар да бе лято и животът в колежа да бе позамярял, назначението му събуди донякъде страстите — пристигащият Лидел се ползуваше със славата на твърде строг и дори суров човек.

За себе си ще призная, че тъй или иначе никога не съм се разбирал особено добре с елинистите — а Лидел бе именно такъв, и то измежду най-известните. Те проявяват наклонност да отнасят дисциплината логика към древната бъркотия, наричана гръцка философия, докато според мен логиката е наука, свързана по-скоро с математиката и следователно напълно съвременна.

Затова и аз бях от мнозинството, което се отнесе с недвусмислено неодобрение към появата на колите, натоварени с мебелите, книгите и багажа на господин Лидел, край сивата сграда на деканската резиденция. Времето беше потискащо хубаво, небето бе бистро и ясносиньо и никак не бе в тон с гранита наоколо и с моята печал, задето старият ни декан бе заменен с някакъв непреклонен преподавател по гръцки език.

Онези, които присъствуваха на вечерята след настаняването, ме осведомиха, че новият декан имал очарователно семейство, момченце и три бърбиви момиченца, както и племенничка с големи невинни очи.

Племенничката се наричаше Фредерика Лидел.

Срещнах я една неделя съвсем случайно и като я видях тъй оживена, грейнала и свежа сред сиянието на отминаващото лято, помислих си, че надали на света би могло да има друго по-прекрасно момиченце.

Това се случи на един плаж, на три часа път от Оксфорд с железница, духаше силен вятър. На стълба се вееше червено знаме, знак, че къпането е забранено, а конете бяха изтеглили нагоре кабинките на колела^[1] — твърде удобни, макар понякога, щом слънцето ги нагрее, да миришат на нещо средно между пикоч и водорасли, — в които дамите имат възможност да се преоблекат и да пристъпят към вълните, без да се налага, както е било прието доста дълго време, спасителите да ги държат на ръце.

Побеялото от вятъра море се бе оттеглило далеч, оставяйки след себе си грамадна площ, лъснала от влага, която пясъкът поемаше. Грапави рибарски лодки се търкаха една в друга, поклащайки се на границата на оттеглящата се вода, преди да се озоват на сухо. Жени сновяха, пренасяйки кошове с риба. Мъжете им привършваха с прибирането на платната и дооправяха всевъзможни дреболии, докато дойде отново прилив и лодките се наредят край дългата дига, отвъд която малък военен параход изпускаше пухкав стълб червеникав дим.

Близко до ивицата, където се разбиваха талазите, деца си играеха, оставяйки пясъка да ги поглъща. Забиваха босите си крака в миризливата сива кал до глезените. После се дърпаха, надавайки престорено ужасени викове, сякаш се измъкваха от плаващи пясъци. Момчетата просто бяха навили панталоните си, за да не цапат плажните си дрехи, а момиченцата повдигаха с две ръце рокличките и долното си бельо.

Едно от тези момиченца беше с тънка перкалова фуста с три широки розови ширита под тъмносиня, почти черна рокля. Имаше бяла блуза, която бе бухнала от вятъра — вероятно той нахлуваше през яката. На главата си носеше шапка от светла слама, украсена с червени плодове, най-вероятно череша.

Сегиз-тогиз малката непредпазливо се доближаваше до границата между пясъка и водата и се забавляваше, като плюеше в морето, смесвайки мъничката пяна от слюнката си с кипналите вълни. Смееше се със зинала уста, по бузите ѝ личаха трапчинки, пуснатите ѝ коси се развяваха безредно, слепнати от солта.

Гледах я дълго, съжалявайки, че не съм взел фотографския си апарат — тъкмо бях купил един с най-добро качество от „Отиуел“ за петнадесет лири. После небето започна да жълтее, задуха североизточен вятър и всички забързаха към гарата.

В открития вагон бе доста студено. Изморените от плажа хора се гушеха едни в други. Бузата на момиченцето с фустата с розовите ивици се опря на дясното ми рамо. Дъхът му прелестно галеше ноздрите ми. Тогава гувернантката на детето — жена на име Стюарт — понечи да ме избави от чаровния товар и разтърси малката: „Госпожице Фредерика, ако обичате, седнете, както трябва. Безпокоите джентълмена.“ Осведомих онази Стюарт, че момиченцето ни най-малко не ме притеснява и така се запознахме, докато влакът летеше със запалени фенери между високите насипи, които сладко ухаеха на топла трева.

Много пъти се видях отново с Фредерика Лидел — на плажа и по време на разходки по високия бряг. Макар да бе племенница на този нов декан, от когото се притеснявах, без дори да го познавам, започнах да кроя планове как Фредерика да стане моя нова малка приятелка.

Тъй като през време на ваканцията тя щеше да бъде при своя чичо Лидел, хрумна ми да го помоля за разрешение — което той впрочем ми даде твърде приветливо — да заснема нашата катедрала откъм градината на деканската резиденция.

Беше април, Великден приближаваше, небето бе възсиво и вместо пискливи крясъци на чайки се носеше гугукане на гълъби.

Както се и надявах, Фредерика си играеше в градината. И не беше сама. Там бяха и децата на декана — Хари, Лорина, Алис и Едит.

Господин Дикенс, как се зараждат нещата? Откъде черпят звездите сред безкрайната ледена пустош невероятната енергия, която ги подхранва милиарди години? Как става тъй, че нещо започва, след като само миг по-рано е било напълно немислимо?

Огледах се, за да открия Фредерика, намираше се там, където очаквах, седеше на нисък зид, хвърляше трошици хляб на птиците и красиво поклащаше крачетата, сякаш бягаше във въздуха — и ето че, без дори да се спре на Фредерика, взорът ми тихо се отпрати към Алис: и настъпи заслепление, буквално заслепление, преекспониране до болезнено черно, също като в деня, когато глупаво допуснах в окото ми да попадне частичка магнезиев прах, с който боравех непредпазливо.

Разполагайки фотографския си апарат на триножника (впрочем пръстите ми трепереха и ми бе невероятно трудно да изравня опорите му и да затегна пеперудообразните гайки, за да закрепя проклетото съоръжение), аз я попитах как се казва и тя ми отговори с нежния си, провлечен и някак разумен гласец, който нямаше нищо общо с високите пискливи гласчета на повечето момиченца:

— Името ми е Алис, аз съм Алис Лидел.

Придружаваше ме Саути, мой запален по фотографията приятел, от когото се учех. Помолих Саути да насочи апарата и да приготви плаките, докато самият аз отидох да подредя децата от семейство Лидел на преден план. Саути рече:

— Добре де, а дечурлигата за какво са? Нали уж щяхме да снимаме катедралата?...

Изпелтечих нещо — слава тебе, Господи, разпелтечих се като никога, така че оня глупак Саути реши да не се разправя, Алис прихна, прикривайки устата си с ръка, а Фредерика погледна Алис укорително, сякаш смяташе, че не е редно да се присмива на свещенослужител. На мен смехът на Алис ми хареса, само ми беше мъчно, задето бе вдигнала ръчица пред устичката си — така не можах да видя как устните ѝ се разтварят, а белите ѝ зъбки блестят в светлината на хладния, сив априлски ден.

В този миг катедралата на „Крайст Чърч“ ми стана безразлична от всякога и подозирам, че тъкмо поради това равнодушие снимките не се получиха, излязоха от проявителя бледи, мъгляви, лишени от рязкост. Саути твърдеше, че лошото качество се дължало на недобрата светлина през този ден, както и на това, че децата — и особено Алис — непрестанно мърдали, докато се извършвала експозицията.

Опитахме още много пъти, особено късно следобед, тъй като тогава светлината е по-мека. Всеки път Алис си играеше в градината на деканската резиденция и се приближаваше да види какво правим двамата със Саути.

Един ден предложих на Алис да погледне как се опитваме да хванем катедралата добре композирана, тя си свали шапката, надигна се на пръсти и се долепи до задната част на апарата, а аз я покрих с черния засенчващ плат и също се мушнах при нея — чудесно си прекарахме двамата под тази особена тъмна палатка, обикновено с

мирис на химикали, но този път изпълнена с чаровния дъх на Алис Лидел, която се смееше като обезумяла, вторачена през обектива в Саути, който се мятеше, вземайки мерки, и изглеждаше, сякаш се движи с главата надолу, стъпвайки по небето.

И тези снимки не излязоха сполучливи — само дето, вместо да бъдат бледи, се оказаха пълен мрак, сякаш бяхме снимали катедралата в безлунна нощ. Този път Саути заяви, че колодият, който сме използвали, не е бил наред.

Не зная дали фотографската техника ви интересува, господин Дикенс. Тъй или иначе, проклетият колодий, в който са разтворени сребърен йодид и сребърен бромид, се използва върху стъклените плаки, за да поема светочувствителната сол, която фиксира изображението, подадено от камерата. Необходимо е колодиевият пласт да бъде още влажен, когато се извършва проявяването чрез утаяване на сребро върху чувствителния слой — тогава йодидът и бромидът остават непокътнати и скритият образ се появява.

— Малката Алис трябва да е дишала прекалено близо до плаката — каза ми Саути, — топлият ѝ дъх (защото децата винаги имат малко по-висока температура, добави той) е изсушил влажния колодий.

Бях изпълнен с възторг: за пръв път човек с научни познания ми доказваше, или се опитваше да ми докаже — впрочем приемах поясненията на Саути за напълно чиста монета, те направо ме радваха, — че дори само лекият, невинен дъх на едно малко момиче може да въздейства, неутрализирайки мощни химически субстанции.

По съвет на Саути изразходвах значителни средства, за да доставя от Лондон четири унции съвсем пресен йоден колодий, две унции концентрирана оцетна киселина и половин унция пирогалол — и ние отново направихме опит да заснемем катедралата на „Крайст Чърч“ откъм градината на деканската резиденция.

Алис обаче продължаваше да броди наблизко и въпреки техническите хитрини на Саути новите снимки бяха също тъй безнадеждно несполучливи.

— Е — заяви Саути, — предполагам, няма да постигнем нищо без жертвоприношение. Да видим, Доджсън, какво искат вашите зли духове? Ако е портрет на Алис Лидел, направете го и да мирясаме!

Примири се, взе си няколко дни почивка и остави апарата на мое разположение. Придружих Саути до перона на гарата. Когато видях

пушеците на локомотива да изчезват зад склона и да се разсейват сред долчинките, се почувствувах друг човек: Алис и камерата вече си бяха само мои...

... ала ето че вече се смрачава, аз пропуснах обедата и забелязвам, че това писмо надхвърля значително дължината, повелена от разума, та дори и единствено от приличието! Наистина се държа като посетител натрапник, който все не се решава да се оттегли, да си вземе шапката, бастуна и ръкавиците и да си върви.

Впрочем запитай се, скъпи ми Доджсън, и си отговори от къде на къде би могъл да привлечеш вниманието на господин Дикенс, като му досаждаш лист подир лист с безличния разказ за срещите ти с Алис Лидел, след като дори само няколко реда от същия този господин Дикенс успешно държат в напрежение милиони читатели? Та ти нищо не си преживял, Доджсън, не си нито старият Пикуик, нито някой млад Копърфийлд, твоята Алис не е малката Дорит, нито Нанси, нито дори очарователната Катрин Никълби — така че млъкни, Доджсън, нямаш нищо за казване.

Е, решено, скъпи господине, спирам да ви проглушавам ушите. Вече няма да ви пиша. В заключение на кратката ни еднопосочна кореспонденция — знайте, че тази вечер (а голяма е вероятността положението да бъде същото и утре) не се чувствавам нито напълно щастлив, нито пък нещастен, нито свещеник, нито литератор: всъщност бих използвал за себе си особеното сравнение със стрела, която реално не принадлежи на въздушната среда, прорязвайки я внезапно с кратък напевен звук, нито на мишената, в която се забива рязко и от която начаса бива изтръгната, за да послужи при ново изстрелване.

Алис е безнадеждно тринадесетгодишна, аз съм прикован към леглото от ревматизъм, образователната система ми е досадна, февруарската светлина е грозна, оскъдна, така че направените снимки излизат мрачни — каква безпощадна зима!...

---

[1] Викторианските плажни кабинки са представлявали приспособления на колела, които са били изтикващи от коне във водата, за да може къпеците се от висшето общество да бъдат скрити от погледите на околните. Пристрастието към тях Каръл определя по-

късно като една от петте основни особености на своето приказно чудовище Змикула. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) юни 1866

Драги господин Дикенс,

Току-що направих справка в регистъра за кореспонденция, който си водя от първи януари 1861 година. Свикнал съм да отбелязвам в него имената на адресатите, датата на посланията, съдържанието им накратко, а също и изложение на получените отговори.

Смятах, както съм отбелязал преди по-малко от година, че явно изменям на благопристойността, като ви притеснявам с разказа за моето житие, и умишлено потънах в мълчание, което да съответствува на вашето. В действителност това мълчание се дължеше не толкова на учтивостта, колкото на киселото ми настроение: духът ми, господине, блужда известно време в плен на непреодолима потиснатост.

След първоначалното ликуване успехът на „Алиса в страната на чудесата“ ме хвърли в твърде странно униние: представете си, осъзнах, че това ще да е най-доброто яйце, което бих могъл да снеса, и че всяко следващо би представлявало само слюзест, сив запъртък, лишен от изящество.

С безгранично отчаяние научих, че нашата кралица Виктория, очарована от „Алиса“, направо всеки ден пращала хора да проверяват в лондонските книжарници дали „нейният скъп господин Каръл“ не е публикувал отново някое приятно произведение.

Нима бих могъл да призная на Нейно Величество, че Луис Каръл е в състояние да съчинява подобни „приятни произведения“ единствено при изричното условие пред очите му да се навъртат „приятни момиченца“?

Да, нека поне един човек да научи — и предпочитам това да сте вие, господин Дикенс: „Алиса в страната на чудесата“ се появи, защото Алис бе най-чудното и чудесно чудо, което съм имал възможност да съзерцавам.

След като от четвъртък, 3 юли 1862 година, в отношенията ми с господин и госпожа Лидел настъпи известна топлина заедно с регистрираната от термометъра, получих отдавна мечтаното разрешение да отведа Алис, Едит и Лорина на разходка по реката.

Робинсън Дъкуърт, един мой колега, към когото деканът е особено благоразположен, трябваше да дойде с нас. Ала тъкмо когато се канехме да потегляме, се разрази силна буря и разходката с лодка бе отложена — вместо това се задоволихме с песнички и шаради, а когато времето все пак се пооправи, поиграхме крокет върху влажната трева. „Не се натъжавайте — каза ми Алис, когато се разделихме пред вратата на деканската резиденция, — утре ще излезем по реката.“

Прекарах нощта край прозореца, като се взирах тревожно в прелитащите облаци и особено в очертанията им, защото нацърбват ли се, това означава, че високо горе има силно въздушно течение, което ще докара дъжд. Наблюдавах също сиянието на луната и проблясването на звездите. Най-сетне призори съзрях през дървесата в парка златно слънце, което вещаеше хубав ден, а чимширите в градината лъщяха от росата.

Лактите ме боляха, след като цяла нощ ги бях държал опрени на каменния перваз. Устата ми лепнеше, очите ми бяха зачервени от безсънието, а краката ми бяха болезнено изтръпнали. Въпреки това изтичах до реката — признавам, че бе доста глупаво, — за да се уверя дали някое хидравлическо чудо не я е изкарало извън бреговете ѝ.

Но тя си беше тук — виеше се, гладка и синя. Ранобудни рибари крачеха по кея Фрайърс към Грандпонт Хауз. В сянката на мостовите дъги прелитаха птици, набраздяваха повърхността на реката и стряскаха пълчища жаби, които внезапно се гмуркаха, раздвижвайки блесналата мозайка от листа на водни лилии, приютили дрямката им.

Тогава разбрах, че този ден ще бъде безкрайно важен в моя живот. Така и стана, господине, и дори да преживея още дълги години, мога да заявя, че това бе най-съвършеният ден в моето съществуване.

Нямаше как да се измъкна от закуската — чак след нея двамата с Робинсън Дъкуърт отидохме да вземем трите момиченца на Лидел от деканската резиденция.

Светлината бе все тъй сияйна, както призори, и у мен се засилваше предчувствието, че този следобед, прекаран на реката, ще бъде един дълъг и изключителен миг.

Вместо тъмното свещеническо облекло носех бял фланелен панталон и бяла сламена шапка, бях приготвил пълна кошница сладкиши, а Дъкуърт бе взел малък чайник, за да си приготвим чай. Алис, Едит и Лорина ни очакваха с нетърпение. Разцелувахме се

закачливо, подскачахме едни подир други като котета, а после поехме в сянката на дърветата към реката покрай твърде смрадливия всъщност поток Тил Мил.

След няколко минути смехове и гоненица пристигнахме до Фоли Бридж, където се намират работилниците и дървените понтони на братята Солтър, които лете дават лодки под наем. Докато Дъкуърт дразнеше момиченцата, като ги пускаше да надничат в кошницата с лакомства, аз се заех да избира най-внимателно лодка с добра вместимост и колкото се може по-сухо дъно, както и да я натъкмя с най-чистите възглавници, които можеха да се открият в дюкянчетата на Солтър.

Бяхме се разбрали Дъкуърт да гребе по средата, а аз да осигурявам придвижването откъм предницата — така на нашите пътнически не им оставаше друго, освен да гледат редиците от плачещи върби, а на местата, където реката се разширяваше, щяха да се опитат да поработят с допълнителните весла или да подържат въженцето за управление на кормилото.

Намерението ни бе да се отправим нагоре по Айзис^[1] до Годстоу и да се спрем да похапнем край шлюза, ако времето остане хубаво, или пък в странноприемница „Пъстървата“, ако се разрази буря, както предния ден.

Денят, господин Дикенс, бе един от най-горещите през онова лято на 1862 година. Обичайното освежително въздействие от плъзгането по водната повърхност бе възпрепятствувано от тежката влага, която се виеше над реката във вид на синкави изпарения, сякаш гребяхме под капака на нашия малък чайник.

Опасявайки се да не би отпуснатите върху купчините възглавници момиченца да се поддадат на сънливостта, а слънцето да изгори личицата им въпреки шапките, аз им измислих задачи: Алис трябваше да ни бъде кормчийка, а Едит и Лорина хванаха допълнителните весла.

Независимо от всичко, тъй като се обръщах често, забелязах, че клепачите им натежават. Особено Алис явно придремваше, все по-вяло насочваната от нея лодка току се заплиташе сред лилиите или проскърцваше, опирайки в затънали под водата клони.

— Алис Лидел — подметнах ѝ аз през рамо, — трябва на всяка цена да внимавате да се задържаме по средата на реката!

Тя изпуктя уморено, издавайки напред долната си устна, така че лекият бретон, падащ върху челцето ѝ, подскочи от нейния дъх:

— Ох, господин Доджсън, наистина не мога, усещам, че ще заспя!

Тогава сестра ѝ Лорина също се обади: да, сънят щял да ги повали и трите, освен може би ако се захвана да им разкажа някоя интересна приказка, която да ги задържи будни. Отговорих на Лорина, че едва ли една криволичеща под палецо слънце лодка е подходящо място за разказване на приказки; поясних, че приказките са като рододендроните и за да разцъфнат, се нуждаят от полумрак и прохлада, така че лично аз съумявам да им вдъхвам живот единствено у дома, в моето тъмно и тихо жилище в колежа, край разпаления огън, докато зад стъклата се спуска блудкавият здрач.

Нали разбирате какво имам предвид, господин Дикенс? Убеден съм, че неслучайно публикувате най-хубавите си приказки през време на зимното слънцестоене.

Алис обаче отново изпуктя, от което бретонът ѝ подскочи (този път обаче дъхът ѝ издаваше не изтощение, а раздразнение, задето не ѝ се подчиняват веднага), и заяви, че поради обстоятелствата ми разрешава да се ограничи с някоя хилава и несръчна приказка, а тя и сестрите ѝ нямало да мърморят, че не е ясно как почва и как ще свърши — въпреки лодката обаче си искали приказката.

Тогава аз отбелязах, че от задухата и от въртенето на веслата устата ми е пресъхнала и едва приказвам. А Дъкуърт най-злостно се съюзи зад гърба ми с момиченцата и заяви, че след като и без това си пелтеча, едва ли неясният ми изговор ще бъде по-мъчителен от обичайното. Размахах греблото, изпръсках здравата Дъкуърт за наказание и при това го нашибах с бялата си шапка, а момиченцата на Лидел изпаднаха във възторг и се развикаха: „Или приказка, или бой!... Или приказка, или бой!...“

В този миг достигнахме до завоя на Айзис и пред нас се появиха къщичката със сламения покрив и шлюзът на Годстоу, който пресичаше реката, обрамчена от грамадни дървета на единия бряг и от необятно ширнали се като мека козина златисти нивя на другия.

Когато се приближихме, един бял заек хукна да бяга. Не успях да видя дали наистина бе със светлочервени очи, нито чух дали наистина възкликна: „О, божичко, божичко! Ще закъснея!“^[2], нито да проверя

дали наистина извади часовник от джоба на жилетката си — но във всеки случай така започна моята приказка.

От трите момиченца Лидел избрах Алис за героиня, тя се спусна в дупката подир белия заек, промъкна се под земята и достигна до Страната на чудесата.

Колко несправедливо, господин Дикенс! За мъничката Едит щеше да е много по-лесно да последва заека, а извънредно умната и разсъдлива Лорина нямаше да се обърка така от несъобразностите в този свят, където абсурдът замества логиката.

Но аз обичах най-много Алис, всъщност обичах нея — и може би именно в този миг го осъзнах ясно и за първи път, и ако приказката за Страната на чудесата е станала хубава, това се дължи до голяма степен на странното опиянение, което породило у мен прозрението за тази любов.

Всичко около Айзис и ширналите се жита бе безкрайно спокойно, а в мен гътнеше буря.

„Още, още!“ — пляскаха с ръце момиченцата; бяхме слезли от лодката и вървахме сред житните класове. Още! Колкото искате, деца! Едва ли нещо би могло да ми бъде по-приятно от това да превръщам Алис Лидел — която ме слушаше унесено и дращеше връхчето на езика си с една дълга сламка — в сладка кукличка, която се спъва, пада, внезапно се оказва висока само двадесет и пет сантиметра, та дори само седем (Господи, бих могъл да я държа в ръка, разбира се, ако внимавам да не я стискам силно!), а само след миг се разтяга като сгъваем далекоглед и надхвърля два метра и седемдесет и пет сантиметра (и тогава аз бих се поместил в нейната ръка), и плаче, и чака някой да ѝ каже „мила“, и неуморно повтаря, че е малко момиче, а накрая картите за игра аха-аха да я обезглавят — но тя се събужда навреме, изтръгва се от съня.

Всички, скъпи господин Дикенс, смятат, че съм разказал съня на едно дете. В действителност сънувах аз.

Върховното любовно изпитание е да обичаш някого, когото не можеш да докоснеш — когото дори не би помислил да докоснеш. Така се обича Бог, така аз обичах Алис Лидел.

Настанихме се край една светла копа сено и изядохме донесените сладкиши. Бяха чудесни. Дъкуърт също се постара и приготви доста приличен чай. А аз продължавах да разказвам. Бях

стигнал до сцената, в която гълъбицата упорито убеждава Алиса, че е змия, когато Дъкуърт — той се бе отдалечил от копата, за да измие чашите ни в Айзис — се върна, размахвайки доста дългите си ръце, и се развика, че чул в далечината от някаква камбанария звън, известяващ шест часа, и че здравата ще закъснеем.

— О, божичко, също като Белия Заек! — засмя се Алис и ми смигна.

Ала майка ѝ, достойната госпожа Лидел, никак не прилича на бял заек. Тя по-скоро напомня за Царицата на сърцата, която раздава присъди, без да изслуша свидетелските показания, и най-много обича да гледа как отсичат главите на поданиците ѝ.

И тъй, поехме бързо назад. Завърших приказката точно в мига, когато лодката опря кейчето на Солтърс. Беше осем и половина, вечерята в деканската резиденция навярно отдавна бе поднесена. Тръгнахме покрай Тил Мил. Бях уловил Алис за ръка. Тя подтичваше, за да не изостава, и като всички малки момичета не я биваше да тича — краката ѝ все отиваха встрани. Няколко пъти за малко да падне. Успях да я удържа и усещах как добре подрязаните ѝ, но все пак остри ноктенца се впиват в ръката ми. Изпод бретона, натезал от пот и от житен прах, очите ѝ току пресрещаха моите: през тази вечер Алис бе умислена. Смятах, че е, защото се бои да не ѝ се карат, но не — тя просто се канеше да ме помоли нещо:

— Господин Доджсън, иска ми се да ми напишете приказката как Алиса слиза под земята в заешката дупка — ако обичате, много ви се моля, скъпи господин Доджсън!

В деканската резиденция ни посрещнаха хладно. Прикс се увери, че малките дъщери на Лидел са се претърпкали със сладкиши, и ги прати да си лягат, без да вечерят.

Когато се прибрах, се облакътых на прозореца, извиках в съзнанието си събитията от този паметен ден и загледах как нощта се спуска, поглъщайки параклиса, квадратните дворове и градините на К. Ч.

Сякаш всяка една от острите, изящно оформени кули на колежите и на църквите, които в Оксфорд са повече, отколкото където и да било другаде, сочеше някоя звезда, за да подсказже, че в крайна сметка вселената е пълна с други светове и че може би някой от тях напомня Страната на чудесата — защото човекът, пък бил той и

преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън, дякон към англиканската църква и преподавател по математика, не е в състояние да измисли нищо, което да не съществува в някаква степен на вероятност тук или там; и безсмислието, което проличава при Белия Заек, при Гъсеницата, при Лигавата костенурка или при Царицата на сърцата, несъмнено е едно от многобройните преображения на разума. Впрочем от фотографията ми е известно, че позитивът се съдържа в негатива, макар при проявяването белите плоскости да излизат черни и обратно.

Сега госпожиците Лидел навярно спяха с ръце върху лицата, за да защитят клепачите си, тъй нежни в тази крехка възраст, от някоя мъничка останка дневна светлина. Прикс трябва да е затворила прозорците, та да не влязат прилепи в стаята. В помещението е станало някак влажно топло, момиченцата са отхвърлили завивките си и телцата им изпъкват остро под белеещите се чаршафи. И тия мънички изпъкналости,менящи се според изящните движения на сънните Алис, Едит и Лорина, ту се разкривяват, ту се слягат, ту се издигат в друг вид, както планинските вериги се нагърчват под страховитото въздействие на телуричните сили, оформящи земята — и нима не е забавно, господин Дикенс, че коленцата и лакътчетата на три момиченца възпроизвеждат доста точно хилядолетните тласъци и нагъвания на земната кора?

Ах, какъв вълнуващ геологически макет са тези три легла, от които навярно се носи леко спарен мирис на лавандула или на одеколон — нямам представа с какво Прикс разтрива момиченцата, преди да ги сложи да спят, — млечен дъх, ухание на сладка кожа, неизпръхнала още от поетото въпреки чадърчетата слънце; и, уверен съм, най-прелестните чаршафени планини, най-уютните долини от бял лен са тези на Алис.

Мислейки си за Алис, внезапно се сетих за молбата ѝ, изречена при нашата раздяла: да напиша за нея книжка с приключенията в дупката на Белия Заек и нататък.

Както ви казах, не бях спал предната нощ, тъй като следях задава ли се буря. Не спах и през тази, а се заех да изложа писмено основното в абсурдната приказка, която бях измислил за Алис по река Айзис, сред житните поля край шлюза Годстоу.

Но не се получи от само себе си, господине: споменът за приказката се сливаше със спомена за Алис и често пъти се улавях как

съм застинал с провесено перо и нос, как чопля машинално с нокът топлия восък, покапал в основата на свещта, задавайки си въпроса кой хитроумен дявол ме е създал и е вложил в мен странната склонност да вниквам тъй умело в духовния свят на Алис Лидел — и да я допускам да вниква в моя.

Впрочем духовното вникване не съдържа двусмислие от нейна страна, нито извратеност от моя. Просто се чувствавах невероятно добре с нея — предполагам, също както пушачът на опиум, комуто слугата китаец подава лула с пращяща топчица маков екстракт. Същото сладко и леко блудкаво усещане за внезапно успокоение, за постигане на съвместимост с този свят, който само преди миг е будел уплаха. А след като опиумът е свършил, след като момиченцето Алис се е прибрало вкъщи — и опиоманът, и аз се завръщаме в света на гравитацията еднакво морни, ала твърдо убедени, че има начин тя да бъде преодоляна.

След непредвидения успех на „Приключенията на Алиса“ — вихрената поредица от преиздания и преводи направо ме зашеметява — моят издател Аликсандър Макмилан явно смята, че интересът към мен тепърва ще расте. Нямам никакво намерение да се местя от Оксфорд в Лондон, в някоя от онези прекалено нови къщи, щръкнали около крайречните пътища в Батърсий, където май се скупчвали интелектуалците с особено новаторска предразположеност, ала въпреки сдържаността и мълчанието ми, разбира се, възможно е критиците да се доберат до леденото средновековно леговище на Луис Каръл и да се заемат да ровят из живота ми с надеждата той да им разкрие нещо повече за моето творчество. Според Макмилан тези хора щели да пишат статии, брошури, може би дори книги. И тъй, господин Дикенс, ако прочетете някъде, че безкрайната лятна нощ, прекарана над черновата на „Алиса“, е била моята първа нощ като писател — не им вярвайте, господине, защото тя бе преди всичко моята първа нощ като влюбен. Затова тя бе най-вече безсънна, болезнена и ослепителна.

На следващата сутрин срещнах семейство Лидел на перона на гарата. Канеха се да пътуват с влака за Лондон, тръгващ от Оксфорд в девет часа и две минути, на който възнамерявах да се кача и аз. Не желаех да се натрапвам и се отдалечих към края на перона, за да не се озовем в едно купе. Ала докато композицията маневрираше, Алис ме забеляза въпреки огромните кълбета дим, които бълваше локомотивът.

Дотича при мен, хвана ме за ръка и ме попита дали съм започнал да пиша „нейната книга“. Прикс я беше облякла като градско момиченце. Явно според Прикс тежките коприни и колосаните панделки превръщаха Алис Лидел в благоприлична госпожица, която нямаше да бие на очи из лондонските улици. Прикс така и не проумя, че Алис бе създадена за обикновени, по-грубовати роклички, по които се лепят сламки, за престилчици, в които могат да се избършат мокрите от реката ръце, за зле завързани обувчици, които биват захвърлени при първа възможност. Прикс крещеше през целия перон:

— Върнете се, госпожице Лидел, излезте от този проклет пушек, ще заприличате на негърка!

Алис вдигна очи към мен и аз видях палави искрици в тях:

— Господин Доджсън, не е ли чудесна идея да ми направите портрет като негърка? Може да ми намажете лицето със сажди или с ваксата, която използвате за вашите високи обуца. Зная, че ме харесвате повече, когато изглеждам окаяно.

Имаше предвид най-хубавата снимка, която ѝ бях направил — облегната на една олющена стена, боса, загърната в дрипи. След фотографския сеанс пуснах бонбони в протегнатата ѝ за милостиня ръчица. Тя веднага ги натъпка в устичката си и ги излапа лакомо като същинска малка гладница, а аз целунах издутите ѝ от фруктовите кубчета бузки.

Впрочем, господин Дикенс, представяте ли си — има майки, които не са съгласни да целувам момиченцата им! Аз неизменно искам разрешение, преди да поканя някое дете на гощавка у дома. „Дъщеричката ви целуваема ли е още?“ — това е дословно въпросът, който задавам. Ако не получа разрешение за целувки, се държа на разстояние, поднасям чая, капвам млякото и предлагам бисквитите с достолепието на иконом, нареждам шарадите и приказките си със строгостта на истински свещенослужител, вдървен на високия си амвон. Въпреки това се смеем много, чак оставаме без дъх. Късните следобеди преминават прекрасно и със, и без целувки. Тъй или иначе, скоро се смрачава, поемам лека вечеря, отивам в катедралата за кратка молитва, а после заспивам и съм свободен да сънувам.

---

[1] Река Темза се нарича Айзис край Оксфорд. — Б.пр. ↑

[2] Цитатите от „Алиса в страната на чудесата“ и „Алиса в огледалния свят“ са дадени по преводите на Лазар Голдман и Стефан Гечев. За жалост в тези преводи липсват стихотворните въведения на автора, липсва и финалният акростих, посветен на Алис Плезънс Лидел, със знаменитото:

*Still she haunts me, phantomwise,
Alice moving under skies
Never seen by waking eyes.*

Впрочем сложните асоциации и игрословици на Каръл са изпитание за който и да е преводач, на който и да е език. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) септември 1866

Драги господин Дикенс,

Написаната от мен пиеса се нарича „Утринни облаци“, харесвам си я, но не ми я искат: не била достатъчно внушителна, била зле построена, изобщо — не струвала. Мислех си, че мога да се опра на огромния успех на „Алиса“ — наскоро я препечатахме в още три хиляди бройки, — ала явно това постижение ще е било случайност в кариерата на Луис Каръл, мимолетна като вдъхновилото я момиченце.

Дали един и същ писателстващ човечец може в период от няколко месеца да създаде своеобразен малък шедьовър (според критиката) и блудкаво, безлично произведение (както се изразяват, макар и не толкова остро, онези, на които поверих „Утринни облаци“)? Навярно да, ако човечецът е писателствувал само от любов, а отведнъж не му достига любов.

Но всичко това е твърде маловажно. За разлика от вас аз никога не съм имал претенцията да стана литератор. За мен писането в крайна сметка е само заместител на фотографията, прост способ да се фиксират гледки, усмивки, вълнения и неуловими мисли. Това е изкуство, от което аз не очаквам нищо — така че вие самият, господин Дикенс, а и който и да било друг, не бива да очаквате нищо от мен.

Сякаш Луис Каръл линее, вехне, губи листенцата си и остава единствено тъмното стъбло, на което е разцъфнал — дяконът Доджсън.

Дали е заради приближаващата есен и заради внезапно духналия остър вятър, който тази сутрин отведнъж оголи клоните на дърветата в парка, или заради онзи дъх на влажни пещери, сменил чудните летни ухания, който вее от сградите на колежа покрай настъпващия студ? Сега вече, дори и да не е валяло, обущата на студентите оставят мокри следи по плочниците. Не е нужно мадейрата да иде право от избата, за да се изпотят чашите. Във вазите край олтара на катедралата са подредени далии, после ще дойдат хризантемите, после чимширът, а сетне просто голи клонки, боядисани в червено, позлатени или посребрени, за да нямат толкова печален вид.

Луис Каръл може да изчезне заедно с лятото. Не съм споходен от суетата на онези писатели, които трупат все нови и нови творби, както вавилонските строители надграждали тухли. Във всички случаи смъртта не допуска кулите да достигнат небето. Освен това, господин Дикенс, ще е смешно да оплакваме нещо, което не е съществувало: Луис Каръл е само приблизителна анаграма на двете ми малки имена, Чарлз и Лътуидж^[1].

Истината е все пак, че от всички псевдоними, които си бях измислил, този ми допадна най-много: Каръл е чудесно име за момиченце, а Луис доста се доближава до Алис.

Алис, без която „Алиса“ нямаше да съществува. Моята любов бе сътворила приказка, нейната прищявка я превърна в книга.

След случката на оксфордската гара, когато дотича при мен през локомотивните пушеци, тя все настояваше да ѝ напиша „нейното“ приключение. Но трябва да разберете, господин Дикенс, че тя не си представяше отпечатана книга: просто искаше от мен писмено изложение на приказката, родила се на Айзис.

Настъпиха дългите зимни вечери и аз ги използвах, за да се опитам да удовлетвори моята малка приятелка. Купих луксозна хартия, избрах наситеночерно матово мастило и се отдадох на калиграфия. През някои нощи се трудех чак до зори. Друг път неусетно заспивах с перо в ръка, с буза, опряна върху написаното, и ми се случваше да се събудя с мастилен отпечатък на името Алиса върху лицето.

Украсих ръкописа с няколко рисунки — тридесет и седем на брой. Щрихираната от мен Алиса не може да се сравнява по хубост с истинската. Може би само там, където съм я изобразил подпряна на една ограда и погледът ѝ е такъв един детински и неуверен — не съм срещал подобен при никоя друга (освен понякога при малката Айрин Макдоналд), — а освен това на тази картинка ми се струва, че съм предал убедително очарователния начин, по който цупи устни. Доста приятна е и там, където плува заедно с мишка, голяма колкото нея, в солената вада от собствените ѝ сълзи, понеже съм направил дрешките ѝ да изглеждат почти прозрачни и се вижда как крачетата ѝ мърдат под издутата рокличка.

Това тайно творение ми отне почти две години. Изработването му бе за мен също като безкрайните писма, пътуващи с платноходи, които човек пише до обичана, заминала надалеч жена и които, имайки

предвид какво нещо е океанът, не се знае дали някога ще достигнат до предназначението си.

През всичкото това време, господине, аз бях повече или по-малко откъснат от нея: наистина от време на време госпожа Лидел просто не искаше и да чуе за мен, тази ужасна жена дори бе съумяла ловко да предначертае програмата за излизане и прибиране на Алис така, че по половин година, та дори по седем месеца да не мога да зърна момиченцето — или само от голямо разстояние, настанено дълбоко в бързо движещ се файтон и неузнаваемо под отвратителна, огромна шапка; когато отивах в сладкарското магазинче от другата страна на улицата, съобщавах ми, че Алис и сестрите ѝ току-що са си тръгнали; в катедралата пък, по време на служба, госпожа Лидел оставаше с дъщерите си назад, в сянка; аз си бях купил малък далекоглед, уж да наблюдавам Уелския принц, когато ръководи някоя церемония в К. Ч., но този скъп уред практически никога не ми послужи, освен за да мярна едва-едва Алис, непрестанно скривана от свитата, която сновеше между нея и моите лещи.

Официалният претекст да ме държат далеч от деканската резиденция, от Алис, а също тъй и от Едит и от Лорина, както ви споменах, бе, че ме подозират в подмолни намерения спрямо надменната и простовата гувернантка на госпожиците Лидел, като съответно желаят да ми попречат да преместя напред фигурите си. Ако изобщо можеше да има нещо вярно в това, все се питам с какво то би могло да наскърби семейство Лидел, при положение че грижещата се добре за малки момичета Прикс би могла отлично да се погрижи и за един свещеник. Впрочем за всеки добронамерен ум бе ослепително ясно, че Прикс не даваше пет пари за преподобния Доджсън и се бе вторачила единствено в някой си господин Фостър, който също видимо напираше към нея.

Сегиз-тогиз Алис ми пращаше писъмце, за да ми съобщи, че се отегчава и за да ме помоли да организирам някоя забавна разходка до Нънхам или до друго място. Аз незабавно я уведомявах посредством също тъй кратко послание, което отивах да пусна с песен на уста и танцова стъпка в пощенската кутия на деканската резиденция, че съм изцяло на нейно разположение. Ала след това събитията се развиваха, все едно Алис изобщо не ми е писала: нямаше отговор, единствено, ако се случеше да срещна случайно декана из коридорите и

стълбищата на колежа, бивах кратко осведомен от него — такива били думите на госпожа Лидел, поясняваше той, като се покашляше, — че дъщерите му били твърде хремави, за да понесат разходка сред природата.

Лелеяният вълшебен ден се свеждаше до поредни опити за измисляне на нови игри с карти, които изпробвахме с Дъкуърт, като се тъпчехме до прилошаване с ненужно приготвените още топли сладкиши и се наливахме с малиновия сироп, докато лястовичките ни дразнеха, прониквайки чак в гостната ми, и тогава Дъкуърт с неосъзната жестокост ми посочваше колко изящни са те и добавяше — нищо не наподобявало повече тичането на момиченце от плахия полет на лястовица в затворена стая, където има мъже.

Бях за няколко дни при близките си в Крофт, когато най-сетне завърших на 13 септември 1864 година калиграфирането и илюстрирането на книжката за Алис, като на титулната страница изписах: Коледен подарък за едно скъпо дете в памет на един летен ден.

В действителност, господин Дикенс, като се претегли всяка дума, излиза, че това посвещение е почти толкова важно, колкото самото произведение.

Когато се завърнах в Оксфорд, дни наред се колебах, докато предам ръкописа. Преди всичко още не бе Коледа, а и нямах представа как ще бъда посрещнат, ако позвъня на вратата на деканската резиденция и поискам да видя Алис.

Все пак към края на ноември не издържах. Денят бе неописуемо тъжен, нищо общо със златната есенна печал. Макар да имаше пристъпи на вятър, някакви влакнести облаци бяха надвиснали упорито на не повече от тридесет стъпки над покривите, като напояваха въздуха с прахообразни ледени капчици, така че още със събуждането си най-напред кихнах шест пъти. Мразя да кихам, защото за миг този глупав рефлекс изкривява карикатурно дори и най-прекрасното лице — не че моето е такова, ала именно затова не мога да търпя подобен спазъм да го загрозява още повече. Ами звукът, който се чува същевременно — дали се сещате за друг тъй смехотворен звук, господин Дикенс? Докато се обличах, си помислих: какво пък, човек не може да прекара такъв ден, без да се опита да потърси поне мъничко светлинка. И реших да занеса книжката на Алис.

Предполагам, че госпожа Лидел също се бе настроила за всяческа борба срещу мрачното време, тъй като ме прие с очарователна усмивка, покани ме да вляза, пое ръкавиците и шапката ми и ми предложи чай с кифлички, които току-що бе извадила от фурната.

Забелязвали ли сте, господине, че домовете, в които живеят малки деца, си имат неповторим мирис, който се усеща особено ясно сутрин? Съществува, разбира се, миризмата на масло и на захар заради сладките неща, които се приготвят за закуска на децата, но има и едно ухание на сън, по-топло от нашето, на розова вода, на канела, на тебеширен прах, понякога един особен възкисел дъх на бельо. Внушителната деканска резиденция миришеше именно тъй, когато седнах на масата срещу госпожа Лидел.

Тя прелисти книгата — отзад напред, както често правят жените, когато четат списания, забелязал съм това. Внезапно възкликна:

— За Бога, преподобни! Та тук има и мишка! И сте я нарисували едра като плъх!

Възразих, че мишката е със съвсем обикновени размери, че Алиса се е смалила. Госпожа Лидел смръщи вежди:

— Нека да ви кажа, преподобни, че грешите, ако смятате Алис за бебе. Та тя вече е почти девойка. След седем-осем години ще бъде мома за женене — е, в началото на подходящата възраст, но все пак. Как мислите, дали съпругът ѝ би погледнал с добро око на възможността да водите Алис по реката, за да ѝ разказвате приказки с мишки, по-големи от нея?

Тя хищно глътна една лепкава от портокалов мармалад кифличка и продължи:

— Кажете ми, когато правите фотографии на момичета, моите или други, защо почти винаги ги карате да позират излегнати?

Въпросът бе объркващ, но имаше основание. Госпожа Лидел може да бе неприятна или най-малкото притеснителна, но притежаваше наблюдателност, с която би могла да стане забележителен фотограф.

Дали бе в мой интерес да увъртам, да спомена за случайни, макар и смущаващи съвпадения, или да призная онова, което смятах за истина? Окуражителният поглед на майката на Алис, уютната топлина

на огъня зад гърба ми и вълшебната пръжкавост на кифличките ме склониха към второто решение — откровена изповед.

— Предполагам — казах аз на госпожа Лидел, — че когато момиченцата са в положението, в което човек спи, не ме плашат толкова.

— Та с какво може едно момиченце да уплаши мъж, който скоро ще стане на четирийсет години, преподобни Доджсън?

Отговорих, че нямам представа, ала все пак май това е моето тълкуване.

Тогава госпожа Лидел каза, че когато самата тя била малко момиче на възрастта на Алис, и през ум не ѝ била минавала възможността да вдъхва страх някому. Всъщност самата тя се бояла от всичко и от всички, и най-вече от свещенослужители като моя милост, които все се изразявали поучително. Добави също, че донейде прекалено наситеното ми общуване с малки момичета, вместо да обогати познанията ми за тяхната същност, било създало у мен тъкмо обратна представа за тях: вторачен прекалено отблизо, бил съм изгубил цялостната картина. В заключение заяви:

— Нали разбирате, те изпитват спрямо мъжете същия инстинктивен страх, който агнето изпитва пред касапина, дори когато той се разхожда в неделя през полето, празнично облечен, подръка с жена си, търкаляйки обръча на децата си по пътя.

Ще се съгласите, господин Дикенс — не е особено приятно човек да бъде наричан касапин, дори да е в преносен смисъл. Макар да бях с още пълна уста, аз се изправих и зададох единствения въпрос, който ме вълнуваше:

— Значи днес няма да мога да видя Алис?

Госпожа Лидел отговори по обичайния за нея уклончив начин:

— Обещавам да ѝ покажа вашата книжка, преподобни. Известно ми е как ви изтормози малката лудетина, за да я има.

После посочи тежката тъмна маса в гостната и добави:

— Ето тук ще бъде нейното място, така всеки ще може да я прелисти и да ѝ се порадва.

Тези Лидел са хора с вкус, наистина бе голяма чест за книжката, а несъмнено и за нейния автор, да бъде изложена в тази стая, пълна с немалко редки и често великолепни предмети, в която дори Уелският принц пие понякога чай. Ала аз с радост бих се отказал от тази чест

срещу простичкото преживяване да чуя през онази сутрин как Алис бързо трополи надолу по стълбите, да я видя как застава задъхана пред мен, как бретонът ѝ подхвърква от рязкото движение на главата, а после тя да избухне в смях и да започне да ме бута и да ме задява за черната ми дреха, поради която просто няма как да заприличам на Белия Заек. Въпреки това не се осмелих да настоявам госпожа Лидел да изпрати да я извикат. Ах! Моля Бога да ви спести любовта към дете, което не е ваше — тъй близо е подобна любов до представата ми за ада, а именно до мъките на свършената безпомощност, защото нито една ваша дума, нито един жест няма начин да не събудят огромна подозрителност.

Госпожа Лидел вече ме бе повела към преддверието, като плъзна фамилиарно ръка по ревера ми, за да махне няколко трохи от кифличките:

— Питам се, преподобни, дали просто не ви е мъчно, че не сте имали сестри?

— Имам седем сестри, госпожо! — оповестих аз със задоволство, като при това се въздържах да се доизкажа: родствената ни близост бе тъй пълна, че почти всичките имаха проблеми с пелтеченето също като мен.

Седем сестри! Седем малки момичета, щъкащи около мен и тримата ми братя! Вие също не знаехте това, нали, господин Дикенс?

Сега вече предполагам, че Чарлз Лътуидж Доджсън ви става малко по-любопитен. И, разбира се, имате основание за това: в някои отношения детството ми бе доста „дикенсовско“. Не толкова, колкото на нещастното момченце, изобразено от мен като главен герой в пиесата „Утринни облаци“, спомената в началото на настоящото писмо, защото аз бях истински нещастен само за кратко, и то по-скоро що се отнася до главата, а не до тялото, което явно е моя характерна черта: при мен всичко става тук вътре — пишейки тези думи, докосвам чело с върха на перодръжката, което е и знак за покаяние.

Роден съм през един зимен ден в свещеническият дом в Дарсбъри, в графство Чешър. Валял сняг, както често вали във вашите книги, плътен, бавен сняг, такъв, който сякаш би спрял чак когато задуши цялата страна, когато затрупа догоре дъбовете — а там те са многобройни, високи и могъщи.

На баща ми, който бил учил в същия колеж, където аз съм преподавател сега, била поверена дарсбърската енория. Но не си представяйте някой многоетажен свещенически дом, обрасъл с ампелопсис, с фронтон, върху който личи дата, напомняща за далечни романтични времена, с многобройни прозорци с прихванати от страни бели завеси: Дарсбъри представляваше ниска купчинка тухли, която напомняше по-скоро за фабрика или за бедна ферма, а не за обиталище на достоен църковен служител с многочислено семейство. При нас липсваха алеи, настлани със ситен чакъл, липсваше и градина в истинския смисъл на думата, имаше само една картофена нивица, за която се грижехме твърде внимателно, тъй като тия грудки, към които впрочем и до днес съм пристрастен, до голяма степен осигуряваха изхранването на домочадието.

Изглежда, тогава сме били бедни. Не си спомням да съм го забелязал, а дори и донякъде да съм си давал сметка за това, най-малкото не съм изпитвал никакво унижение или съжаление. Светът на Дарсбъри ми бе напълно достатъчен. Имаше канал с водни птици и растения, в който предприемахме опасни плавания с нестабилни и прогнили лодчици, взети от рибарите. Строяхме колибки от тръстики и се криехме вътре, като пафкахме с фалшиви лули, също от тръстика, и си разказвахме безкрайни приказки, които ни отвеждаха далеч, много далеч от Чешър — ах, тези тръстики, драги господин Дикенс! Направо си нямате представа какво може да стори едно дете с наръч гъвкави тръстики — а някои пълнолетни тъпаци (по-точно преобладаващото мнозинство от така наречените възрастни) ги виждат единствено като връзка пръчки, предназначени да шибат прасците на същите тези деца!

Някъде около единадесетия ми рожден ден в съществуването ни настъпи значителна промяна: напуснахме Дарсбъри, картофите и тръстиките и се преместихме в крофтската енория, където бяха назначили баща ми.

Крофт в графство Йоркшър е не просто приятно градче: спрямо Дарсбъри той бе онова, което ситата Америка представлява, предполагам, спрямо гладната Ирландия — страна на изобилието, в която се откриват безгранични и несънувани перспективи.

Свещеническият дом, в който се настанихме, можеше да побере две-три къщи, подобни на нашата в Дарсбъри. Докато там се носеше скромен мирис на лоши въглища, новият ни палат ухаеше

благополучно на пчелен восък, на специални ароматни сухи смеси от рози, карамфили, ириси, дафинови листа и портокалови кори, сложени във всички стаи — усещането за охолство, както и за нищета, за мен винаги е било в тясна връзка с онова, което вдишваме, така че аз обожавях просторната градина с цветя и дъхави растения край внушителната сграда, сякаш бе самият рай.

Бях получил от баща си значителни познания по латински и особено по математика, когато постъпих на пансион за малко повече от година в ричмъндското Grammar School, което се намираще на седем мили от Крофт.

Училището не беше много голямо и главната учебна стая с проста дървена облицовка, като малка съдебна зала или като вътрешност на стар кораб, бе по-скромна на вид, отколкото някои сервизни помещения в „Крайст Чърч“, където прибират кофите и метлите. Въпреки това то ми се стори необятно и изпълнено с опасности: за първи път през живота си трябваше не само да стискам юмруци, но и да се науча да си служа с тях, за да се защитавам от нападателни съученици. От първите получени удари ме заболя по-малко, отколкото от онези, които нанесох — тогава ми се стори, че преминавам от другата страна на крехко огледало и се озовавам, донякъде подобно на Алис в Страната отвъд дупката на Белия Заек, в свят, явно логичен за обитавашите го, но изпълнен според моите разбирания с нелепости, като например необходимостта първо да стане един хубав бой, за да има по-сетне почва за едно истинско приятелство.

Директор на ричмъндското училище бе господин Джеймс Тейт. Обикновено той не бе добре сресан, което бе в разрез с присъщия ми още тогава стремеж към хармония, но беше приветлив човек. Отначало старанието ми и заложите ми по отношение на математиката го заинтригуваха, после го изпълниха с ентузиазъм: дотогава Richmond Grammar School не бе имало възможността да се гордее с нито един изключителен поет, значителен географ или латинист, така че господин Тейт съзря в мое лице първата потенциална знаменитост, която би могла да се пръкне от неговото всъщност доста мижаво учебно заведение. През осемнадесетте месеца, прекарани там, той непрестанно ми даваше да правя все по-сложни изчисления. Според мен губеше повече време при изготвяне условията на задачите,

отколкото ми се налагаше да отделям, за да ги реша. Задачките на господин Тейт ми се струваха лесни и аз се постарях най-вече да прилагам за решаването им метод, който се отличаваеше с особено изящество.

Защото и при математиката е като при литературата, господин Дикенс: онзи французин Лабрюйер е бил прав да твърди, че всичко е вече казано и че сме се появили твърде късно. Няма трагедийна или комедийна ситуация, която хората да не са изпробвали, и авторите са само скромни писари, повтарящи под диктовката на Живота отдавна втръснали ни разкази. Променят се просто калиграфията и обмислените или случайни волности в словореда на писаря, придаващи на изложението му привкус на нещо ново — моите „Утринни облаци“ малко наподобяват вашия „Оливър Туист“, но приликата е не по-голяма и не по-малка, отколкото онази, която съществува между Алис, Едит и Лорина Лидел, защото Бог също вечно сътворява малките момичета по един калъп, само дете някои не се получават, а други излизат превъзходни, ала неуспехът или постижението имат значение единствено за нашия човешки взор, тъй като за Бог това е все същото многократно възпроизведено малко създание, като че ли ученик изписва ред след ред думичките, наложени му за наказание, и понякога дори се старае в примирението си, но все пак едничкото му желание е да свърши по-скоро: така изречението „Не бива да хвърлям снежни топки в лицето на Пеги Хартфърд“ при сто и четиридесетото изписване става „Не бива да правя снежна топка от лицето на Пеги Хартфърд“ — и се ражда невинно поетична фраза, чието безсмислие начаса бива надскочено от въображаемия образ на малка Пеги Хартфърд с кръгла, блестяща, бяла глава, способна да смрази устните на всеки, дръзнал да допре страните ѝ.

През януари 1846 година под смръщено небе, в което тъкмо прелитаха ситни снежинки, способни при слепване да образуват странната ледена глава на Пеги Хартфърд, аз преминах от ричмъндското Grammar School в Public School в Ръгби.

Нямам представа какво ме чака в бъдеще, господине, но това бе един от най-отвратителните периоди в съществуването ми — тъкмо него имах предвид, определяйки го като донейде „дикенсовски“.

Мястото иначе е красиво. Постройките имат тържествен вид, но не прекалено, тъй като все някое растение се покатерва по тях и

обгръща правите ъгли в рояци глицинии, жасмини и диви лози. Дърветата в парка са многобройни, лете се разлистват пищно, наесен гъмжат от суетящи се катерици, зиме се възправят срещу дъждовете, довеяни от мощни ветрове, а напролет биват увенчани от освежително изглеждащи ментовозелени вейчици, които ви изкушават да ги схрускате, както правят майските бръмбари. Между възхитително добре поддържаните морави има ясно очертани, широки пясъчни алеи, по които се шляят учащите се — вдървени, многознаещи, пъпчиви, а някои направо вонящи от мръсотия.

Също както в Ричмънд, в Ръгби познанията ми по математика бяха високо оценени от преподаващите този възхитителен предмет. Отначало останалите почти не ми обръщаха внимание. Колкото до онези, които ни занимаваха със спорт, те скоро установиха, че въпреки доста развитите си крайници аз не съм годен за тежки физически натоварвания. Това бе оскърбление за тях. В Ръгби телесните упражнения се ценят наравно с духовните.

Караха ме да тичам, докато падах от изтощение, останал без дъх, пронизан от остра болка под ребрата. Заставяха ме да прескачам живи плетове, които раздираха краката ми. Принуждаваха ме да хващам топки, които летяха с невероятна сила към гърдите и към лицето ми. Ръцете ми горяха от катеренето по гладки възета и по стълбове. Наложиха ми се да се счепквам с по-силни от мен младежи и да се опитвам да ги съборя, ала всъщност ме поваляха те и правеха над мен, присмивайки се на унижението ми, знака, с който гладиаторите искали от Цезар разрешение да довършат победения.

За по-малко от три седмици в Ръгби установих, че превъзходството ми в математиката не ми спестява нищо. Тя бе само убежище, в което съумявах, задъхан и натъртен отвсякъде, да си поема малко дъх и да си възвърна донякъде доброто отношение към живота.

Най-страшно ставаше вечер. Спалното, зле осветено от четири лошокачествени свещи — две на плочата над камината и две на една маса, разположена по средата на централния проход, — се превръщаше в помещение за съд, за изтезания и екзекуции. Големите шепнешком извършваха разправа над по-младите, сред които бях и аз, като ги обвиняваха, че през изминалия ден не са изпълнили дълга си да служат на „старите“ при всички обстоятелства, да се жертвуват за тях и дори да се излагат при нужда на крайни лишения.

Нямахме право дори да намекваме за защита. Впрочем обвинението траеше кратко. Нашите владетели и господари бързаха да преминат към изпълнение на наказанията. По своята същност те смесваха лека болка и тежки унижения. Най-често биваха засегнати срамните части на предполагаемия нарушител — бой по задника с колан, усукване на тестисите. Върховното безчестие бе понякога принудителното обливане с урината на нашите елегантни и смрадливи мъчители, мирисането ѝ или дори опитването на горчивия ѝ вкус.

Преподавателите ни налагаха други санкции, също тъй болезнени, ала смятани за по-почетни, понеже бяха дело на официални „палачи“. Основно ставаше дума за публично нашибване в гимнастическия салон, като злосторникът, свалил гащи, се хващаше с две ръце за стол или за спортен уред, излагайки задните си части. Всичко това биваше придружено с протяжен и тежък ритуал, който несъмнено представляваше съществена част от наказанието. Подобни глупости вече не се вършат в Оксфорд. Това ме радва. Пръчката в ръката на зрял мъж, стоварвана върху мекото бяло задниче на малко момче, е гледка, в която никога не съм съзирал каквото и да било величие. Нито дори и особена полза, защото не бих се учудил, ако санкционираният и санкциониращият накрая започнат да изпитват известно двусмислено удоволствие.

Прекарах в Ръгби три години. Там се заразих с една изтощителна болест, коклюш, а друга направо ме събори на легло — заушките. От втората почти оглушах с едното ухо, което и без това не беше съвсем в ред (затова винаги обръщам другото, заслушан в бърбенето на моите малки приятелки, накланяйки глава тъй, че добивам особено внимателен, скромнен, притеснителен и кротък вид). Получих множество награди, предимно по математика, но също и по вероучение — Божията абстракция, също както и теоремите, бе се въздигнала като друга крепост, в която се затварях, за да избягам от действителността. Ала в Ръгби най-вече придобих омраза към момчетата, към грубостта им, към страстта им да подчиняват и да мачкат. За мен получените данни се обърнаха, също както при фотографията негативът става позитив, и ненавистният свят на момчетата ме накара да мечтая за света на малките момичета.

Споменахме за малки момичета, скъпи господин Дикенс, и май за днес ще трябва да се разделя с вас: имам да пиша писмо на Мери

Мақдоналд, едно дете, чието лице несъмнено не е тъй кръгло като Алисиното, носът е по-дълъг, а устните са някак по-възрастни (о, това са тънкости, които може би не бихте доловили), но имам желание да го покана в Оксфорд, уверен съм, че ще сполуча да направя една-две снимки, на които малката ще изглежда чудесно, просто си ги представям — ще я настаня в голямо кресло, което ще бъде поставено пред тухлена стена, тя ще има леко сърдит или замислен вид, така де, ще изглежда като момиченце, което се е изморило от някаква игра и си почива, мислейки си каква друга игра би могло да започне, светлокестенявите ѝ коси ще бъдат изтеглени назад под опъната панделка, ще бъде просто очарователно.

П. П. Струва ми се, че на снимката Мери Мақдоналд, която е доста бледичка, би трябвало да носи съвсем светла рокля, може би пресечена горе с някаква по-тъмна бродерия. Не ми е известно дали има подобна дрешка, няма да я притеснявам, ще хвана нашата малка Мери, каквато е, както дойде — стига да дойде.

---

[1] Lutwidge е фамилното име на майката на Доджсън. Псевдонимът бил получен чрез „превод“ на Charles Lutwidge на латински — Carolus Ludovicus. После имената са разместени и „преведени“ отново на английски като Lewis Carroll. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) януари 1867

Драги господин Дикенс,

Вестниците едновременно съобщават, че навсякъде има сняг и че вие въпреки това обикаляте из Англия, из Уелс, Шотландия и Ирландия, като се прехвърляте от нощни влакове в хотелски стаи, от хотелски стаи в зали за тържества, а оттам накрая някой файтон, храбро пълзящ по лъсналите от поледицата настилки, ви отвежда до осветената сцена на някой театър, където, сграбчил с две ръце плота на плътно обгърнатата от червена покривка масичка, неуморно четете вашите творби пред зяпнали от възхищение тълпи.

Твърдят, че е истинско чудо как сам успявате да се развълнувате дотам от собствените си произведения, та чак проливате сълзи или избухвате в смях заедно с вашите герои, и тогава слушателите неудържимо ридаели или се смеели с вас. А за да избегнете изтощителните последствия от огромния успех, се налагало да напускате театрите през пожарните изходи.

Говори се също, че след като приключите с тази дълга обиколка, ще заминете за Америка и ще направите турне в Бостън, Ню Йорк, Филадельфия, Балтимор, Вашингтон, Олбъни, Рочестър и Бъфало.

В допълнение се съобщава, че ще ви трябва доста смелост за осъществяването на подобна програма, защото наскоро, слизайки от сцената в Ливърпул, сте почувствували мъчителна слабост, поради която сте залитнали и почти сте изгубили съзнание. Положили ви на малък диван зад кулисите, разкопчали яката ви и започнали да ви веят с кърпи, напоени с оцетена вода. Пулсът ви бил ужасно ускорен, а същевременно сърцето сякаш ви било напълно изневерило. Според хроникьора, след като се разчуло, че Чарлс Дикенс бере душа, множество военни кораби в пристанището спуснали знамената си, а сновящите насам-натам малки влекачи надули сирени в знак на траур. Ала вие сте се надигнали и сте казали: „Е, нищо особено! Преброени ли са зрителите? Колко души е имало тази вечер? Какъв е приблизителният приход?“

Вие сте велик, господин Дикенс. В тази януарска утрин съзерцавам образа си в огледалото и не откривам нищо, което би могло да ме доближи до вас.

Всъщност единственият театър, в който съм се проявявал, е оня, който бях съградил собственоръчно в свещеническият дом в Крофт, за да показвам представления с картонени марионетки. Струва ми се, че беше доста красив, имаше фронтон на античен театър. Сестрите ми бяха простата публика, а родителите ми изобразяваха важните персони, които заемат в истинските театри скъпите места на първия ред. Беше лято, сядаха на пейка в градината и ръкопляскаха, за да се вдигне завесата. А когато тя се спускаше, майка ми казваше:

— За Бога, почти се е стъмнило! Чарлз, неразумно е да играеш такива дълги пиеси! Хенриета, Маргарет, Мери, Луиза, хайде всички по леглата, момичета!

И аз оставах да подреждам нещата в градината самичък, придружаван единствено от досадните нощни пеперуди.

Колкото пък до познатите ми влакове, те пътуват само нощем, и то кратко. Струва ми се, споменах ви — това са влаковете от плажовете в Хейстингс, Маргейт, Брайтън и Скарбъро, с които премръзнали почиващи се връщат сред мирис на мокри дрехи и сложени в скутовете им студени закуски с месо.

Най-сетне — успехът е нещо непознато за мен, особено любовният успех. Моите любви, ако изобщо им подхожда подобно название, са обречени още отначало, тъй като ми се струва, че мога да изпитвам привързаност единствено към малки момиченца. Не зная каква е жената, която обичате, господин Дикенс, ала съм склонен да си представя, че тя би ви последвала в някоя къща, и то съвсем тайно, където една от стаите би ви приютила, докато двамата с тази прелестна жена задълбочавате взаимното си привличане.

За мен дори подобно привличане е непознато. Ослепителната красота на някое малко момиче ме притегля, но не за да се възползувам от нея, не, о, не — по никакъв начин! Достатъчно ми е да гледам едно дете, до го накарам да се засмее с някоя приказка, с някоя разходка с лодка, с магически фенер, да запечатам образа му върху чувствителна фотографска плака.

Нали за един фотоловитель е важно да си намери обекти за снимане. Би било излишно занимание да се фиксират обекти, които и

без това са си фиксирани — острите каменни кули, устремени към небето над Оксфорд, старите зидове на колежа, изгледите към Мъртън стрийт или към Кеърфакс Тауър. Много по-вълнуващо, а и по-страховито е да се съхрани за вечността най-ефирното, най-неуловимото: едно женско детство.

Когато погледна, както сторих тази сутрин, преди да започна да ви пиша, направените от мен снимки на Алис Лидел, принуден съм да призная пред самия себе си: Доджсън, това е просто образ, отражение на една отминала действителност.

Да, несъмнено, отражение — ала колко хора могат да се похвалят, че притежават поне отражение на онова, което са обичали най-много на тоя свят?

Аз обичах Алис Лидел. Обичах я девет години, през времето, откакто бе на четири годинки, докато стана тринадесетгодишна. Цели девет години треперих над тази моя любов. Когато човек обича дете, господине, си дава сметка до каква степен времето е враг на човека. И осъзнава, че обещаният от Бога рай трябва да е освободението на всички ни от това счетоводство.

Още от първия ден разбрах, че моята любов ще бъде все по-заstrasена, също като живота на куче или на кон, за които знаем, че ще съществуват неизбежно по-кратко от нас. Наистина не е много изяцно да се изразя така, но това е истината: надживяваме животните и неизбежното порастване на малките момичета, и всичкото ни страдание, ако обичаме дълбоко едните или другите, се дължи на това надживяване.

Подобна обич, господине, не познава обичайния любовен цикъл, който често пъти преминава през донейде утешителната фаза на умората, дори на отвращението. Не, тук всичко трае само мигове, осъзнавате безпощадно, че кучето се е скрило, за да умре, а момиченцето се е прибрало вкъщи, за да порасне. Те вече нямат нужда от вас. Просто изведнъж отлитат — в смъртта (кучето) или в живота (детето). А вие си оставате на място с ласките и гатанките си, с провисналата каишка и с ненужните чукове за крокет, с една нежност, която ви терзае и ви задушава като жестока хрема.

През един ден тъкмо след Коледа моята любов яздеше пони по пътя към Абингдън. Понито бе високо почти колкото кон. То бе заменило стария Томи, на който Алис се бе учила да язди. Редом с

момиченцето се движеха други двама конници — единият бе Бълтитюд, преподавателят по езда в К. Ч., а вторият бе самият баща на Алис, деканът Лидел.

Времето бе доста хубаво, ала поради ранния час тънки откъслечи от нощната леденееща мъгла витаеха все още над настилката. По едно време ято врани се вдигна от съседната нива и с яростно грачене профуча над пътя току пред муцуната на конете. Едрото пони на Алис се подплаши и отскочи. Подхлъзна се и се стовари на земята, повличайки и момиченцето.

Едрото пони се изправи почти начаса, но Алис остана свита на пътя, като плачеше тихичко. Личицето ѝ бе станало съвсем бледо и въпреки студа бретонът ѝ се бе оросил от пот. Тя се гърчеше и това не бе защото трепереше, а защото изпитваше ужасна болка в едното си краче. Хенри Джордж Лидел разбра, че дъщеря му се е наранила зле. След като покри Алис с наметката си и нареди на Бълтитюд да остане при нея, той се спусна да търси помощ.

Никога не ме е бивало да описвам драматичните страни на живота, освен да ги обръщам на смях, също като децата, които започват да пеят гръмогласно, ако им се налага да навлязат в тъмен коридор. Единствен вие, скъпи господин Дикенс, щом сте съумели да обрисувате детските мъки във всичките им разновидности, бихте могли да дадете отчет за печалната гледка, която представляваше малкото момиче с бяла рокличка, лежащо край сивия път на заранта след празничния ден, докато враните, причинили косвено нещастиято, бяха накацали по разораната земя и наблюдаваха случващото се с онзи тъп и скучаещ вид, който понякога придобиват птиците.

Бълтитюд всячески се стремеше да успокои Алис. Ала аз смятам, че му се удава по-добре да говори на коне. Въпреки насърченията му момиченцето стенеше и ридаше все по-силно. Бълтитюд просто не можеше да си представи кога най-сетне ще секне това детско отчаяние, което го съкрушаваше — по-късно то го преследваше често в сънищата му, той се надигаше в леглото си и викаше: „Къде е горкото момиченце, дете вика за помощ, и защо никой не се погрижва за него?“

Напълно вероятно е, гледайки бледнината на Алис, Бълтитюд да си е помислил, че освен очевидното счупване на крака тя има и вътрешни наранявания и може като нищо да умре в ръцете му, преди деканът Лидел да се върне.

За щастие, също като в притчата за добрия самарянин, по пътя за Абингдън се задали добри хора. Пътували с кола и без да се колебаят, се поставили на разположение на невръстната мъченица. Извънредно внимателно вдигнали Алис, положили я на пода на возилото върху дюшек, който един от тях изтичал да донесе от някаква ферма.

Бях осведомен, че докато я карали към деканската резиденция, Алис страдала жестоко, защото след като затворили вратата на колата, тя притискаше счупения крак.

Научих новината за нещастиято чак когато се завърнах от Крофт, където бях прекарал празниците с близките си. Според диагнозата на лекаря била счупена бедрената кост на Алис и тя щяла да остане на легло поне месец и половина. В К. Ч. се говореше само за това и всичко живо се учуди, че не са ми съобщили веднага. Тогава разбрах — според повечето хора аз явно поддържах особени отношения с Алис Лидел и това така ме изплаши, че колкото и да ми се искаше, не отидох до деканската резиденция да я посетя.

Стараех се да проявявам само учтиво съчувствие и да изглеждам сравнително незасегнат от случая със счупената бедрена кост. А когато ме питаха дали има нещо ново около Алис — Бога ми, да, питаха мен, сякаш ѝ бях най-малкото чичо, — отвърщах с привидно раздражение, че нямам представа и че общественият живот в един значителен колеж като К. Ч. не може да се върти около креватчето на деканската щерка.

В действителност се възползувах от сведенията, които най-безхитростно ми даваха различни лица от персонала на деканската резиденция. От кухненската прислуга знаех как се храни Алис, бях научил от камериерката какъв цвят са панделките на нощницата ѝ. Освен това Алис имаше преподаватели по френски, по италиански, по немски, по музика и по рисуване, които ме уведомяваха за настроението ѝ. Впрочем същите тези учители ми откриха, че момиченцето няма търпение да ме види. Алис не можеше да разбере как тъй я изоставям в момент, когато повече от всякога се нуждае от гатанките ми, от забавния начин, по който играя табла, променяйки правилата, а най-вече от смахнатите ми разказчета. Настоя да ми предадат, че ако прекарам поне един час край леглото ѝ, несъмнено копнежът ѝ за нови приказки ще ме вдъхнови за някоя нова, дори по-невероятна от онази за Страната на чудесата.

Казах да ѝ предадат в отговор, че наистина съжалявам, задето съм прекалено зает да подготвям лекциите и проповедите си, та няма как да удовлетвори желанието ѝ у тях, ала щом тя се пооправи, ще бъде безкрайно щастлив нейната гувернантка — повярвайте, наблегнах особено колко е важно Прикс също да присъствува — да я доведе в моя дом за малка гощавка.

Според мен надали е разбрала някога, че след смрачаване напусках потайно колежа и се промъквах до старата деканска резиденция. С риск да усиля ревматичните болки, които винаги ме измъчват зиме, стоях и наблюдавах как нейните сестри Едит и Лорина сноват насам-натам из стаята ѝ отвъд осветения правоъгълник на прозореца. Седмици наред очаквах вечерта, в която най-сетне зърнах куцукащата фигурка на Алис, надигнала се да направи няколко крачки край леглото си.

Ала аз дължа цялата истина на човека, комуто досаждам с безкрайните си писма: моята сдържаност, проявена при тези събития, господин Дикенс, бе следствие не само на изричната необходимост да не се излагам на опасни нападки — преди всичко ми бе също толкова непоносимо да гледам как Алис страда, колкото ми бе нетърпимо да я гледам как расте.

Едно нещо е да накарате малко момиче да се подпре на стена и да го заснемете с бедняшки дрипи, това е артистична условност, петната от сажди по бузите, сенките под очите са само грим, който дъждовната вода измива и детето винаги може да се изправи със смях, бързо да облече приятните дрешки, с които е дошло, да захапе огромната филия, приготвена за него — а друго е да седнете край леглото на същото това момиченце, което наистина е нещастно, защото наистина е наранено, да го гледате, омотано в чаршафите, изпотено заради температурата, заради болката и скуката, а то да не може да избегне по никакъв начин безсилния ви скръбен взор, и да не разполагате с вълшебна дъждовна вода, за да умиете очите му, зачервени тоя път от истински сълзи.

Дори да не съм щастлив и да не вярвам, че изобщо ми е писано да бъда (а и как, след като по същество не мога да очаквам от никоя моя привързаност именно онова, което лелеем, обичайки по един или друг начин: дълговечността?), аз желая малките ми приятелки да са радостни. Нима подобно вдаване не е равностойно на всяко друго?

Толкова свещеници се обричат на образоването на неграмотните, на облекчаването на страдащите от какво ли не, на приобщаването на прегрешилите — смятам, че един полусвещеник като мен не би трябвало да подразни никого, поемайки по неотъпкан път, следвайки призиванието да размива силно малки момичета, които от своя страна понякога го карат направо да плаче.

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) май 1867

Драги господин Дикенс,

Ако дори за миг подозирах, че може да съхранявате писмата ми, незабавно щях да спра да ви ги изпращам.

Ала осведомени лица съобщават, че вие редовно унищожавате на партиди получаваната кореспонденция, твърдейки: „Чарлз Дикенс пали в градината си в Гадс Хил грамадни огньове, в които може да се опече цял вол, и хвърля в тях със смях, потривайки ръце, всички писма, получени от него през годината, дори да преливат от възхищение, дори да носят подписа на знаменити събратя по перо, а появата им на кой да е търг да би предизвикала сред любителите страховити борби и наддавания.“

Пепел и дим — отлична съдба за изповедите, които ви отправям, така че малко ме безпокои потвърждаващото се съобщение за вашето пътуване до Америка. Дали сте се разпоредили аутодафетата да продължат все тъй периодично през вашето отсъствие, особено ако за зла участ то се окаже окончателно? Мнозина смятат американската ви обиколка за съдбовна грешка: разправят, че сте изтощен и болен, че сърцето ви не е в ред. Моля, настоявайте изрично най-напред, без да ви чакат да се завърнете, и най-вече без да ги разпечатват, да предадат на огъня изпратените от Оксфорд пликкове, нашарени с едри, черни букви.

На осемнадесети този месец от учтивост наминах към резиденцията на декана. Обикновено госпожа Лидел нарежда да ми съобщят, че е излязла или че е заета с кореспонденцията си. През въпросната събота тя слезе забързано по стълбата и ме прие извънредно любезно. Хвана ме подръка и се разтъркахме из градината, все едно сме добри приятели. Вече не й вдъхвам опасения:

— Напомняте ми за самотно слънце, преподобни, за звезда, изгубила въртящите се около нея малки планети.

Не ми бе особено трудно да си обясня, че едната изгубена планета е младата Прикс, която определено ще се омъжи за своя господин Фостър, а другата явно бе Алис Лидел. Усмихнах се в отговор, а госпожа Лидел продължи:

— Не съм познавачка на вселенската механика, ала ми се струва, че щом небесните тела могат да се изплъзнат от притеглянето на една звезда, според същите закони би следвало тя да е в състояние да привлече други небесни тела.

Не по-малко ясно от предходното: сега госпожа Лидел искаше да научи дали съм заменил Алис — колкото до Прикс, не мога да си представя госпожа Лидел някога да е смятала искрено, че проявявам интерес към нея.

Предпочетох да разговаряме за сините туберози, които засега представляваха само голи стъбла, но несъмнено щяха да станат много красиви през лятото — не й споменах, докато се разхождахме приятно из тази градина, как се бях спрял в една друга градина в Кенсингтън да погледам на кръстовището на две алеи няколко момиченца, които съсредоточено шибаха с камшичета големите си разноцветни пумпали, и как бях чул да наричат Алис едно от тях, което по случайност бе и най-хубавичкото. Малката също бе тъмнокоса и носеше нещо като син кринолин, който изящно се полюшваше около крехката ѝ фигурка, докато детето възбудено развърташе пумпала си.

Почувствувах се тъй смутен, че едва ли бих могъл да го изразя, ала не толкова от красотата на детето, колкото от факта, че то се наричаше Алис. Съзрях в това двоен знак, благословена среща с една нова Алис, и същевременно проклетие — защото осъзнах, че явно някои чувства си остават неизлечими, че всеки човек също като бедния Сизиф непрестанно е обречен да тласка към върха на абсурдни планини някакъв свой камък, който се търкулва неизбежно в равнината и завръщането при него е начало на нови усилия и мъки.

Може би десет или двадесет пъти понечих да се махна, да се отдалеча. Ала всеки път, когато се канех да обърна решително гръб, някое от момиченцата подвикваше на приятелката си: „Алис, Алис!...“ И ми ставаше невъзможно да избягам.

Въпросната Алис се изчерви от удоволствие, когато най-сетне се осмелих да я заговоря и ѝ заявих, че според мен и според един Бял Заек, държащ безкрайно на точността (и за който, уви, тя като че ли никога не бе чувала дори), Алис е най-прекрасното име на света.

Хрумна ми да я снимам. Не само защото бе хубава, а защото снимката щеше да затвърди истината, че на света няма една-

единствена Алис. И ако ме обземеха съмнения, щеше да е достатъчно да погледам портрета на Алис от Кенсингтън.

Така е, господин Дикенс, човек се самозалъгва според възможностите си! Дълбоко вътре в мен се обаждаше язвително един противен остър гласец: „Друга Алис, а, Доджсън? Къде ти, нещастнико! Нима, когато забеляза новата Алис, сърцето ти затуптя както първия път, когато съзря онази, единствената, истинската Алис? Знаеш, че не. Я си спомни градините на деканската резиденция, леката мъгла, трите дъщерички на Лидел, които се кискат, докато те гледат как разполагаш апарата и се пъхваш под черното платно — спомни си какво се случи, как внезапно сякаш те заслепи мълния и за теб вече съществуваше само едно от трите момиченца. Нима това тук може да се сравнява? Детето от Кенсингтън е очарователно, но такива се срещат във всички влакове, по всички плажове, из всички английски градини, отворени за посетители. Ти се развълнува толкова само защото чу да ѝ викат: «Алис, Алис!». Внимавай, Доджсън: ще дойде ден, когато заради едно име, което те омайва и терзае, ще изгубиш яснотата на преценките си и ще се насочиш към някоя грозотийка, изхождайки от глупавата предпоставка, че малкото чудовище се нарича Алис“.

Заставих обезсърчителния гласец да замлъкне — в края на краищата бе изрекъл всичко, което имаше да казва.

Чичо ми живееше недалеч от тази градина, а аз бях оставил фотографските си принадлежности в дома му. След като получих разрешение за това, отведох Алис от Кенсингтън до тази къща и я накарах да позира пред огледало на поставка с портокал в едната ръка.

Известно време обсъждахме един забавен въпрос: дали Алис държи наистина портокала в дясната си ръка, след като отражението ѝ в огледалото сякаш доказва обратното?

Проблемът само привидно е детински, а именно — ако се възприеме хипотезата, че огледалата са единствено отражателни повърхности. Повечето хора ги възприемат и ги използват именно като такива. Друга доста любопитна хипотеза обаче е, че огледалата изобщо не отразяват, а представляват нещо като остъклени врати и прозорци, през които виждаме друг свят. В такъв случай истинното за този свят трябва да е равностойно на онова, което е истинно за нашия,

и оня, който в този свят е хванал портокала с дясната си ръка определено ще го е хванал с лявата в света отвъд огледалата.

Алис от кенсингтънските градини каза, че това ѝ било съвсем ясно^[1]. От страх да не се озоват разпънати между два свята, хората са решили — отдавна, много, много отдавна, — че огледалата само отразяват онова, което е пред тях. И понеже така всичко вървяло добре — в смисъл, имало ред, — хората не си направили труда да се задълбочават.

Така е и със сънищата, добави Алис. Хората сякаш приемат, че сънищата не са истински, но не ѝ било ясно как са стигнали до това заключение. Тя склочи ръце зад гърба си и заподскача известно време от крак на крак, след което ме попита дали в качеството си на преподавател по математика имам възможност да докажа, че сънищата не са истински и че истината не е сън^[2]. Наложил се да признае, че съм съвършено неспособен да приведа доказателства за това. „Ха, ето на!“ — възкликна победоносно Алис. После спря да подскача и заоблизва устнички, сякаш по тях имаше най-сладък конфитюр. Тя бе момиченце, което във всеки миг правеше нещо, предполагам, че затова трескавата бъркотия в света на сънищата бе по-близка до нейната природа от неподвижността на спящите. Всъщност мърдаше толкова много, че скоро ми стана ясно — никога нямаше да мога да я накарам да мирува, докато експонирам плаката.

И тъй, аз ѝ казах да си изяде портокала и да отиде отново да шиба своя пумпал, останах сам пред огледалото в прохладната стая в дома на моя чичо и ми хрумна как да продължа „Алиса в страната на чудесата“.

Не че искам да ставам писател, господине. Макмилан настоява да упорствувам, но предполагам, че е, защото си представя как има да вади в качеството си на издател хубави сладки кестени от тоя огън. И приятелите ми вероятно ме поощряват, тъй като несъмнено за тях би било доста по-обещаващо и приятно да ходят на театър и да вечерят после със знаменития Луис Каръл, вместо да дъвчат къс студено овнешко в строгия, мрачен и влажен оксфордски колеж заедно с печалния и пелтечещ преподобен Ч. Л. Доджсън.

Ала освен че „големите надежди“ (както бихте се изразили вие) на Макмилан предизвикват у мен съчувствие, не надвишаващо онова,

което един дякон от англиканската църква следва да изпитва към ближните си, аз и не искам да бъда Луис Каръл.

Каръл има право на официално съществуване не повече от усмихнатия Червен Котак^[3]. Нима бихте могли да си го представите у Гейбриъл Росети^[4] на Чейн Уок номер шестнадесет в Челси, да се перчи сред японските мебели, холандските картини, тежките свещници и тапицериите от индийски плат, уловил тъпашки чаша кларет в лявата си ръка, пелтечейки пред обзетите от пристъп на лудешки смях писатели (сред които може да сте и вие), че истинското му име е До... До... До... Доджсън?

Псевдонимът ми позволява да тъна в относителна сянка, където множеството ми смешни недостатъци ще бъдат забелязани само от учащи се, които тъй или иначе са вечно заети да четат, от прислугата в столовата, стараеща се да не разлива соса извън чиниите, и от момиченца, неспособни поради възрастта си да преценяват човека и задоволяващи се с вълшебните видения в неговите приказки.

Връщам с надпис „лицето неизвестно“ растящия — за жалост — брой писма, адресирани до г-н Луис Каръл, „Крайст Чърч Колидж“, Оксфорд.

Е, щом мнението на Макмилан и на приятелите е неприемливо поради съмнителните си основания, щом не преследвам нито богатство, нито слава — защо е тази нова книга?

Написах „Алиса“ за Алис. А Алис порасна или иначе казано ме напусна, ако сте ме разбрали, и аз не смятам, че друго дете някога би заслужило като нея ужасната отдаденост на писателството — ах, господин Дикенс, та аз ли да ви обяснявам колко много струва на човек писането, дори крайният резултат да не е безнадежден.

Ала съществува и споменът за Алис, твърде болезнен, както навярно сте проумели, ако сте прочели писмата ми — и този спомен, господине, поражда странна надежда, че не може да е изгубено всичко онова, заради което тя бе най-важното създание в моя живот.

Ако бъдещата жена е налице в малкото момиченце, не смятате ли, че все нещо от детето би следвало да се прояви у зрялата жена? Така например моите сестри казват, че са ми останали „утринните и дъждовни“ очи — това е техен израз — от времената, когато им строях тръстикови колибки край канала. Според Маргарет завинаги ще си остана с такива очи, дори когато бъдат склопени навеки, и ще

възкръсна с тях, и именно по тази особеност ще си проличи, че тъкмо аз съм се надигнал от земята. Алис също ме уверяваше понякога, че очите ми са като на тъжно момченце — за нея би било трудничко да се изрази с „утринни и дъждовни“, — и аз много обичах да ми казва така, защото, за да ме утеши, тя начаса скачаше на коленете ми, кукленските ѝ устнички се разтваряха и смехът откриваше белите ѝ зъбки.

Но аз съвсем се обърках, простете!

Едничката причина да създам продължение на „Алиса в страната на чудесата“ е стремежът да призова за сетен път онази частица от детството, която, убеден съм, все още се е съхранила в моето скъпо момиченце.

И тъй, докато стоях пред огледалото в къщата на моя чичо, първите стихове от посвещението^[5] просто от само себе си възникнаха в съзнанието ми:

*Дете с чело непомрачено
и поглед замечтан,
светът неспирно се променя,
животът не е блян.
Засмей се мило, с нежен чар —
Таз приказка за теб е дар.*

*Изгубих твоя лик далечен,
не чувам твоя смях,
пораснала си, няма вече
за мен да мислиш пак.
Ала сред своите мечти
таз приказка изслушай ти.*

Признавам, стиховете не са кой знае какво. Но макар самият аз никога да не съм получавал любовни писма, доколкото разбирам, не се очаква те да бъдат безупречни, поне в литературно отношение. Пишещият и четящата дотолкова не обръщат внимание на езика, че биха предпочели по-скоро изобщо да го няма, та по-скоро да дойде завършекът на писмото, където също като мърдащи рачета на дъното на мрежа се скупчват всички обещания за целувки.

Впрочем кой действително ще обърне внимание на няколкото стиха от посвещението? Кой чете епиграфите, предговорите, уводите и тям подобните му въведения? Затова посвещението трябва да се смята за единственото място в една книга, където може да се изрази именно неизразимото.

А безбройните изобретения и хрумвания в приказката бързо ще заличат доста сладникавото впечатление — признавам го, няма да е необходимо да ми го изтъквате, — което навярно се получава заради стихотворното встъпление в памет на Алис и на невъзвратимите ни летни дни^[6].

Доколкото мога да съдя, в моята приказка ще се разказва за едно момиченце, което отива да посети света от другата страна на едно огледало. Пишейки тези редове, още нямам понятие какво ще открие Алиса там, а най-вече как точно ще премине през огледалото.

Не вярвам да го строши с чук за крокет, да метне чайник или захарница, нито пък да се хвърли към него с главата напред. Разполагам със сведения от Прикс и от госпожа Лидел, че Алис никога не е нанасяла вреда на нищо — с изключение на една мършава, мрачна и печална играчка, но то не беше нарочно, пък и тя вече не подхождаше на възрастта й...

Може би ще е най-добре да излезе, че Алиса наужким си представя огледалото лишено от плътност, като мъгла — а то пък послушно взима участие в играта и наистина става на пара. Как смятате? Дали е хитро да се напише така? Тъкмо ми хрумна — понеже от околните ливади се надига сребриста мъгла, която май ще ни обгърне тази нощ, макар че едва ли, ветрецът, подухващ след здрач над Темза, я разпръсква, докато тя напират да завладее очертанията на колежа. Дъхът на Алис може да стори същото с кристалната повърхност на едно огледало.

Но нека да се сбогуваме отново, скъпи ми господин Дикенс, камбаната на Томс Тауър издига глас и ще прозвучи по обичая сто и един пъти, известявайки настъпването на вечерния час. За мен е време да се помоля. После ще изям един телешки котлет.

---

[1] Всъщност идеята за „Алиса в огледалния свят“ (буквално заглавието гласи „Отвъд огледалото и онова, което Алиса откри там“) е дадена на Ч. Л. Доджсън от малката Алис Рейкс, която е негова

далечна роднина. Случаят с портокала е известен от нейния разказ. — Б.пр. ↑

[2] Намек за финалния акростих от „Алиса в огледалния свят“, който завършва така: *Life, what is it but a dream?* („Какво е животът, ако не сън?“). Началните букви на римуваните тристишия образуват името Алис Плезънс Лидел — *Alice Pleasance Liddell*. — Б.пр. ↑

[3] Червения Котак в оригинала е „Чешърски“, самият Доджсън е роден в Чешър. Съществувала е поговорка: „ухилен като чешърски котарак“. — Б.пр. ↑

[4] Доджсън прави фотопортрети на множество знаменити по негово време хора: Тенисън, Д. Г. Росети, Джон Ръскин (който е преподавал рисуване на Алис Лидел), Фарадей, Томас Хъксли, актрисата Елън Тери, с която е бил близък, и др., но се е отличавал с необщителност. — Б.пр. ↑

[5] С тях започва „Алиса в огледалния свят“. — Б.пр. ↑

[6] Последният стих от посвещението гласи: ... *The pleasance of our fairy-tale* („... насладата от приказката“). Същевременно *Pleasance* е второто кръщелно име на Алис Лидел. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Москва, (...) август 1867

Драги господин Дикенс,

Присмивайте се, присмивайте се, колкото ви се ще, на лицемерния съветник, чието предходно послание бе пълно с предупреждения за опасностите от изтощителните и продължителни пътувания, а подигравателният му тон не оставяше съмнение, че той лично не би се поддал на подобни лудости! И се вгледайте в адреса, от който е изпратено писмото: хотел „Дюсо“, Москва...

Москва — тук съм от трети август, след като минах през Брюксел, Кьолн, Берлин, Данциг, Кьонигсберг и Санкт-Петербург...

Москва, която напускам след няколко часа, устремен към Варшава, Бреслау, Дрезден, Лайпциг, Емс и накрая Париж, където ние ще бъдем към средата на септември...

„Ние“ не означава Алис Лидел и аз — но необходимо ли е да уточнявам това? Предполагам, че да, доколкото общувам с автор на романи, а известно е какво въображение могат да имат подобни особняци. Всъщност „ние“ сме чисто и просто Хари Лидън, един от моите alter ego от К. Ч., както и моята прашна особа — прашна, тъй като тъмният ми редингот поема ден подир ден донесени от степните ветрове странни дребни частици със сиво ръждив цвят, подобни на ония, които покриват крилцата на нощните пеперуди. Тук лятото е горещо, дори жарко, то затиска с мъчителна тежест тия отдалечени от морето градове в централна Европа, които разполагат за освежаване единствено с някой Дунав или с някоя Волга, при това доста попресъхнали.

Пътуваме от град на град най-често с нощни влакове. Добродушният Лидън се просва на кушетката си — стига в купетата да има подобни удобства, тъй като в повечето случаи се предполага, че трябва да лягаме направо на пода, осеян с разнообразни нечистотии, чието подробно описание ще ви спестя, — вперва очи в полюшващата се и димяща лампа горе и чака „да му дойде краят“. Уверява ме, че също тъй не пропускал да насочи мислите си към Божието величие. Лично аз понасям зле затварянето в тия тесни, клатушкащи се

помещенийца, предпочитам да будувам вън, сред нощните повеи, под навесчетата на разположените в задната част на вагоните платформи. Там Божието величие също се проявява твърде явно — небето е великолепно изпъстрено със сияйни звезди, а местностите, сред които ни носи влакът, се отличават с дива прелест. През една ранна утрин съзрях казаци на коне с необуздан вид, които препускаха наравно с нашата композиция и навярно щяха да ни изпреварят, ако устремът им не бе спрял от ширнала се река, над която минаваше единствено мостът с железопътната линия.

Известно ми е, скъпи господин Дикенс, че вие вече не обичате влакове, нито мостове с релси след юнския ден на 1865 година, когато експресът, отвеждащ ви от Фолкстоун към Лондон дерайлира на стейпълхърсткия виадукт. Казват, че през онзи ужасен ден вие сте се проявили като герой, че сте ръководили властно първите спасителни операции, че сте пълнили шапката си с вода, за да напоите ранените клетници, които стенели под тежестта на развалините, че сте ободрявали оцелелите с глътки алкохол от манерката, окачена на шията ви, сякаш сте пес санбернар. Всичко било трагично, вълнуващо и дори нежно сред страхотиите, също като във вашите романи: вагонът, където била Елън Търнан, младата жена, за която се носи слух, че е вашата голяма и все още тайна любов, по чудо се закачил за парапета на виадукта и тъкмо вие сте я измъкнали от смъртоносния капан, полюшващ се със скърцане над бездната. Иначе времето било хубаво. Малко по-късно окървавените пътници измрели почти в ръцете ви под сенките на дърветата, където лично сте помогнали да ги положат.

Аз пък все си мислех за всичко това в моите нощни влакове и си казвах: „Ако дерайлираме, аз ще съм в далеч по-различно положение в сравнение с Чарлз Дикенс на виадукта при Стейпълхърст! Тъй де, няма да ми се налага да спасявам моята любов — моята любов я няма тук. Единственият ми близък човек в този безкраен влак е милият стар Хари Лидън.“ И все пак забележете как дяволът съумява да ме преследва дори на края на света, да ме тормози чак на задната платформа на един руски вагон, устремен сред тънещата в мрак и неприветлива природа: казвайки Лидън, как според вас да не си мисля за Лидел?

Колко лесно е за пелтек да обърка една сричка.

За двама свещенослужители е естествено пътуването да преминава под знака на посещения в църкви и манастири. Оpozнаваме Божията Европа, както казва Лидън. Ала някои монахини в манастира „Страстной“, господине, нямаха и дванадесет години, и въпреки трепкащата светлина на свещите и булата, които скриват отчасти лицата им, ясно забелязах, че между тях има и доста хубавички. А само преди няколко седмици в Брюксел присъствувах на шествие, включващо облечени в бяло момиченца, които също бяха прелестни.

Но стига дребни забавления, господине, та няма в Европа има само малки момичета! С Хари Лидън по-често се натъквахме в руските църкви и манастири на монаси, които носеха бради почти до коленете. Някои живееха като отшелници в подземия, където дори посред бял ден човек може да влезе единствено ако носи запалена свещ. Из тия проходи, напомнящи килиите в древните циркове, където държали християните, преди да ги предадат на зверовете, се носи тежка, застояла миризма именно на диво, на мускус и на селитра; изпод камъните се чува руренето на подземни реки. Както виждате, доста далеч сме от кукленските къщички. Тия мрачни обиталища ми се сториха по-скоро като части от ада, ала за поминуващите в тях те са по-скоро преддверия на небесния рай. И възторжените им лица са може би белег, че имат право, може би изначалната природа на Всевишния е всепроникваща и Му осигурява достъп до всичко живо — дори до греха и до неговата по-крехка родственица лудостта.

Бих искал да служа на един такъв Бог, прозорлив и склонен към търпимост. За такъв Бог бих се въздигнал до истински свещенически сан. О, навярно щях да бъда твърде лош свещеник, но поне бих славил един чувствителен Бог, снизхождащ заедно с човека в пропастите, където човекът се дави. Вместо това винаги са ми представяли Бог като Вседържител на светлината, а в мен има прекалено малко светлина, само тук-там по някоя искрица.

Аз съм нощно създание, нощна птица. Спя толкова малко! Обичате ли нощта, господин Дикенс? За велики писатели като вас тя не е особено нужна, нали? Те съчинителствуват сутрин или следобед в стаи, където не ги безпокоят. Домочадието пази тишина, децата биват пращани по-далечко в градината, кучетата се прибират в колибките, прислугата изтупва килимите, след като е изчакала Господаря да слезе от своята кула. Дори лете се изпращат хора из нивите наоколо да кажат

на жетварите да не пеят толкова силно, понеже вятърът носи техния вой до отворения прозорец, зад който романистът реди думички, навързва своя разказ, лови героите си. Вашето писане е почетно, всепризнато, официално занимание, сродно с хода на слънцето.

А Доджсън трябва да изчака естествената тишина на нощта, за да бъде Луис Каръл. Забележете, аз обичам миговете, когато вратите се затварят, когато съдовете са измити, лампата е запалена и приготвям хартията, мастилото и перата си.

Ако времето е хубаво, разполагам писалището си срещу прозореца, като разтварям крилата му — прилепите изобщо не ме плашат. Есенес или зиме разпалвам огъня и си приготвям чаша или две от едно питие, изобретено през средните векове от норфъкските монаси — отвара от лековити билки, осемнадесет, струва ми се, между които босилек, копър и мак, която се пие топла и някога се славела като безпогрешно предпазно средство при върлуваща бубонна чума, а също, ако пък бъдат изпити последователно седем чаши, ускорявала и облекчавала ражданията при жените; аз, разбира се, не съм чулав, нито ми предстои да създавам потомство, тъй че поемам напитката за успокояване на нервите и за да проясня съзнанието си.

И ето, вече съм сам и почти ми е драго, че е тъй — мога да работя дълги часове. Но, знаете ли, невинаги пиша приказки. По-често нощем се занимавам с кореспонденцията си, с посланията си до вас, скъпи господине, а също и до Мери, Дъмфна, Меги, Доли, Агнес, Мод, Гейнор, Гъртруд или Айзъбел — някои от момиченцата, с които поддържам мили, макар и не прекалено близки приятелски връзки.

Освен това нощем изобретателствувам, измислям купища изобретения. В смисъл — стремя се да опростя неща, които неизвестно защо обществото се е постарало да направи безкрайно сложни. Повярвайте ми, господин Дикенс, вече зная какво е необходимо да се направи, за да може всеки да изпрати без излишни главоболия пари с пощенски запис или да пусне изборна бюлетина в урна, открий и способ да се пише на тъмно, както и начин да се избегне блъсканицата, докато се чакат колите на излизане от театрите, а сега усъвършенствувам слепващ материал, много по-добър от известната ни самозалепваща се лента — имам предвид онази, която ближем, за да затворим плика; при все че понякога е очарователно да се гледа някое младо създание как прокарва влажното връхче на

езичето си по късата блудкава ивица с цвят на карамел, да изкривява леко личице (съвсем младите създания рядко биват загрозени от кривенето) и да подмята „пфу“, преди да прегъне капачето и да приглади запечатания плик.

Често отивах да побродя с лист хартия и молив край деканската резиденция на „Крайст Чърч Колидж“ през хубавите и топли майски нощи, в които нямаше комари, долетели откъм Тил Мил — споменавам майските нощи, защото Алис Лидел е родена през май, на четвърти май, ако искаме да бъдем точни, — и там, скрит в храстите почти под прозореца на Алис, измислях, излагах и решавах твърде сериозни логически задачи, които биха се сторили на самата Алис извънредно смехотворни, като например: Всички котки разбират френски, някои кокошки са котки или Плешивият няма нужда от ресане, никой гущер няма коса, или Куцо куче няма да е благодарно, ако му дадат въженце за скачане — освен ако кучето е част от тайния свят, който толкова ни сближи с Алис Лидел, онзи почти непристъпен за всеки друг освен нея и мен свят, света на щуротията. В този принадлежащ на Алис и на мен свят е напълно обичайно кучите кучета да благодарят, ако им се предложи въженце за скачане, и то на различни езици, между които санскритски, а също тъй, бих се обзаложил, иврит и арамейски, като при това незабавно започнат да си служат с въпросното въженце, проявявайки смайваща ловкост и изящество.

Ала само едно малко момиче може да разбере тия неща и да ги направи също тъй естествено свои, както хубавото бретонче, падащо върху челцето му. А вие не сте малко момиче, скъпи господин Дикенс, и подозирам, че вече доста съм ви раздразнил с писмото си. Ще го завърша тук, и без това скоро ще ни поднесат обеда в трапезарията в хотел „Дюсо“ в Москва, чувам как в двора трополят колите, дошли да приберат багажа на заминаващите пътници.

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) септември 1868

Скъпи господин Дикенс,

Още от първите дни на месец май, когато се завърнахте у дома след половин година, прекарана в Америка, почти всяка седмица пресата ни предлага по някой все по-драматичен разказ за тамошната ви обиколка: за вашето разклатено здраве, влошено още повече от виелиците, които били много по-яростни, отколкото английските, и превръщали човека направо в бледо, искрящо от ледени частици изваяние... не са ни спестени и най-незначителните подробности относно американската ви хрема, една от най-страхотните хреми, понесени някога от човешко същество — не съм си представял, че е възможно да се изредят толкова прилагателни, изпълнени с ужас и страхопочитание, за да се опишат прегракването, кихането и подсмърчанията ви... някои вестници дават извънредна информация за синапените компреси, изгаряли гърдите ви, докато други описват в по няколко колони закуската ви, състояща се от огромно количество пресен каймак, подправен обилно с ром — едничко средство, годно да ви върне към живот... добавят, че въпреки изключително силните сънотворни така и не сте успели да спите непробудно една цяла нощ, че през всичкото време духът ви е бил печален, а тежкият пристъп на еризипел направо не ви давал възможност да направите дори крачка!

Ала губейки едно, печелим — може би — друго, а аз прочетох също някъде, че покрай това приключение все пак сте изкарали двадесет хиляди лири. Колкото до мен, като приспадна разходите, силно се надявам „Алиса в страната на чудесата“ да ми докара към петстотин. Това прави малко относителен „триумфалния“ успех, с който твърдят, че се ползувала моята книжка, нали така.

Ала аз ни най-малко не ви завиждам, господине! Вашата американска слава — нека да я наречем направо световна — обгръща цялото пишещо братство, към което се числя и аз.

Но, господине... всъщност дали се числя?

Наистина понякога ме обзема смуцаващото усещане, че съм едно от ония блуждаещи из пространството камъчета, които не се

задържат в никоя система, не поемат по никоя орбита, а само се хлъзгат покрай сферите на влияние на големите звезди, без да навлизат в тях. През прекрасните августовски нощи подобни камъчета явно преминават в големи количества покрай Земята, сподирени от огнени опашки. Децата, оставени будни, докато настъпи истински тъмна нощ, потрепващи от желание за сън и от възбуда в дългите си ленени нощници, си намислят разни неща, като ги видят. Трябва тия пожелания да са съвсем кратки, защото има вероятност да се сбъднат единствено ако са изложени, докато още си личи пламналата следа.

И ето че оня ден във влака за Лондон една личност, придружена от две момиченца, четящи „Алиса“, ми каза, без да знае кой съм:

— Последния път, като имаше дъжд от падащи звезди, дъщеричките ми си пожелаха да срещнат автора на тази очарователна книга.

Не сметнах за редно да издам самоличността си, отговорих само, че и аз се смятам за нещо като падаща звезда и че ако двете момиченца ме погледнат, няма да е зле да си пожелаят отново същото. Те го сториха, сключвайки ръце, сякаш се молеха, и промълвиха:

— Звездичке, звездичке, направи така, че Лизбет и Сали някой ден да имат късмет и да срещнат този господин Луис Каръл!

Тогава изразих пред двете деца увереността си, че желанието им се сбъдва в същия този миг. Баба им ме изгледа с укор:

— Господине, освен вас и мен в това купе няма никой друг. Значи, вие се подигравате на Лизбет и на Сали, освен ако сте самият Луис Каръл.

След това намести лорнета си и ме огледа внимателно:

— Е, господине, вие ли сте Луис Каръл?

Канех се да отговоря, когато едно от момиченцата, похубавичкото, което беше с жълта рокличка и се казваше Лизбет, ме изпревари и рече, че предпочитала да се хвърли от влака, отколкото да ме приеме за господин Каръл; добави, вирнала войнствено брадичка, че господин Каръл просто няма как да е с такава кисела физиономия, нито пък да пелтечи по такъв жалък начин.

— Вие сте малка глупачка, и нахална при това! — каза баба й и я перна няколко пъти по пръстите с шнура на лорнета си (ала си личеше, че е напълно съгласна с Лизбет).

Другото момиченце, Сали, заяви, че според нея Луис Каръл трябва да е съвсем млад мъж с необичаен кариран костюм, който вероятно също като Белия Заек все не може да налучка точното време. Поясни също, че господинът в купето няма вид на човек, който трудно се оправя с часовете, тъй като несъмнено се е качил във вагона, без да е дори малко задъхан.

Изправен пред безпощадната логика на тези две деца, аз бях принуден да призная, че не съм Луис Каръл. Впрочем това е самата истина, след като аз съм Чарлз Лътуидж Доджсън.

Според мен Луис Каръл ще съществува наистина едва след смъртта на Чарлз Лътуидж Доджсън — нали вече няма да съм тук и да му мятам качулка на главата всеки път, когато някой би го познал.

Някак доста жалко е, че Чарлз Лътуидж Доджсън обича момиченца, ала единствен Луис Каръл знае думи и средства, с които да ги омае.

Попитайте ме например, господин Дикенс, кой в действителност отиде до Лондон през оня ден — Каръл или Доджсън?

Каръл беше, господине. Каръл здраво бъркаше в кесията на Доджсън, чак я изпразваше. Въпреки ужасната мъгла Каръл се бе добрал чак до Ийст Енд, до Чиксанд стрийт, където му бе известен един вехтошар евреин на име Мошеле, продаващ срещу няколко shitburs (shitburs — така Мошеле нарича на своя език пенсовете) късове пъстри платове и пантофки, обшити със стъклени перлички, от които Каръл умее да приспособява възхитителни облекла на китайски императрици, за да кичи малките си приятелки, или парчета избледнели, проядени тъкани, служещи на Каръл за ушиването на феерични дрипи, способни да преобразят в беднячки момиченцата от добри семейства, които той взима „за малко“, колкото да ги снима.

После проклетникът Каръл прекосяваше с парцалите целия град и отиваше в Нйтсбридж, в Уест Енд. Там задълго спираше пред витрините на разкошната бакалница, отворена наскоро от Чарлз Дигби Харъд, правейки мислено своя избор, преди да влезе. И тогава купуваше цели буркани с разноцветни бонбони, сандъчета със захаросани плодове, други — с изсушени плодове, чай с аромат на френско грозде, няколко бутилки сироп, като непременно се запасяваше и с достатъчно банички с бадемов крем: момиченцата, идващи на гощавките в К. Ч., обожаваха тия лакомства и ги поглъщаха

в значителни количества. Продавачите от магазина „Харъдс“ помагаха на Каръл да натъпче всичко това в торбите от вехтошарницата.

После, прекалено натоварен, за да продължи пеш, Каръл хващаше файтон до Броуд стрийт стейшън, където в съседство с една мъжка бръснарница някой си господин Ксаропулос продаваше игри и играчки от цял свят. Някои бяха направени от материали, които изпълваха Каръл с безкрайни и дълбоки мечти — такъв бе например случаят с една игра със зар, чиито пионки бяха изработени от мангрови миди.

Тъй като Каръл отдавна харчеше безогледно тук средствата на клетия Доджсън, господин Ксаропулос го посрещаше с изключителна сърдечност. Всъщност взимаше един дълъг прът с кука и спускаше ролетката, затваряйки дюкянчето си за случайни клиенти, за да бъде то изцяло на разположение на ненаситния Каръл. Запалваше газовото осветление и с широк жест посочваше изложените съкровища:

— Заповядайте! Всичко е ваше. Ако някоя играчка ви е непонятна и желаете да ви обясня как се борави с нея...

В отговор Каръл леко се усмихваше:

— Колкото до това, господин Ксаропулос, имам пълно доверие в момиченцата. Те винаги се сещат какво да правят с играчките.

Господин Ксаропулос също се засмиваше:

— Може пък да е, защото самите те са нещо като играчки, хе-хе!

А Каръл, ровейки навсякъде, повтаряше:

— Хе-хе!

И в крайна сметка кой бе принуден да търпи в собственото си жилище целия този хаос от пъстри парцали, тия планини от сладкиши, тия армии от кукли? Доджсън, разбира се! Кой е обречен, щом извади някоя книга от библиотеката си, да предизвика безобразното изскачане на някой смешен картонен палячо, скрит отзад? Пак Доджсън! Кой, търсейки обектива, необходим му за фотографския апарат, напипва калейдоскоп? Отново Доджсън! И най-вече — когато се подготвя за излет на морския бряг, кой трябва да мъкне заедно с Библията си и с банския си костюм пълна чанта с плажни игри, известни като особено изящни и забавни, заради момиченцата, които може да се срещнат на плажа?

Луис Каръл превърна моето жилище в пещера на Али Баба. Стига само по седалките на железопътните купета да има кротичко

седнали момиченца, той ги преобразява в допълнения към дядоколедовата шейна.

Ала свърши ли празникът, на Доджсън се пада да възстановява реда. А уверявам ви, господине, нищо не ми напомня по-силно смъртта от восъчна кукла върху диван с един обут и един събут крак, изоставена, отпусната, с разперени ръце и с главата надолу.

Когато момиченцата си тръгнат, би следвало да очакваме пустота. Но не — навсякъде се усеща сладникаво-киселкото им ухание, под обувките хрускат трохи от сладките, изпадали от устичките им, когато са избухвали в смях, облегалките на мебелите дълго лепнат от смесени захар и слюнка.

Именно тези едва доловими, дразнещи и вълнуващи следи в дома ми са основното дело на Луис Каръл.

И тъй, когато всичко свърши, иде ред на настъпващата вечер. Последните студенти напускат библиотеката, в която са приключили изследванията си, катедралата, където са се молили малко и са бленували доста, отправят се към спалните си помещения. В коридорите на К. Ч. се отварят прозорците, та вятърът да прогони миризмите на тютюн, на манджа и на влажни дрехи, лампите угасват. Огромният колеж се оставя нощта да го носи, поскърцвайки като старинен кораб.

Това е часът, в който оставям Каръл на неговите призраци и се отдавам на моите приумици.

Влизам в моята лаборатория, тънеща в естествен мрак — ако грее луна, за всеки случай спускам черните завеси. Обличам дългата роба, която ме предпазва от случайно пръснала киселина. След като приготвя разтворите, изваждам от калъфите им големите стъклени плаки. Нежно ги полагам в легенчето, полюлявам ги малко вътре — предполагам, Прикс е правела същото, когато е къпела Алис. И образите бавно възникват току под течната повърхност. Зная, че ще се появят и въпреки това винаги изпитвам простодушно вълнение, докато гледам как лицата и телцата на малките момичета придобиват очертания, отначало смътни като привидения, после все по-контрастни, докато накрая бъде постигната уравнивесеност на изображението. Моите момиченца са още „негативни“, бузите им са черни като мастило, очите им са безцветни, те приличат смущаващо на някакви малки диви робини. Колкото по-руси са в действителност,

толкова по-катранени са косите им в легенчето и обратно — по тила на тъмнокосите играят бели плитки на грохнали старици. А аз се подсмивам, сам-самичък: дали малкото сладичко негърче със зъби, помръкнали сякаш от ранно дъвчене на бетел още в пелени, е Айзъбел, Дора или Доръти Джой?

Но аз трябва да побързам и да изплакна милите ми малки създания, преди киселинният разтвор да ги е разял недопустимо. В известен смисъл фотографските манипулации възпрепятствуват възможността малките момичета да бъдат унищожени — нещо, което животът, ако се вгледаме истински, сякаш е неспособен да стори. После започва един от най-приятните моменти: раздвижвайки около потопените снимки чиста, прохладна, бистра вода, ръцете ми гаят отвъд гладкостта на стъклените плочи прелестните деца, облечени с вълшебни или бедняшки дрехи, понякога полуголи, а в отделни случаи, но много рядко, съвсем голи — и независимо дали Луис Каръл е съгласен, тогава именно и единствено скромният преподобен Доджсън преминава в огледалния свят, докато камбаната на Томс Тауър отмерва в тихата нощ на Оксфорд дванадесетте полунощни удара.

Стана дума за дванадесет — ние пък си имаме Осмицата, цифра, изписвана претенциозно с главна буква, обозначаща седмицата, през която по реката се провежда гребното състезание на осемчленни екипи.

В лодките се състезават същите студенти, които ни тровят живота (или поне моя) и злословят за нас през цялата година; докато трае Осмицата обаче, те се преструват, че обожават колежа и преподавателите си и защищават нашата чест с възторжени възгласи и проливане на пот, стремейки се да гребат с такава скорост, че да успеят да блъснат кърмата на предшестващата ги лодка. При последната регата лодката, която достигне първа финиша, без да бъде блъсната, получава за една година бъдещата завист титла „Речен вожд“. Всякакви опити за измъкване от Осмицата са предварително обречени на неуспех, защото би се сметнало за крайно непристойно от страна на един преподавател да не се появи на брега — където при това всеки е длъжен да проявява максимален ентузиазъм, или с други думи, принуден е въпреки жегата и официалното облекло, налагащо се за

случая, да реве, да подскача, да ръкопляска или направо да ридае според обстоятелствата.

Ненавиждам Осмицата.

Всъщност ненавиждам общо взето всички празненства с изключение на организираниите от самия мен — особено вечерите в града, които са ми почти толкова досадни, колкото и Осмицата, още повече че неизменно ми оказват опасната чест да ме настанят до някоя дърта овца, която захваща да ми мрънка, докато поднасят пъпеша с мадейра: „Хайде, господин Каръл, кажете, откъде ви хрумна да съчините тази любопитна «Алиса в страната на чудесата»? Дали скъпата ви баба не ви е разказвала тази приказка, за да създаде у бъдещия свещенослужител, когото е съзирала у вас, предубеждение спрямо повърхностния нрав на жените? В края на краищата нима глупавичката Алиса не би трябвало веднага да положи усилия, за да излезе от една дупка, в която, между нас казано, изобщо не е имало защо да се вмъква? Лично аз имам шестнайсет внучки, господин Каръл, и повярвайте ми, само ако зърнех някоя да се търкаля из отвратителната кал на някоя заешка дупка...“.

Защо дъртите овци все гледат да открият основания или поука в приказки, които са си чиста бъркотия? В лодката, в която измислях стъпка по стъпка моята приказка, съчинена като подарък — просто подарък, за който смятах, че завинаги ще изчезне заедно с онази прекалено хубава лятна вечер — Алис Лидел изобщо не ме попита защо момиченцето, носещо нейното име, отива да цапа рокличката си в някаква си дупка, тя само повтаряше, когато спирах, за да се сетя какво да разказвам по-нататък: „Ами после, господин Доджсън, ами после?...“.

Ами после? — естествено, това е единственият въпрос, който си струва да бъде зададен на съчинителя на приказки, но той никога дори не хрумва на дъртите овци през време на печалните им празненства.

Въпреки искренето на водата, разплисквана под ударите на украсените с блестящи разноцветни символи гребла, въпреки десетките лъскави знамена, развети над навесите за лодки, въпреки песните, музиката и мириса на пресен лак, който се смесваше с уханието на хелиотропите, въпреки привидния младежки жар, струящ от регатите, тази Осмица бе празненство, по-печално дори от събиранията на овците: придружена от сестрите си Едит и Лорина,

Алис всеки ден се настаняваше на трибуната, запазена за видните личности от К. Ч. — но тя пристигаше като млада дама, с кринолин, с обувки с връзки, с пищна шапка, с камея на обрамчената от дантели шия и с истински женски ръкавици.

В интерес на истината, господине, трябва да кажа, че Алис е станала наистина прекрасна. Над детската ѝ сочност се е образувала своеобразна черупка от меланхолия, която ѝ придава нежността на същинска Офелия.

Отдавна не ми се бе случвало дори да я зърна. Само Едит все още се появяваше понякога в магазинчето за сладкарски изделия на Сейнт Олдейтс номер 83 и купуваше шоколадови бонбони с пълнка за случаите, когато Уелският принц пристигаше да вечеря в деканската резиденция. Съобщавах ѝ новини за „нашата“ книга с молба да ги предаде на Алис:

— Понастоящем Джордж дю Морие^[1] чете френския превод, май бил напълно сполучлив, а след по-малко от година ще получим първите екземпляри от немското издание.

Надявах се да ми каже: „О, господин Доджсън, Алис толкова ще се радва вие лично да ѝ съобщите тези хубави новини — хайде, защо не наминете към къщи утре около пет часа?“. Това обаче тъй и не се случи; дали защото не се сещаше, или пък ѝ бе наредено да не предприема подобни инициативи — Едит само ми се усмихваше и сменяше темата, като ми предлагаше кесията с шоколадови бонбони с пълнеж:

— Вземете си един, господин Доджсън, Негово Височество няма как да ги изяде всичките!

После ме оставяше там с лепнеца от какао уста и можех само да я гледам как пресича улицата и тича към деканската резиденция.

Един ден Едит ме завари в магазинчето, където бях заедно с две мои малки приятелки — Дъмфна Елис, чийто баща е самият ректор на „Кранбърн“, и Айрин Макдоналд, която с почти болезнения си поглед и нацупените си, пищни пълни устни е особено момиченце, обещаващо да се превърне в смущаваща жена. Представих момичетата на Едит, тя ги огледа с усмивка и каза, че малко приличали на сестра ѝ Алис в годините на нашето приятелство.

Аз енергично запротестирах, че с Алис и сега сме приятели, но Едит тръсна глава някак тъжно:

— Ръкописът на вашата мила приказка е все тъй на масата в трапезарията, но тя вече рядко го прелиства, само ако дойдат гости и пожелаят да му се порадват. Чете други книги.

— Какви други книги?

— Романи. Взима ги и се усамотява с тях в градината. Предполагам, че вече е във възрастта, когато любовните истории се харесват повече от приказките.

Тогава аз се осмелих да се наведа към нея и да изпелтеча, почти долепил устни до ухото ѝ, че „Алиса“ е любовна история, разбира се. Едит Лидел се втренчи в лицето ми. За миг преоткрих в очите ѝ онази смесица от нежност и присмех, която придаваше такъв неповторим блясък на погледа на Алис и неведнъж ме бе поразявала.

— Всички сме наясно с нещата, господин Доджсън. Следователно по-добре е да не обсъждаме това — нито сега, нито когато и да било.

Тя се извърна и се престори, че разглежда изложените сладкиши. И все пак усещах, че възнамерява да ми каже още нещо. Наистина — внезапно ме попита:

— Аз съм една година по-малка от Алис — защо тя, а не аз?

Отчасти за да дам отговор на този въпрос, аз си позволих да се изкатеря през този слънчев ден от седемте дни на Осмицата по дъските, от които бе скована почетната трибуна за поддръжниците на гребците от „Крайст Чърч“.

Алис ме гледаше как се изкачвам. Усмиваше се и въртеше изцяло чадърчето си. Когато се изравних с нея, тя се надигна и ме посрещна с нещо като реверанс:

— Добре дошли, господин Доджсън. Какво прекрасно време, колко здрави и умели са момчетата!

Предполагам, като се имат предвид обстоятелствата, че едва ли би могло да се измисли по-умно встъпление. И все пак тази незначителна любезна фраза ми бе тъй неприятна, сякаш внезапно бе започнало да вали. Изправена пред пейката, Алис леко стърчеше над мен. Очите ми бяха срещу горницето на роклята ѝ и нямаше как да не забележа, че тя бе поопъната от младежки набъбнали гърди.

Тя е на шестнадесет години.

Гребците, които непрестанно сновяха нагоре-надолу по трибуната и я клатеха, сякаш имаше земетресение, внезапно спираха

да пухтят и застиваха, когато зърнеха Алис. Повечето оставаха за миг неподвижни, с невъобразимо глупашки вид, после измъчено изкривяваха лице, явно смятайки, че са постигнали подобие на усмивка, и изръмжаваха нещо нечленоразделно, след което правеха опит да слязат, без да изпускат Алис из поглед, не улучваха стъпалото и се плъосваха на земята. Други, за щастие по-малобройни, се покланяха на декана и на госпожа Лидел, надявайки се вероятно да им хрумне добрата идея да ги представят на Алис. Понякога деканът го правеше наистина — но само ако гребецът бе блеснал на последните изпити, — като проявяваше явно предпочитание към спечелилите награди по теология и по гръцки.

Предполагам, че Хенри Джордж Лидел желае Алис да се омъжи за бъдещ високопоставен свещенослужител или за археолог. Като гледам Алис през този ден, двойно озарена от младостта и от слънцето, което я прави още по-ослепителна, мога да ви уверя, скъпи господине, че деканът храни празни надежди и че и двете възможности са еднакво смехотворни.

В края на краищата, дори да измислих Алиса, впуснала се да дири приключения в една тъмна дупка, няма основание моята малка приятелка да е заслужила — под предлога, че е направила грешката да порасне — да бъде затворена в някой може би величествен, но потискащ (всичките са си донякъде такива) свещенически дом или в палатка в някой лагер, шибан от пясъчни ветрове, разчитайки единствено на компанията на местните воители и на пустинните лисици. Алис ще си остане прекалено чиста, прекалено крехка за подобни дивашини. Не съм далеч от мисълта, че идеален съпруг за нея би бил някой като мен, някой безкрайно нежен и безкрайно луд човек, който винаги ще има под ръка мъничко щуротия, без която всекидневието в крайна сметка задушава всекиго с онази ужасна „значимост“, която тъй рано попарва и унищожавя човешките същества.

Ала, освен че господин и госпожа Лидел биха се ужасили аз да им поискам ръката на Алис, убеден съм, че бракът е също тъй противен на моята природа, колкото водата на огъня. Женитбата ми с Алис би била отчаян ход. След като вече присъствувах, безпомощен и покрусен, на преминаването ѝ от детството към младостта, струва ми се, не бих могъл да понеса да я гледам как се превръща в жена и как старее. Прекалено мъчно би ми станало, ако не избухне в смях през

някоя бурна вечер, когато ѝ кажа: „Едно фантомче и една фея си родили дванайсет деца, най-голямото станало таласъмче, второто — бродник, третото и четвъртото съответно — привидение и воден дух, петото се проявило доста добре като полтъргайст, шестото (то било момиче) се определило като самовила, после излезли двама близнаци троли, след това се пръкнали един караконджо, един елф, един призрак от тия, дето се срещат под път и над път, и накрая един гном“. И не ми казвайте, господине, че това не е смешно: наложи ми се да спра за миг да пиша това писмо и да отида да се покискам самичък до прозореца; една кукумявка намина да се осведоми на какво се дължи моето веселие, аз ѝ повторих онова, което прочетохте по-горе и, кълна се, тя отлетя, като се държеше за корема.

Всъщност се смее, за да не заплача. При едно добро и силно разтърсване, както при ридание, смехът е залъгалка за тялото.

Но кое може да залъже любовта?

И тъй, аз седнах до Алис. В знак на почителност — та тя се бе превърнала в девойка — свалих шапката си и я поставих на коленете си, а Алис мило нагласи чадърчето си тъй, че да пази и мен от слънцето. Обгърнати от оглушителната врява на зрителите, на тромпетите и свирките, от плющенето на знамената, от писукането на лястовиците и от дрезгавите викове на гребците, гледахме как лодките летят в надпревара по реката. От време на време Алис се обръщаше към мен. Вдишвах дъха от полуразтворените ѝ устни. Струва ми се, наскоро бе схрускала или смукала нещо с аромат на ванилия. Казах ѝ:

— Това не ви ли напомня нещо?

Тя се усмихна:

— Да, наистина: миналогодишната Осмица. Донякъде е все едно и също, нали?

— Мислех си по-скоро за една разходка с лодка.

— О!... За деня на приказката ли?

Не отговорих. Тя престана да се усмихва. Повдигна шапката си с дългите си пръсти, за да нагласи плитката, която бе закрепила като кок. Реших, че може би съм я разсърдил, припомняйки ѝ един от най-хубавите дни в моя живот, и че тя ще млъкне окончателно. Но не ѝ беше неприятно, въздъхна:

— За мен също това е чудесен спомен. Водите ли понякога по реката вашите нови малки приятелки? Едит ми спомена, че една от тях

била наистина хубава. Имала едно такова сладко смачкано личице и ужасно чаровна трапчинка между носа и устата.

Казах ѝ, че става дума за Айрин Макдоналд.

— Ако ви е забавно, мога да ви дам нейна снимка.

— Не — каза Алис, — благодаря ви, господин Доджсън, но като че ли нямам желание. За какво ми е портрет на момиченце, с което нямам нищо общо?

— Аз също нямам нищо общо с нея.

Алис поклати глава със сериозен вид, какъвто не бях забелязвал досега при нея. Всъщност у нея имаше доста неща, за които нямах понятие. Смени темата:

— Тази година комарите са повече, не мислите ли? Мен ме хапят. Обичат да хапят хора със сладка кръв.

Извади кърпичката си и я размаха, за да пропъди комарите. Тогава забелязах, че като истинска жена бе напоила кърпичката си с няколко капки парфюм, който подобно на дъха ѝ ухаеше на ванилия.

Разговаряхме още тридесетина минути доста объркано на съкровени и вълнуващи теми като предпочитанието на хапещите насекоми към сладката кожа. Разбира се, имах силно желание да я помоля да ми разреши да опитам нейната, докосвайки я съвсем леко и дискретно с устни. Но не смеех — не толкова от съображения за благопристойност, колкото от страх да не остана разочарован: докато Алис бе дете, си бях позволявал да я целувам по челото, по бузите и по опакото на дланите и си спомнях един вкус, който в никакъв случай не биваше да бъде заменен от друг в паметта ми.

Смрачаваше се, птици прорязваха въздуха и се стрелкаха над водата за сетен път, за да докопат залисала се мушица, после хлътваха внезапно сред листака на някое дърво, пораждайки бурни и шумни протести от страна на вече настанилите се там наематели. Гребците по реката бяха уморени, и от тяхното изтощение лодките сякаш натежаваха и не се плъзгаха вече с такава лекота. Захлаждаше се, жените се наметнаха. Алис потръпна, прибра ухаещата си на ванилия кърпичка в ръкава си и стана:

— Е, сбогом, господин Доджсън. Надявам се да прекарате приятно ваканцията и да случите хубаво време.

Подозирах, че ще се разделим, споменавайки времето през настъпващото лято, и бях подготвил кратко изказване относно

метеорологическите прогнози, които могат да се правят въз основа на поведението на свраките — всеки знае, че когато свраките вият гнездата си по върховете на дърветата, това е знак, че няма да духа вятър, а може да се очакват внушителни раздвижвания в атмосферата, ако те дирят приют по ниските клони. Не успях обаче да отворя дума за свраките, тъй като един студент вече бе хванал Алис подръка и я поведе нанякъде, обещавайки й нещо — нямам представа какво, ала във всеки случай я разсмя.

Проследих ги доста разсеяно с поглед, както човек минава в музей покрай наистина твърде красива картина, която обаче всъщност не му въздействува.

Ха, просто ми се струва, че чета мислите ви, господин Дикенс: вероятно сте възприемали неодобрително изпитването от мен „срамотно“ привличане (слагам кавички, защото все пак думата е крайно несправедлива и ми причинява болка) към детето Алис, и навярно този път според вас проявявам боязливост и непригодност за щастие, след като тя е вече на възраст, за да бъде сгодена — а аз просто я оставям да си тръгне, сподирена от ухание на ванилия, подръка с един студент, който несъмнено ще я застави да отметне глава и ще я целуне по устата зад първия срещнат храст.

Тъй да бъде, Ваша милост, нека се заемем с пледоарията. Да си представим, че преодолее всички препятствия, обуславящи невъзможността на подобно нещо, и успее да се ожени за Алис Лидел. Естествено, ще настъпи мигът на първата ни нощ заедно. Тя ще се съблече. Ще бъде гола, или поне само по фуста. Сгърчила пръстите на краката си по прекомерно студения под на свещеническия дом, ще прекоси бавно стаята, ще се отпусне на леглото до мен. Нека да ви обадя, че отлично ми е известно какво трябва да се прави в подобен случай — в действителност не съм го правил досега, ала макар да не съм преживял усещанията, които дарява любовта, съм запознат с всяко едно от действията, които любовникът следва да предприеме.

Аз обаче не бих могъл да направя това с Алис Лидел. Струва ми се, че би било отвратително светотатство. Щом затворя очи, господине, за кого ще си мечтая в тия мигове, ако не за някогашното малко момиче?

Не ми е драго да съм нещастен, ала още по-противно би ми било да изневеря на чистотата, която си представям с яснота и

непреклонност, доближаващи се до абсолютното.

Останах на почти опустялата трибуна да премислям всички тия неща, доста страшни всъщност, докато и последната лодка бе изтеглена на брега. Нощният мрак се сгъстяваше и екипажите бяха запалили фенери. Оттатък Фоли Бридж, моста, от който окъснели деца се забавляваха да хвърлят в размътената вода камъчета, за да стряскат рибите, блещукаха светлините на Оксфорд.

Ако е писано, помислих си, никога вече няма да видя Алис. Сложих си шапката и се прибрах в жилището си. И този път ми бе невъзможно да заспя и поработих над една математическа главоблъсканица (начин за извършване на действието умножение, без да се умножава), която дори по-добре от силен чай запази съзнанието ми напрегнато и ясно, докато не я разреших.

Баща ми почина в края на първия ден на лятото.

Едва ли бих могъл да говоря за тази нощ, господине. Повече от месец не вписах нищичко в дневника си и не водих никаква кореспонденция освен размяната на послания, наложителна при подобни нещастия.

Спомних си как по време на регатата през седмицата на Осмицата Алис ми пожела слънчево лято. Естествено, това бе мило от нейна страна. Явно обаче Божиите уши не се вслушват в пожеланията на девойките, защото вместо слънце дъжд от сълзи ороси лицето ми и все още не е секнал.

Първото последствие от кончината на моя баща бе, че се наложи семейство Доджсън да напусне свещеническият дом в Крофт, където всички се събирахме цели двадесет и пет години. Разбира се, новият глава на енорията не ни изхвърляше и нямаше защо да се изнесем незабавно. Ала тъй като знаехме, че раздялата с Крофт е неизбежна, решихме да я ускорим.

За мен няма по-мъчително нещо от временните положения.

Навярно това признание ще ви се стори донейде парадоксално, направено от човек, изпитващ такава дълбока обич към нещо тъй временно, каквото е детството; ала човешките същества са устроени така — едва ли го научавате от мен, скъпи господин Дикенс, — че нерядко се отдават на страстите, способни да ги наранят най-силно. А и ако не беше тъй, нима биха се наричали „страсти“?

Във всеки случай на мен се падна грижата да потърся ново обиталище за нашия род. Издирванията ми не се проточиха и открих нещо напълно подходящо край Гилдфорд, северозападно от Лондон. Имението се нарича „Честнътс“. Тухлената фасада има общо взето суров вид, който ще смекчим, като я обгърнем с диви лози и пълзящи розови храсти — освен това напомня малко свещеническият дом в Дарсбъри, където съм роден; иначе е внушителна почти колкото Крофт. Не може да се твърди, че къщата е наистина красива, градината също не е чаровна, както бе градината на свещеническият дом, но пък околната гледка е великолепна.

Според мен едва ли нещо би могло вече да ни прогони от Гилдфорд и ми хрумна, че в известна степен като че ли бях избрал дома, където един ден щях да умра. Тогава го огледах с по-други очи, спирах се във всяка стая и се питах дали смъртта ще ме покоси тук или в оранжерията, или пък в градината. През онзи ден бях сам и в „Честнътс“ се носеше оня мирис на хлад и запуснатост, така обичаен за предназначенията за продан къщи и за криптите. Седнах в едно просторно кресло, размислих се за смъртта и знаете ли, напуши ме голям смях, понеже ако са верни разказите на някои хора, твърдящи от личен опит, че в предсмъртното състояние човек обзирал целия си живот — то картината на моя живот ще бъде безкрайна върволица от малки момиченца. Дали в деня на смъртта си ще мога да изброя колко съм познавал? Истината е, че след онова, което е редно да наречем моето скъсване с Алис Лидел, връзките ми с деца непрестанно разширяват своя обсег. Все по-малко се смущавам, особено по плажовете и по железопътните линии, когато се старая да привлека вниманието на съвсем млади госпожици и да общувам с тях. И, кълна се, твърде рядко се случва опитите ми да не се увенчаят с известен успех. Явно момиченцата, също както и кучетата, начаса долавят кога са обект на обич, изтъкана от свършена — дори неумолима — чистота на намеренията. Ще добавя, че възрастните, които се грижат за тях, също усещат вярно нещата, досега не съм бил отблъснат от някоя майка или гувернантка: напротив, става им приятно, когато един свещенослужител се откъсва от Библията и изважда от чантата си някакви забавни главоблъсканици, задава смайващи гатанки, разказва смехории (понякога дори в рими, забележете!), накратко — спомага пътуването с влак да мине неусетно или, ако сме на морския бряг,

разнообразява със закачките и словесно оформените си мечти малко досадната страна на неизбежното къпане и ловене на рачета.

Ала въпреки своята многобройност тези връзки си остават бегли. Повечето избледняват с пристигането на влака на гарата или с намесата на инструкторите по плуване, които при настъпването на здрача измъкват от водата моите малки къпещи се красавици и ги изтикват, целите в пясък и потракващи със зъби, към дългите площадки върху стълбове, където ги очакват хотелските коли. Вечерта, докато се разхождам по „стъргалото“, където се издигат въпросните големи хотели за летуващи, понякога съзирам през грамадните прозорци на обърнатите към небето трапезарии фигурките на моите малки приятелки едnodневки. Някое тъпо стайно растение гъделичка лицата им, те задрямват над купата с останки от шоколадов сладолед или се прозяват, без да си дадат труд да прикрият уста с ръка. Случвало се е някоя да ме забележи, опряла носле до стъклото, и да ме разпознае. „Вижте — извиква тогава момиченцето, като се стареа да привлече вниманието на останалите на масата, — това е той, моят приятел, преподобният Чарлз еди-кой си, господинът от плажа! О, моля ви, поканете го да дойде и да ми разкаже още някоя приказка!“ Ала когато виждах някой да става и да се насочва към широкия остъклен отвор, аз побягвах. Не като злосторник, който има в какво да се упреква, а просто защото намирах за крайно неуместно да отида и да се настаня на трапезата на тези хора, за да разкажа приказка на дъщеря им срещу чаша шампанско.

Също като вас, господин Дикенс, аз не измислям приказки, за да получа правото да пия шампанско под полилеите на някой луксозен хотел с гипсови украси, в Ййстбърн или където и да било.

Обзалагам се — не толкова за пари и дори не за слава се скитате вие по света и четете книгите си в театри, в училища и в празнични салони, и макар досегашното ви творчество да е тъй обширно и възхитително, се спускате да пишете отново още щом разопаковат багажа ви. Вие работите, за да породите смях, когато разкажът ви е весел, или, ако е тъжен, за да видите как в ъгълчето на нечие око се образува сълза, набъбва, помръдва и най-сетне потича. Като си помисли човек, господине, каква власт е това: с едничката магия на сръчно навързаните думи да сторите тъй, че без да сте ги докоснали, две чаровни устни да се разтегнат в усмивка или да се смръщят

скръбно! Вълнението, преобразяващо едно обичано лице, струва повече от всичко. Аз нямам вашата публика, ала съм виждал как Алис се превива от смях, а после внезапно се разтреперва и извиква: „Не, господин Доджсън, недейте! Моля ви се, наредете приказката така, че да не обезглавяват Котака!“. И готово — с няколко думички оправях приказката, Котака не губеше главата си, а Алис Лидел, с риск да преобърне лодката, се хвърляше в ръцете ми: „Господин Доджсън, обожавам ви! А какво става после?...“.

Каква разлика има между неблагодарните студенти, на които човек всъщност втъпява истината за този свят, между вкиснатите и скучаещи вярващи, дошли да слушат самото слово Господне, и възторжените читатели, за които цедим с предпазливостта на отровители, боравещи умело със смъртоносни ядове, нашите тъй скъпи измами!

Никой не може да обоснове разумно съмнението си в съществуването на Бог, и все пак никога не съумях да убедя стоголово, че Той съществува — не само защото пелтеча ужасно, просто тъй и не видях някой проповедник действително да успее да го стори, дори моят баща архидякон. Напротив, вие ще се съгласите с мен, че говорещите бели зайци, способни да си служат с часовници, определено не могат да съществуват, ала откакто излезе „Алиса“, хиляди момиченца са убедени, че ги има; както, предполагам, хиляди младежи са уверени, че един ден ще успеят да целунат сестрата на Никълъс Никълби (признавам, аз също изпитвам особена нежност към тази Кейт, макар логично да би трябвало да предпочитам малката Нел — но може пък ослепителната светлина, струяща от вашето скъпо ангелче Нел, да е прекалено болезнена за нощна птица като мен?).

Тази вечер е малко студено, не си направих труда да разпаля добре огъня в камината, понеже бързах да ви пиша. За пръв път паля огън през тази есен и май съм позабравил как става. Цепениците пушат, аз кашлям. Навлажнена от вечерната мъгла, хартията ми за писма се огъва. Налага се да я пригладдам с ръба на дланта си, за да мирува. Дори мастилото сякаш се е втвърдило. Вероятно би било добре да затворя прозореца на стаята си. Ала в „двора на Том“ един студент, дошъл от високите земи в Шотландия, свири на гайда. Без съмнение няма да му разрешим да музицира всяка вечер, защото това

би било в противоречие с дисциплината в колежа, освен това острият звук на гайдата дразни нервите, особено ако светлината е бледа, времето — печално, а листата капят от дърветата и прехвърчат насамнатам. Днес обаче плачливите звуци на този момък от Шотландия съответствуват донемайкъде на душевното ми състояние, както и на оня мирис на мокри морави, който ще нахлуе в стаята ми, ще се промъкне в леглото ми и ще напои завивките ми.

Тия миризми на пръст и гора ме навеждат на мисълта, че ако имам късмет да открия някое рижо момиченце с много бяла кожа, изпъстрена от лунички, ще се опитам да си го осигуря, за да го снимам, покрито единствено от сухи листа. Само си представете, господине! Ще бъде като крехко дръвче, ще го помоля да се приведе надясно, наляво — нарежданията ми ще имат върху детето същия ефект, който има вятърът върху истинските дървета, нима не е очарователно хрумване? Утре ще отскоча до Мегдълин стрийт да проверя дали съществува безвредно лепило, даващо възможност да се прикрепят растителни елементи върху млада, човешка, женска, рижка кожа. А засега ще препрочета Петата книга на Евклид.

---

[1] Псевдоним на Луи Бюсон (1834–1896), също като Тениъл работещ за „Пънч“, баща на актьора Джералд дю Морие и дядо на Дафни дю Морие. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...) юли 1870

Скъпи господин Дикенс,

Винаги съм смятал — не се тревожете, това ни най-малко не ме е дразнило, — че вие не четете писмата ми. Досега обаче само предполагам, а този път съм напълно уверен, че няма да прочетете настоящото послание, дори да изпитвате непреодолимо желание да го сторите.

Вие просто умряхте на девети юни, в края на деня, след като, разправят, по бузата ви се търколила една последна сълза.

И тъй, освен ако някой от близките ви не разпечата от ваше име плика, написаното от мен през тази наистина прекрасна лятна утрин, господине, ще ми бъде върнато с бележка получателят починал.

Е, но няма това може да промени някак моята потребност да ви говоря? В края на краищата, когато се моля, аз не се колебая да се обръщам към баща си и към майка си, макар и двамата да не са вече на този свят. Освен това аз все още пиша и приказки за Алис, макар тя да е също тъй далечна за мен, както собственото ми детство — впрочем само преди няколко дни госпожа Лидел ми доведе Алис, за да й направя нови снимки, и настъпи един протяжен, запъващ се миг, залутан между любезност и неловкост, който бих могъл да сравня с изслушването на цигулково соло след вечеря в изискан дом, когато солистката, малката дъщеря на домакините, е дете, по-прекрасно за гледане, отколкото за слушане — но се иска бис заради удоволствието да се погледа как малкото създание притиска заоблена бузка към дървения инструмент и раздвижва дясната си ръка, подобно крилце на пиле, не осъзнало още, че е само пиле, и стремящо се да излети като истинска птица.

Алис се прояви като съвършена млада дама, а именно — прелестна и хладна. Струва ми се, че осъзнава горе-долу колко много е означавала за мен. Ала още не знае каква е ползата за нея — дали да се гордее, задето е Алис от „Алиса“, знаменита вече във Франция, в Германия, в Италия и дори в Америка, или да изпитва неясно

отвращение, задето е пробудила мечти у един беден дякон, който пелтечи и върши всичко с лявата си ръка?

Тя зае поза напълно естествено, като човек, преоткриващ стар път в позната страна.

Работихме безмълвно в студиото, което съм обзавел над жилището си. Чувахе се само краткото избръмчаване на пусковото устройство, прищракването на обтуратора и дишането на Алис, когато тя си поемаше дъх след всяка поза. Понякога се приближавах до нея да пооправя кока ѝ или да допра късче тънка гланцова хартия до устните ѝ, за да смекча блясъка, получил се от краткото плъзване на езика ѝ по тях. Бе утрин, светлината беше тъкмо толкова свежа и остра, колкото трябваше.

И Лорина бе тук, чакаше търпеливо своя ред. Също като всички (дали не би следвало да добавя: по света — такова е поне мнението на моя издател Макмилан), Лорина знае, че съм предпочитал сестра ѝ Алис. Но за Лорина това не е несправедливо. Всъщност нито една от моите малки приятелки никога не ме е упреквала, задето предпочитам Алис. Някоя не настоя да получи своя собствена Страна на чудесата. Момченцата обичат най-много да бъдат всичките еднакви, докато по мои впечатления момиченцата имат определена склонност към изключителност. Вземете например пет, носещи името Кейт, и ще видите как всяка по най-чудодеен начин ще съумее да произнесе иначе твърде краткото си име, придавайки му различна звучност. Питам се какво ли се случва с тях по-късно, много по-късно, когато стават жени. Наистина тогава те в действителност вече не се наричат Кейт, а госпожа Кейт Някоя-си или госпожа Кейт Незнам-си-коя. Във всеки случай от чувство за дълг посветих на Лорина също толкова време и старание, колкото изразходвах за Алис.

Предполагам, госпожа Лидел възнамерява да идва всяка година в първите дни на лятото да ми поръчва портрети на дъщерите си. Господи, нима тя си въобразява, че летата ще се нижат тъй, едно подир друго, и че единствените значими промени ще бъдат увеличеният или намаленият брой лястовички, лилии и сини туберози? Аз зная накъде отиват нещата, господине. Скоро някой млад мъж ще загледа Алис, както аз никога не съм я гледал, ще се доближи до нея, за да вдъхне устните ѝ, ще я докосне, както аз никога не съм мечтал да я докосна. Ще потръпне от желание, докато аз само се чувствавах отхвърлен

назад, сякаш заслепен. Тогава ще се облече тържествено — а именно, опасявам се, смешно — и ще отиде в деканската резиденция, за да поиска ръката на Алис. Всички ще се съберат да кудкудякат и да пият мадейра в гостната, където на една маса се намира моят ръкопис на „Алиса“ — е, надявам се, ако не се изтърве да го позяпа, тоя нескопосник поне да не изтърве върху него чашата или пурата си. После деканът и нескопосникът ще се запътят неуверено към градината, хванати подръка, за да си поговорят по мъжки. Ще завали. Ще заръси един от ония ситни, неумолими, пронизващо студени дъждове. Деканът няма да пропусне да отбележи, че наистина летата в Англия вече не са като едновременните: „Когато Алис беше още момиченце, скъпи Джон (или «скъпи Уилямс», «скъпи Лейн», или «скъпи Сам»), летата тук бяха великолепни и жарки. Представете си, през един такъв прекрасен ден един от нашите преподаватели по математика, при това донейде обвързан с духовен сан, взе, та се захвана да изведе Алис да се поосвежи с лодка по реката. И там, понеже детето скучаело в маранята, разправил му онази смахната приказка, дето я знаете... О, но това време отмина, сега нашия преподавател го мъчи ревматизъм, а и няма такива горещи дни! — А и момиченцето вече го няма — ще подметне с тъпа усмивчица нескопосникът. — Сега госпожица Алис е млада дама. Във връзка с това, скъпи декане...”

О, не!

Напротив — да, Доджсън, да, това е животът.

Мисля си за всичко това, докато гледам студентите. Има голяма вероятност тъкмо един от тях накрая да надене жълти ръкавици и да лъсне с малко плюнка обуцата си, преди да се отпрати към деканската резиденция.

Къде ли ще отидат те — моята Алис в бяло и нейният нескопосник с черен фрак? Дали в Чешър, където всички котаци са усмихнати? Всъщност може да се очаква и най-лошото. Защо не например в Индия? Империята е обширна. Представете си, че нескопосникът я отмъкне с някой от презокеанските кораби на Peninsular & Oriental? И на какво местенце бих могъл тогава да разчитам в спомените на Алис с моята лодчица, взета под наем от Солтър?

Чарлз, вие вече сте мъртъв, кажете ми: какво има от другата (истинската) страна на (истинското) огледало?

Не ме упреквайте, задето ви наричам Чарлз. Докато бяхте жив, никога не съм се обръщал към вас другояче освен с господине — скъпи господине бе най-голямата проява на фамилиарност, която съм си позволявал. Ала нима смъртта не ме доближава до вас, след като през някои нощи аз имам именно чувството, че се рея като мъртвец?

Така ми се иска да узная каква е възрастта във вечността и дали мога да се надявам да видя отново истинската ми любима Алис с дългия детски бретон и с онзи неин мирис на оса.

— Мирис на оса ли, преподобни?

— Да, Чарлз, мирис на оса. О, зная, че е трудно да се опише мирисът на оса, но да речем, че ухае на бъз от жив плет, на кадифена рокля, държана дълго в чекмедже с лавандула, на тебешир в косата, на смачкана ягодка, може би на оня тъмен и лепкав ябълков сироп, който дават сутрин на запечените деца и който прави дъха им плодов чак до обяд, а също тъй, струва ми се, на затоплено от телесен допир памучно бельо, напоено с малко блудкава пот, ето какво представлява миризмата на оса — Бога ми, Чарлз, та това е чисто и просто миризма на момиченце!

Но аз зная отлично какво ще ми отговорите:

— Sorry, преподобни, Отвъдното не мирише почти на нищо. Ние, мъртвите, сме приключили с всякакви подобни чувствени близости (и може би дори низости?): тук е само Прекрасното в чист вид, своеобразна кристализирана възвишеност, светлинни ефекти, дъги, северни сияния до втръсване, нищо с дъх на оксфордска наденица, на cornish pasties^[1], а още по-малко на оса, особено пък на оса! Наистина Бог — от няколко седмици насам Го поопознах по-добре — е не само Всемогъщ, Всеопрощаващ, Вселюбящ, Той е също така и Всепредпазлив. Тъй че, макар на пръв поглед да изглежда объркващо, в рая има стари писатели (аз например, а и вие ще бъдете такъв), стари касапи като моя приятел Томас Бардлингтън, който винаги ме е снабдявал с отлични овнешки бутове, стари убийци, стари архидякони (впрочем да ви предам най-сърдечни поздравии от името на вашия баща), стари коне, вечно препускащи подир стари кучета, преследващи стари лисици, стари фенерджии, стари трикраки столчета, изобщо цял куп стари хора и стари неща — досега обаче не съм срещал нито едно

момиченце в рая, не, или поне нито едно момиченце с такава сложна миризма, каквато описахте.

Всичко е на смях, Дикенс, но има нещо вярно в думите, които ви приписвам. Времетраенето на междинното състояние, наречено детство, е твърде кратко, за да даде на момиченцата време да достигнат в този си вид стъпалата на Вечността.

Може би на този двадесет и пети юни видях отново Алис, която е вече само сянка на Алис, избледняла дори в сравнение със сянката от деня на състезанието по реката, за съвсем последен път. Едва тридесет и осемгодишен съм, а вече може би съм изгубил всичко.

Мисля, че ще прекарам по-голямата част от лятото със семейството си в Гилдфорд. Е, все ще прескоча за малко към Ийстбърн и Маргейт, не толкова заради морските бани, облекчаващи ревматичните болки, които ме измъчват, щом се зададат първите септемврийски мъгли, колкото за да пообщувам пак с деца. В Ийстбърн е пълно с тях, уверявам ви, че всеки трябва да крачи внимателно, за да не настъпи някое. Всъщност достатъчно е човек да седне на плажа, близо до водата, из която цапат, да нахлузи върху ръката си някоя шарена кукла, и ето че отвсякъде го обкръжава бръмчащ рояк момиченца и момченца, привлечени от играчката като пеперуди, помамени от лилавите, сладки цветове на будлеите.

Тепърва ще ви пиша по-рядко, отколкото досега. Може дори изобщо да престана да ви пиша. Не за да ви накажа, че умряхте — сигурен съм, че не сте го направили нарочно, както Алис всъщност не се е стремил да порасне, което ме кара да си мисля, че изкласяването на едно дете и смъртта на един застарял писател може да са просто пера от една и съща птица, само дето едното е бяло и нежно, а другото черно и кораво, и толкоз, — а защото се боя да не би тези послания да попаднат в чужди ръце.

Слабо ме засяга какво ще мислят за Луис Каръл. Струва ми се, бях ви казал: ние се срещаме бегло с това лице, обикновено по здрач, когато сядам пред писалището си; тогава разсъждавам за пълнотата и пустотата на отминалия ден, а Каръл се възползува от моята замечтаност и захваща да пише онези изящно безсмислени нещица, които карат момиченцата да се смеят и които носят печалби на Макмилан.

Колкото до Чарлз Лътуидж Доджсън, не ме притеснява, ако някога за него се каже, че общо взето не е бил щастлив човек.

Бих се ужасил обаче, ако дори за миг си помислят, че въпросният Доджсън е бил донейде нечист, че в известен смисъл е бил плътоядно чудовище. Затова, разделяйки се с вас, отново ще изгоря — напоследък го правя често — портретите на някои може би малко прекалено разголени или прекалено предизвикателни момиченца, макар да съм правил с обич тези снимки. Ала когато няма да съм тук, за да изпелтеча истината, която — ха, зная го много добре — ме прави различен, дали няма да омърсят тази прекрасна обич с упреци, че е била лукава като похотта?

Тънка струйка зеленикав дим — противен цвят, но нищо не мога да направя, резултат е от изгарянето на някои химически субстанции — ще се издигне от комина ми. В градината на деканската резиденция Алис Лидел ще откъсне очи от любовния роман, който навярно четете край лехата с лилии, и ще си рече, мамейки се за причината, породила този пушек: „Горкият господин Доджсън, колко бързо остарява! Ето че вече му става студено през юли и пали огън в такава чудесна слънчева утрин.“

О! Питам се дали поне едно човешко създание — за предпочитане мъничко, но нека не прекаляваме с пожеланията — ме е разбирало някога...

---

[1] Буквално „корнуелски лепенки“, дискретни предшественици на съвременните сутиени. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...)

Не слагам дата на това писмо, Чарлз. Нарочно. Напуснахте този свят твърде отдавна, та отбелязването на някакви си ден, месец и година да имат все още за вас някакво значение — знайте само, че дъждът потропва по лавровите листа, макар че според сезонното благоприличие един почтен дъжд не би трябвало да прави това.

Не ми се сърдете и задето започвам това писмо без обичайните учтивости. Може би окончателно ще възприема този начин на писане. Той ми бе подсказан от една моя малка приятелка, Агнес Хъл, която е на десет години и има по-голяма сестра на име Алис — не би следвало да се нарича Алис, но това е положението, и в добавка се кани да се явява на изпити тук, в Оксфорд, — но нека засега да забравим по-голямата сестра и само да отбележим, че въпросната Агнес Хъл има наистина очарователна дарба да се присмива, а тази язвителност може би ще съхрани детското у нея и след фаталната граница на тринадесетгодишната възраст.

Та значи, Агнес, която лично аз наричам „Аги“ и дори „миличка Аги“, твърди, че начинът, по който започва едно писмо, всъщност няма никакво значение. Впрочем, добавя миличката Аги, съдържанието на писмото е също тъй без значение, както и началото; естествено, завършекът пък е съвършено без значение. Преди да се обърна към вас, написах Впрочем на Агнес Хъл писмо с обръщението „омразно паяче“, което извънредно ще ѝ допадне, и предполагам, тя ще ми отвърне също тъй учтиво с нещо от рода на „отвратителни плужеко“ — и ако наистина е тъй, аз, разбира се, направо ще търча и ще подскачам от радост около масата в гостната.

Но докъде бяхме стигнали? Имам смътното усещане, че с вас изобщо не е ставало дума да лудуваме посред мебелите в моя дом — явно объркването ми се дължи на факта, че съчинявам и изпращам всяка година близо две хиляди писма!

В края на краищата може да не сме били стигнали доникъде. Това е място, твърде подходящо за човек, който просто си е мъртъв, и за друг, който все едно не е жив за този свят. Уверявам ви, Дикенс,

светът няма шансове с мен. Напразно се обръща той към Луис Каръл, за да пише в периодични издания, напразно кани Чарлз Л. Доджсън на официални вечери — защото светът, тарикатът му с тарикат, накрая разбра, че има връзка между Каръл и Доджсън, и се опитва да спипа единия, сбарвайки другия.

Едничкото светско развлечение, в което скланям да се включа — то би ме накарало дори да се спусна натам, прескачайки живи плетове и разранявайки се из трънаците, ако се налагаше, — е балът с маски, който маркиз Солзбъри, ректорът на Оксфордския университет, организира през последната нощ на всяка година в своята резиденция Хатфийлд.

Едва ли може да се мечтае за по-прелестен бал, защото това е бал за деца. Всеки път са между сто и сто и петдесет — ако са само сто, значи има епидемия от инфлуенца, — издокарани като крале и кралици, преоблечени като мънички шамбелани и придворни дами, сред които има и представители на Небесната империя в копринени ризи, украсени с дракони, и циганки, чиито бузки са намацани с обгорени тапи, така че очите им блестят още по-ярко, а от няколко години сред шумното множество почти винаги има една-две Алиси, един Бял Заек, а някой Шапкар (нали празникът е в Хатфийлд^[1]) има право да залее маркиз Солзбъри с фалшив чай от чайника си. Момченцата пъчат хилави гърди с очарователна надменност, момиченцата ухаят на прясно изгладен перкал и на хелиотропова есенция, с която са ги напръскали, преди да ги пуснат из коридорите, стълбите и осветените зали на Хатфийлд. Този дом им принадлежи, нощта им принадлежи, огньовете горят единствено заради тях и всички възрастни трябва да стоят покрай стените, да дадат простор за движението на безкрайната, блестяща детска комета.

И докато във снегът се вихри над полето, иде време за танци! Най-напред е онзи танц, който особено ми допада — децата се движат сериозно, държейки опънати помежду им панделки, сякаш се взимат нежно, полекичка, взаимно в плен. Панделките обикновено скоро се усукват около нечии китки и рамене.

— Преподобни Доджсън — казва ми маркизът, — защо не се спуснете да освободите онова клето русичко момиченце там, което вече има вид не на принцеса, а на кутре на каишка?

Не се смейте, Дикенс. Аз не се смея. Скъпи господине, твърде сериозно дело е да бъде избавена, без плитката ѝ да бъде дръпната, без да се разплаче, една деветгодишна госпожица, внезапно изплашена от всички тия бледи и хладни панделки, в които е омотана. Най-често — знайна е гордостта на малките — момиченцето отказва съдействието ми в началото.

— Ами — казва то и се заплита още повече, — все някак ще се оправя сама!

Аз се навеждам и прошепвам:

— Девойко, никой тук не се справя с възлите, както аз.

— Моряк ли сте?

— Аз навързвам разкази, изплитам приказки, аз съм Луис Каръл.

Смаяно личице, изпълнено със синеоко неверие — това е реакцията на моето русо пашкулче:

— Вие сте Луис Каръл?...

— Аз, или по-скоро той.

Момиченцето се озърта на всички страни, поне дотолкова, доколкото ѝ позволяват усуканите около шията панделки:

— Той? Къде е той?

— Пред вас. Аз и той сме едно и също лице.

— Ама тази история е пълна щуротия! — възкликва прелестната пленница, готова да избухне в сълзи.

— Бога ми! — казвам аз. — Знаете ли, че говорите точно като Алиса?

— Вече и аз не знам къде съм и коя съм...

— Вие сте тук, до мен, а аз започвам да размотавам тези невъзможни панделки. Как се казвате, когато сте на свобода?

— Айзъбел — заявява Айзъбел и добавя, че хиляди пъти би предпочитала да се казва Мод или евентуално Керълайн.

Само за да ѝ се харесам, я наричам Мод, макар тази жертва да е болезнена за мен, защото името Айзъбел безкрайно ми допада. Isabel — написано, то ми напомня стила на някоя малка английска готическа църква от XIII век с невъзмутимо източено като висока кула I, уравновесено от двете камбанарии b и l, докато s и a — особено a, нали е коленичила буква — изобразяват кораба, а кроткият заоблен свод на е представлява нишата за хора. Айзъбел е също интересно за произнасяне име, трябва да сте забелязали (разбира се, няма начин да

не сте срещнали през живота си поне една Айзъбел), че отначало устата се отваря, сякаш надавайки кратък вик (предполагам, от почуда или от възхищение), а после дъхът извира и затихва в своеобразна пълнота и покой. А най-сетне, драги приятелю, човек има и пълното право да харесва едно име, без да е принуден да изтъква основания за това. Айзъбел ми харесва и толкоз, не виждам защо е нужно да се разпростираме повече по този въпрос.

Освободена от своя капан, Айзъбел-Мод ми се изплъзва. Между пръстите ми остават само панделки, които се разстилат вяло и меко по пода като снега, прехвърчащ над парка на имението Хатфийлд.

Танцът продължава и вихърът на безбройните мятащи се роклички накланя огънчетата на свещите и ги кара да пукат.

Скоро лорд Солзбъри обявява, че възрастните могат да се присъединят към танцуващите деца. Не и аз. Никога не съм танцувал, освен веднъж пред огледалото, за да видя на какво би могъл да прилича Чарлз Лътуидж Доджсън, когато се опитва да бъде гъвкав и изящен. Начаса цялото жилище затрепери, паркетът изстена, заскърца и запука направо сякаш се канеше да се разпадне, полилеят се заклати с крайно неподобаваща интензивност, а рамките на портретите на моите малки приятелки се заблъскаха една в друга като група пияни студенти и се заплъзгаха по мрамора с твърдото намерение да изпопадат — аз съм левак и в пряк, и в преносен смисъл и съм тежкоподвижен, макар да не надвишавам шестдесет и пет килограма.

Приютявам се в закътана ниша и там, полускрит зад завеса, измъквам малък скицник, за да нахвърля образа на някое момиченце. За жалост не мога да избира детето според чара или оригиналността на премяната му: принуден съм да скицирам онова, което поради непредвидими обстоятелства — скъсана връзка на обувката или преумора — мирува няколко минути, докато трае началната работа с молива. Тия бегли рисунки в последната нощ на всяка година са в известен смисъл подарък, който Доджсън прави на Каръл — а може би е обратното.

И тъй, ако изключим този скъп за мен бал в Хатфийлд, аз се пазя от обществото като от течение.

Навярно това удивлява вас, някогашния безупречен общественик, за когото съществуването в истинския смисъл на думата бе неизбежно свързано със съпричастието, възторга, овациите,

тостовете във ваша чест и опънатите през улиците ленти с приветствия към Чарлз Дикенс — ленти от същия плат и със същите размери като онези, които народите окачват, за да почетат посещаващите ги владетели.

Признайте, че въпреки измъчващата ви ужасна хрема ви бе неизразимо приятно през време на вашата последна обиколка с литературни четения из Америка да гледате от файтона си безкрайните тълпи, затънали до глезените в лепкава и студена кал, и въпреки това натискащи се по шест или по осем часа с надеждата да се сдобият с билет и да ви чуят, да ви посрещат с рев и на крака в сторещените салони всички тия хора, разпалени, както умеят там, без да им пречи нашата английска сдържаност, тия зрители, яхнали парапетите на театрите, та дори увиснали като маймуни по колоните и по стойките на газените фенери, да бъдете очакван по гарите, претъпкани с клетки същества, които никога не са прочели нищо от вас, ала все пак копнеят за странното щастие да съзрат измореното ви лице в изпотения жълт правоъгълник на някой влаков прозорец, докато негърски духови оркестри ви свирят, а малки момичета се опитват да уцелят с букети купето ви от перона — и цялото това суетене е безсмислено, защото локомотивът пухти прекалено силно и заглушава музиката, а цветята на момиченцата в крайна сметка биват премазани под колелата на вагоните, понеже страхът идиотската хрема да не прерасне в пневмония не ви позволява да смъкнете стъклото.

Ненавиждам славата, Дикенс. Тя е претенция за придаване на бляскав смисъл на хора и творби, чието съществуване в крайна сметка се дължи на последователност от вероятности, от случайности — или по-точно, на безсмислие^[2].

Защо пък Доджсън да се гордее толкова, че е Каръл? Доджсън съществува, родил се е пелтек, левак, с дарба към математиката и с влечение към момиченцата, от брачния съюз на Чарлз Доджсън и Франсиз Джейн Лътуидж — ала откъде е изскочил писателят, наречен Луис Каръл, мечтан гост за вечеря в цял Лондон, ако не от устите на малките госпожици Лидел, които скучаеха в една лодка и искаха да чуят приказка, за да не заспят? Той няма друг произход, друга реалност освен един простичък, топъл, влажен механизъм, задвижващ гласни струни, розови езичета и слюнка. Каръл е само дихание, поредица от думи, откликнали на безкрайно нежен дъх, който през един страшно

горещ летен ден на реката ме погъделичка по тила и по ухото (дясното — някои неща не се забравят).

Вие почивате в сянката на Уестминстърското абатство. Погребалната ви церемония протече в тесен кръг, но признайте — ямата, в която ви спуснаха, е част от един доста грандиозен ансамбъл и почитателите ви скоро откриха пътя към вашия гроб. Чарлз, вие завинаги ще бъдете Дикенс. Впрочем, предполагам, че на целия свят му се иска да бъде тъй, и така е добре.

Доджсън обаче няма да бъде завинаги Каръл. Искам скромното гилдфордско гробище да приюти вечния ми сън, и ще спя сам там, тъй като се съмнявам да издълбаят върху камъка името на Каръл редом с моето. А и нищо не подсказва дали скъпият Каръл няма да изчезне преди мен. Нима последната му досега творба — поемата в осем напасти, озаглавена „На лов за Снарк“^[3] — не завършва именно с изчезването на един добродушен хлебар тъкмо когато той сякаш най-сетне е открил неуловимия Снарк? „На лов за Снарк“ не пожъна успеха на „Алиса“, но творбата предизвика доста голямо любопитство у онези, които я прочетоха. Всички се питат какво по дяволите може да олицетворява Снаркът (който, както се оказва, е буджум — но дали с това загадката се изяснява?) и защо толкова народ се изтрепва да го гони. Обичайното тълкувание е, че преследването на Снарка е преследване на богатство и на известност — разбира се, не е така. Между предложените ми хипотези отделих няколко доста любопитни, като една от най-разумните дължа на единадесетгодишно момченце, твърдящо, че всъщност Снаркът може би е просто едно нищо. С други думи, тази гадина (но почакайте, Дикенс, Снаркът в действителност животно ли е?) с вкус „тънък и подмолен, но палав“, склонна да става късно и пристрастена към плажните кабинки на колела, доста се доближава до представата, която човек може да има за нищото, за забравата — отбележете думата „забравата“, Дикенс! Следователно „На лов за Снарк“ би била определена като литературен израз на заветната мечта на Луис Каръл да изчезне, след като най-сетне е съумял някак да забрави Алис Лидел.

Това е мечта, която съм склонен да споделя с него. Ах, нямате представа какво е да гледа човек отдалеч високите комини на деканската резиденция, лилиите, които дъждът съсипа днес, и да си мисли, че^[4]...

Е, да оставим недостижимия Снарк. Да се върнем на нашата темичка за гилдфордското гробище и за славата. Ако някои деца обичат дотолкова Каръл, та да пожелаят паметта му да бъде някак увековечена, бих предложил да съберат (сами, или да помолят родителите си) пари, за да заплатят в някоя детска болница легло за вечно ползуване, което да носи името на Луис Каръл. Да дадеш името си на едно бяло легълце, в което хладна ръка пригладва завивките, защото там ще бъде положена от някого нечия мъничка болка — това е слава, равностойна на всяка друга, включително и на вашата, Дикенс. Според сведенията би струвало около хиляда лири стерлинги. Горедолу толкова, на колкото в крайна сметка възлиза приходът ми от „Алиса“.

Все тъй говорейки за слава (така де, за дребна слава), знайте, клети ми Чарлз, че някоя си госпожица Ленг подготвя единствения речник на британската литература, в който вас няма да ви има, а мен ще ме има! Но тази несправедливост се обяснява с принципа на справочника, включващ само анонимни автори, като наред с други издайничества госпожица Ленг възнамерява да осведоми читателите си, че автор на „Алиса“ и на „Снарка“ е не друг, а дяконът Доджсън, преподавател по математика в „Крайст Чърч Колидж“. Щом приключи с вас, ще пиша на тази госпожица Ленг, умолявайки я да ме извади от списъка.

Лично мен истината не ме безпокои. Длъжен съм обаче да мисля за Алис. Макар вече да я виждам рядко и само отдалеч, зная, че е станала голямо и привлекателно момиче. Все повече карети свиват от Сейнт Олдейтс по Броуд Уок, за да поемат към деканската резиденция. О, има какви ли не! Мърлявата каручка на селския лекар, сините ланда с позлата, любими на дребните благородници. Някои коли се връщат почти веднага с висока скорост, като яростно вдигат прах. Явно Алис дори не е дала възможност на ухажора да каже „ух“. Какво да се прави, такава си е тя, поривиста, невъздържана, неспособна да прикрива неприязънта си. Други коли пък заминават чак привечер вбесяващо бавно, натоварени понякога с букети, в които разпознавам любимите Алисини цветя. Добре де, знам, че ще се омъжи! Всички тези мъже не се натискат да ги приемат само за да видят отблизо героинята на една хубава приказка. Затова трябва да си мълча — да си трая. Предполагам, за Алис е само предимство, че е била непорочно

обожавана като момиченце от един писател, добил впоследствие известност чак в Америка, чието лице обаче е непознато всъщност на никого в Лондон. Но какво биха казали, Дикенс, ако научат, че загадъчният господин Каръл е чисто и просто ей този мършав, мрачен свещенослужител с вид на притеснена стара птица, чийто силует се мерзелее във вечерната мъгла там, на брега на реката, докато мъкне, залитайки, триножника, камерата и шишетата с колодий?

По същите причини няма да присъствувам на сватбата ѝ. Впрочем тя едва ли ще ме покани. Сам разбирате, тя не е глупачка. Прислужниците от деканската резиденция ми предадоха, че когато имало гости и я разпитвали за „Страната на чудесата“, с готовност разказвала за оня летен ден, когато измислих заради нея историята за Алиса. Ала ако някой от сътрапезниците се опитвал да разбере нещо повече за странния господин Каръл, ловко извъртала разговора, възкликвайки със смях:

— О, че какво ли бих могла да ви кажа за него? За едно десетгодишно момиченце всички мъже са еднакви. А и опасявам се, че за един мъж, благоволил да изведе десетгодишно момиченце на разходка с лодка, то представлява преди всичко нещо като безформена торба дрехи, която в никакъв случай не бива да цамбурне сред лилиите.

И добавяла бързо, сочейки илюстрациите на книгата:

— Впрочем тази Алиса изобщо не прилича на мен. Не зная кого са си избрали за модел господин Каръл и господин Тениъл, но това момиче просто не съм аз. Тяхната Алиса е руса, а аз съм тъмнокоса. Освен това бях с бретон, нали, мамо?

Всичко в тези изявления е безусловно вярно с едно мъничко изключение — никога не съм възприемал Алис Лидел като торба дрехи, било то безформена или не. Ако в тази история има товар, очевидно е, че мога да съм само аз. Колкото до модела за илюстрациите на Джон Тениъл — беше едно момиченце, снимано от мен. Наричаше се Мери Хилтън Бедкок. Още тогава се безпокоях да не предизвикам неудобства за истинската Алис и не исках рисунките в книгата да имат нещо общо с нея.

Алис вече никога не ми пише. Аз също не ѝ пиша. Ако я срещна по Хай стрийт или на Корнмаркет, просто бих свалил шапка: „Моите почитания, госпожице Лидел.“ Не съм сигурен дали ще ми отговори.

Би могла спокойно да се престори, че нищо не е видяла и нищо не е чула: по Корнмаркет има множество привлекателни магазини, към които една девойка да насочи погледа си, а шумът от движението е направо оглушителен. Би се наложило просто да си нахлупя обратно шапката и да продължа пътя си. Това е то.

Не искам да кажа, че ме презира. Тя не е такава. Сигурен съм, че ме харесваше. Може би, когато е топло и от реката, откъм Фоли Бридж се носи миризма на тиня, и пърхат водни кончета, тя и днес се усмихва при спомена за оня свенлив дългуч-полусвещеник, свалил черните си дрехи и навлякъл бял фланелен костюм, за да я отведе да помечтаят сред водата. Но не го споменава пред никого — и постъпва правилно.

Само дето вече сме си напълно чужди. Защо да изпитвам горчивина от това? Вали неспирно. Събота е. Скоро Доръти Джой ще дойде да вечеряме заедно. Внуших ѝ да махне обикновените обувки, да си сложи марокански чехли, украсени с кожички. Също така ѝ предложих да избира между седем питиета: лимонада, джинджифилово пиво, просто пиво, вода, мляко, оцет или мастило. Не получих отговор и приготвих седем съдинки, по една за всяко питие. Естествено, най-привлекателен вид има мастилото, но ако Доръти Джой понечи да пие от него, все пак смятам, че ще се постарая да я спра. Във всеки случай несъмнено ще се забавляваме добре. Може би сте се досетили, че е лято? Стъмнява се късно и Доръти Джой ще остане по-дълго.

---

[1] Hatfield буквално означава „шапково поле“. — Б.пр. ↑

[2] Nonsense — понятие, предхождащо творбите на Каръл, но придобило особена естетическа и философска стойност с растящия успех на неговите произведения; „безсмислие“ стеснява обхвата на това понятие, което на места в настоящия превод е предадено като „щуротия“. — Б.пр. ↑

[3] Излиза през пролетта на 1876 г. „Снарк“ може да се преведе приблизително като „змикул“ (съчетава snake и shark, змия и акула). Цялата поема е изтъкана от игрословици. — Б.пр. ↑

[4] Оттук нататък текстът не се чете. Мастилото е зацапано, сякаш именно дъждът може в този миг да е запръскал през отворения прозорец — дъждът, или може би сълзите, защото никой разумен човек

не би могъл да изключи възможността Чарлз Лътуидж Доджсън да е плакал понякога. — Бележка на издателя [↑](#)

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Оксфорд, (...)

Чарлз,

В крайна сметка — Харгрийвз. Харгрийвз, запомнете добре това име, Харгрийвз, сега тя се нарича Харгрийвз, госпожа Алис Харгрийвз.

В Бърлингтън Хауз^[1] наред с други платна на нашия велик Данте Гейбриъл Росети е изложена картина, носеща названието „Преоткрита“. Изобразена е мрачна лондонска уличка край Темза, бих казал — между Уайтчапъл и Степни. Там един човек с неизразимо болезнен поглед разпознава момиче, в което явно някога е бил силно влюбен. Момичето е пропаднало и проституира, това си личи по вулгарния ѝ вид, като лъскавостта и привидната ѝ веселост са в противоречие с лицето, белязано от усещане за невъзвратимост и срам. Мъжът е уловил ръцете на клетото създание и сякаш се чува как тихо мълви нещо като: „Хайде, погледни ме в очите!“ Ала момичето се дърпа, извърта се. И все пак мъжът не го осъжда. Той още го обича.

Виждал съм много картини през живота си, но „Преоткрита“ е една от тези, които са ме разтърсили най-дълбоко и най-трайно. Ейми Уолтърс възкликна, когато я заведох в Бърлингтън Хауз: „О, направо като в роман на Дикенс!“ Заради забележката на Ейми си позволих да ви занимавам с картината на Росети. Разбира се, тази сърцераздирателна творба няма нищо общо с госпожа Харгрийвз...

Когато излязохме от Бърлингтън Хауз, валеше силен сняг, валеше тъй силно, че по улиците нямаше файтони. Казах на Ейми Уолтърс, че Бог е обещал вече никога да не унищожава света чрез потоп, но доколкото ми е известно, не е споменавал нищо относно снега. Ейми Уолтърс потръпна и се притисна към мен.

---

[1] През 1869 г. Кралската академия на изкуствата открива постоянна галерия в Бърлингтън Хауз, Пикадили, Лондон. И днес Бърлингтън Хауз е забележителен университетски и културен център. — Б.пр. ↑

Преподобният Чарлз Лътуидж Доджсън,
наричан също Луис Каръл,
до г-н Чарлз Дикенс
Честнътс,
Гилдфорд, 14 януари 1898

Ще умирам, Чарлз.

Още няколко дни, и бих отпразнувал шестдесет и шестата си годишнина. Но няма да я доживея въпреки всички нежни грижи на милите ми сестри. Затруднявам се, докато ви пиша, защото температурата ми е силна и ръката ми трепери, а същевременно ги чувам как сноват из къщата и се мъчат да умирят рояка деца, който винаги се събира у нас в Гилдфорд за Коледа. „Ама няма ли да спрете да търчите из тия коридори? Чичо ви Доджсън е болен, тежко болен!...“ Тежко болен ли? Има да се смеете, Дикенс: умирам от хрема. О, не ми е първата в живота, но прерасна в лош бронхит и не вярвам някой лек за засилване на кръвообращението да ме оправи. Не зная как са протекли нещата при вас, но аз никак не се боя, че ще умра. Предполагах, че ще бъде по-различно и ужасно сложно — „агония“ произлиза от гръцка дума, означаваща тревога, борба. Но тялото подготвя възхитително духа за приближаването на голямото падане — в смисъл че с всеки час расте потребността от мрак, отпуснатост и безчувственост. Нали разбирате, не толкова мисълта, колкото умората, непреодолимото изтощение подпомагат настъпването на смъртта. Умиращото тяло има нужда вече само от съвсем мигновени удовлетворения — топлинка, нещо за пиене, възстановяване на дишането — и разсъдъкът без съмнение преценява, че подобно издребняване просто не го засяга. Постепенно той се отдръпва — подобно на градинарите, които през първия понеделник, когато падне слана, правят добросъвестно обиколка на скованата от зимата градина, но си остават у дома във вторник.

През тази нощ ще се опитам да склопя очи винаги. Бих предпочел да умра през нощта. Винаги съм страдал от безсъние и нощем съм съчинил най-важните неща в живота си, струва ми се, че нощем усъвършенствувах най-забавните си изобретения, а и най-полезните — като например приспособлението, което нарекох никтограф и което позволява да се пише при пълна тъмнина. Няколко дни преди Коледа, още докато бях в Оксфорд, макар температурата да

бе паднала доста под нулата, останах да се потя до четири часа сутринта над една математическа главоблъсканица, изпратена от познат в Ню Йорк, с когото си пиша — ужасна история с едни триъгълници, разреших я само отчасти.

Ако не успея да умра тази нощ, ще остане за утре. Ще погълна някакво подобие на закуска и ще си умра. Толкова съм съсипан — имам чувството, че само от мен зависи да се предам окончателно. Нямам особени причини да се крепя, само дето ще причиня мъка на близките си. Така че съм се разбързал.

Вчера (а може би беше тази сутрин) женски глас прошепна в коридора до стаята ми: „Представяте ли си, ако умре?...“ Не поясни какво би следвало да си представи лицето, към което се обръщаше, но предполагам, че е имала предвид всички усложнения, които неизбежно биват породени от смъртта на една известна личност. Несъмнено за моите сестри умирацията в „Честнътс“ е просто техният брат Чарлз. Ала когато Чарлз заспи вечен сън, все пак ще трябва да се занимаят с Луис Каръл.

Алис ще научи за моята смърт от съобщенията във вестниците, че Луис Каръл е починал. Макар че една истинска дама като госпожа Харгрийвз едва ли би чела открито вестници, по-скоро би поверила тази дейност на съпруга си: господин Харгрийвз несъмнено я осведомява за онова, което по негово мнение заслужава някакво отношение от нейна страна.

Ето как си го представям: през една сутрин в непознат за мен дом, навярно претъпкан с всевъзможни милички дреболии, картонени звезди, облепени с изкуствен сняг, крехки топки, венци от зеленика, каквито се окачват къде ли не, щом наближи Коледа, господин Харгрийвз чете вестника си („Таймс“, Дикенс, нека да предположим, че ще е добрият стар „Таймс“), докато госпожа Харгрийвз маже с масло филийките. И ето че внезапно господин Харгрийвз сваля вестника и възкликва:

— О! Ха, виж ти!

Тогава госпожа Харгрийвз престава да маже филийките и пита господин Харгрийвз:

— Нещо изумително ли, мили? Да не би този път наистина да са решили да увеличат данъците?

Господин Харгрийвз хваща отново вестника, размахва го и казва:

— Не, скъпа, не — хайде де, само половин година след юбилея на кралицата! Умрял е вашият стар приятел господин Каръл.

Госпожа Харгрийвз машинално започва отново да стърже по люспите масло (никое разумно човешко същество не би прекъснало протичането на закуската заради повода, че в „Таймс“ е оповестена кончината на един съчинител, особено пък ако той в крайна сметка не е нищо повече от детски писател) и се опитва да не влага нищо лично в интонацията си:

— Искате да кажете, че добрият господин Доджсън е умрял? „Таймс“ уточнява ли къде и кога ще се състои погребението?

— О, те навярно вече са го заровили — казва господин Харгрийвз. — Знаете какви са хората в тия малки селища. За тях смъртта е много по-обичайна, отколкото за нас! При дърводелеца винаги се намира готов ковчег. През зимата селските работници по поддръжка на пътищата си нямат друга работа, освен да копаят гробове. Но, тъй или иначе, Алис (тук господин Харгрийвз сваля отново вестника), предполагам, не бихте пожелали да присъствувате на погребението на Каръл?

— Не — казва тя след леко колебание, — струва ми се, не.

— Разбира се, че не — натъртва господин Харгрийвз. — Всичко това са вече стари истории. Повечето деца, които четат Луис Каръл, са уверени, че образът на Алиса е измислен и такова момиченце никога не е съществувало. Бога ми — завършва той със смях, — питам се как ли ще се опулят, ако ви видят!

— Нима толкова съм се променила, мили?

— За един мъж вие сте несъмнено по-привлекателна, отколкото когато сте била на девет или на десет годинки. Може ли още малко чай, Алис?

Тя му налива. Чайникът изобразява Туидълди и Туидълдум, дебеличките близнаци, които се бият заради едно глупаво кречетало в „Алиса в Огледалния свят“^[1]. Жълто-син, много хитър чайник: Туидълди е пълен с чай, а брат му Туидълдум — с мляко. Ала тази сутрин, за пръв път откакто притежава този чайник, госпожа Харгрийвз се обърква, накланя Туидълдум вместо Туидълди и плисва изобилно мляко в чая на своя съпруг.

За последен път видях Алис преди седем години^[2]. Случи се през един декемврийски ден. Спомням си — беше толкова студено, че

лекарят ми забрани да поема риска да пътувам за Коледа до Гилдфорд, за да не се засилят странните главоболия, които ужасно ме измъчваха по онова време — понякога имах усещането, че просто виждам ивица от крепостни стени, която се огъваше и менеше като безкрайна змия; няколко пъти внезапно губих съзнание и се свестях проснат на пода на катедралата със замръзнали крайници и протекла от носа кръв. Вече се бях примирил, че ще прекарам самотно Коледа в колежа като наказан, когато научих, че госпожа Харгрийвз пребивава временно в деканската резиденция. Незабавно я известих, че разпалвам в нейна чест силен огън в камината и я очаквам да ме навести, за да пием чай. Тя обаче отговори, че часът за чая бил прекалено късен за нея при дневната ѝ заетост и била по-склонна да намине веднага.

Топнах кукуряк в една ваза. Когато беше мъничка, Алис често носеше рокли от перкал, а кукурякът е цвете, което най-силно напомня перкала. Но Алис не усети намека. Всъщност почти не говорихме за миналото. А, право да си кажа, също и за настоящето. Беше просто един очарователен, лишен от съдържание миг. Тя ме попита колко екземпляра от „Алиса“ съм продал в крайна сметка. Казах, че в Англия (само в Англия, госпожо Харгрийвз!) са много повече от сто и петдесет хиляди, към които трябва да се прибавят екземплярите от преводите по света заедно с онези от арабските страни и Китай. Тя се засмя, отмятайки назад красивата си главица:

— А после „Снаркът“, „Силви и Бруно“, авторските ви права за театралните представления на „Алиса“! Предполагам, че вече сте богат, господин Доджсън!

— Благодарение на вас, госпожо Харгрийвз, да, може да се каже — благодарение на вас.

Тя се извърна и се престори, че наблюдава играта на огъня в камината.

— Да оставим това, може ли? — промълви тя, след като помълча.
— Само ми кажете, щастлив ли сте?

— Не, госпожо Харгрийвз.

Тя наклони леко прелестното си лице, както правят понякога птичките:

— А какво ви пречи, господин Доджсън?

— Госпожо — казах ѝ аз, — този сив и мразовит следобед тъй малко подхожда, за да си припомниме онзи така слънчев следобед по

реката, когато ние с вас...

Не ме остави да довърша — предполагам, прекалено добре знаеше какво се канех да кажа.

— Простете, господин Доджсън — извини се тя, — не трябваше да ви задавам този въпрос. Беше глупаво от моя страна.

Изправи се, огледа се:

— О, божичко, къде ли съм си оставила шапката?...

Заехме се да я търсим заедно. Искаше ми се да е някоя от онези вълшебни шапки, каквито се срещат в приказките, изобщо да бъде Снарк, неуловим задълго, защото тъкмо започнахме да се забавляваме с лудориите на тази шапка — също като едно време, нали, Дикенс? Божичко, да — е, почти... Но тя бе само една обикновена глупава шапка и скоро я изнамерихме на ръба на един шкаф. Алис Харгрийвз си я сложи на главата, нагласи воалетката си и излезе. Извиках ѝ:

— Госпожо Харгрийвз, имал съм десетки, десетки приятелки деца, но наистина нито една не бе като вас!

Тя каза, без да се обръща:

— Боя се, че и аз никога не съм имала друг приятел като вас, преподобни.

Бе започнал да бръска ситен снежец, от ония, дето нямат срам от нищо и все намират начин да се промъкнат между яката и топлата кожа на шията. И Алис се затича бързо, доколкото ѝ позволяваха достойнството ѝ на омъжена жена и възрастта ѝ, равна на почти четири пъти по десет години.

Шофур — Оксфорд — Ла Рош

---

[1] Оригиналното заглавие гласи „От другата страна на огледалото и онова, което Алиса откри там“. — Б.пр. ↑

[2] През 1886 г. е публикувано факсимилето на първия, ръкописен вариант на „Приключенията на Алиса под земята“. Запазено е писмо на Ч. Л. Доджсън до Алис Плезънс Лидел-Харгрийвз, в което се чете между другото: „Скъпа госпожо Харгрийвз, всички снимки се правят в моето студио, така че никой освен мен не докосва ръкописа.“ Последната страница с оформения във винетка знаменит фотопортрет на малката Алис, заснет от самия Доджсън, е променена при

фототипирането — снимката е заличена, а последният ред е набран с шрифт, наподобяващ калиграфския почерк на Каръл. — Б.пр. ↑

ПРИЛОЖЕНИЕ

ИСТИНСКИЯТ ЖИВОТ НА ЛУИС КАРЪЛ

Луис Каръл е бил човек на реда: повече от четиридесет години той води дневник на кореспонденцията си, в който обобщава съдържанието и смисъла на изпратените и получени писма. Регистърът свършва на 8 януари 1898 година, няколко дни преди смъртта му, като последното писмо е под номер 98 721.

Той обаче не споменава нито едно от посланията, съставлящи тази творба. Неслучайно: те бяха съчинени заради книгата и заради поредицата „Романът като бягство“, за която тя бе предназначена. Ала въпреки апокрифния им характер те не са пълна измислица. Истинският живот на Луис Каръл като цяло не го отдалечава толкова от образа, който съм създал за него чрез тази въображаема кореспонденция.

Въображението не изкривява реалността, то я обхваща по друг начин — също като късофокусните или дългофокусни обективи, които операторът ползва с фотографската си камера, за да разшири или стесни ползрението. Разликата е, че в случая обективите се явяват субективи.

Следващата тук кратка биография има за цел не толкова да коригира евентуални изкривявания на истината, колкото да представи сбор от подробности, които моите субективи в известен смисъл нарочно не са фокусирали.

Чарлз Лътуидж Доджсън се ражда на 27 януари 1832 година, като родителите му са първи братовчеди. Може би това кръвно родство е обяснение за затрудненията в говора и левичарството, които в по-малка или по-голяма степен се проявяват при единадесетте деца на семейство Доджсън (седем момичета, впрочем всичките доста хубави, и четири момчета).

Бащата е пастор. Отначало в малка и бедна енория, Дарсбъри, после, от 1843 година — в много по-богата и значителна, Крофт. След

като дотогава е обучаван от баща си, който от ранна възраст го занимава с математика, Чарлз поема по обичайния школки път: отначало в Ричмънд, после в престижното училище в Ръгби, където се проявява като извънредно блестящ, макар и доста свит ученик.

По онова време прави първите си литературни опити, редактирайки поредица от списания за домашна употреба: „Свещенически дом“, „Свещенически чадър“, „Миш-маш“. Проявява се и като драматург, построява куклен театър и пише пиески за него. След „Трагедията на крал Джон“ Чарлз поставя авторска комична опера: *La Guida di Bragia*.

На осемнадесет години постъпва в „Крайст Чърч“, където е учил и неговият баща. Замислен през XVI век от кардинал Улси, „Крайст Чърч“ представлява едновременно колеж и катедрала. Модерната система за учебна подготовка и архитектурният блясък трябвало „да надминат не само всички останали колежи, но дори и дворците на владетелите“.

Чарлз е приет в „Крайст Чърч“ на 23 май 1850 година и живее там до смъртта си, напускайки колежа само за кратки почивки със семейството, посещения в Лондон и няколко пътувания, а по-точно — с изключение на европейската обиколка, отвела го до Русия — екскурзии до морето.

През 1854 година става бакалавър по хуманитарни науки, след година — помощник-библиотекар, разполага с постоянно жилище в колежа и се предполага, че ще се посвети на преподаването и ще се стреми към свещенически сан.

Той обаче не прави нито едното, нито другото.

Преподавателската дейност му се струвала толкова досадна, неблагоприятна и обезсърчаваща, че бързо решил да ѝ посвещава колкото се може по-малко време. През 1881 година изобщо се отказва от нея.

Но най-болезнен си остава въпросът за свещенослуженето. Чарлз е вярвал в Бог, и без да бъде ни най-малко склонен към мистицизъм, умее и обичал да се моли. Красотата и символиката на богослужението понякога го разчувствували почти до сълзи. Бил обаче прекалено съвестен, за да не забележи, че ако стане свещеник, ще бъде лош пастор: от прекалено много неща нямало да му стигне воля да се отрече.

Първото било ергенството, в което той се бил вкопчил, явно поради панически страх от жените; а, за разлика от католицизма, англиканската църква смятала едва ли не за недопустимо неин служител да остане неженен.

Второто, което не бил в състояние да пожертвува, била страстта му към театъра. Оксфордският епископ бил против свещениците да посещават места, където се играят представления. Трябва да се отбележи, че макар Чарлз да се интересувал предимно от незрелия чар на младите актриси, той от все сърце и душа се възмуцава с поредица от енергични статии във вестници като „Сейнт Джеймс Газет“ или „Сънди Таймс“ от начина, по който децата актьори биват „експлоатирани“, стигайки дотам, че публикува в тяхна защита текст, звучащ едва ли не като проектозакон.

Опирайки се на твърдението, че един пелтек не може да проповядва прилично, Чарлз се отказва от свещенослужителството и се задоволява с ръкополагането си за дякон.

Купува първия си фотоапарат през януари 1856 година. Макар да си остава любител във всяко едно отношение, той несъмнено е един от най-добрите фотографи портретисти на своето време. Фотографията му позволява не само да фиксира краткотрайния цъфтеж на малките момиченца, но и да разполага с повод да се запознава и да общува с тях, без да събужда евентуални подозрения у родителите им.

На 25 април 1856 година той влиза в градината на деканската резиденция, за да направи снимки на катедралата. Всъщност тогава се запознава с Алис Лидел, една от дъщерите на новия декан на „Крайст Чърч“. Вече я е виждал, но не му е направила особено впечатление. През онзи ден тя го поразява^[1] и оттогава изпитва към нея такова натрапчиво — а навярно и болезнено — приятелско чувство, че е трудно то да не бъде окачествено като любовно.

Алис не е подозирала нищо подобно, освен значително по-късно, а и достоверни сведения по въпроса липсват. Вероятно единственото лице, у което се събудили съмнения, е била госпожа Лидел, майката на Алис, и тя тихомълком се постарала Чарлз да се среща с Алис колкото е възможно по-рядко.

Когато Алис Лидел го покорява, Чарлз вече е изпращал многократно стихотворения, разказчета и чудати статийки до списания като „Пънч“, „Комик Таймс“ или „Трейн“. В повечето случаи му

върщат текстовете, но отказът е придружен от доста любезно писмо със съвет да не се отказва. През февруари Едмънд Йейтс, тогавашният главен редактор на „Трейн“, най-сетне се съгласява да помести текст на Чарлз при условие да си измисли псевдоним. Задачата била забавна за Чарлз, който я разрешил чрез приблизителни анаграми на двете си малки имена. От четирите предложения, които дал, Йейтс се спира на едно: Луис Каръл.

През този период от живота си Луис Каръл се отличава с яростната безразборност на своите занимания: пише антична трагедия, която прибира в чекмеджето, за да се учи да играе на карти, после така възторжено се захваща да изучава физиологията, че единствената му цел е да организира внушителен сеанс по дисекция, но бързо забравя и това си намерение, захващайки се със съчиняването на две математически изследвания и с подкрепата на яростна кампания срещу един преподавател от „Крайст Чърч“ (Бенджамин Джоуит), когото Каръл, упреква, че превръща своята гръцка катедра в политическа трибуна.

На четвърти юли 1862 година иде ред на знаменитата разходка с лодка по Айзис и Луис Каръл разказва на малките Лидел, измисляйки я стъпка по стъпка, безумната приказка за някоя си Алиса (името на героинята му е било подръка...), която се шмугва в заешка дупка и се озовава в Страната на чудесата.

Каръл не си дава сметка веднага, че е създал шедевър. Доста се обърква, когато на другия ден Алис го умолява да запише приказката, понеже, както казала, се опасявала да не я забрави. Доказателство за съмненията на Каръл относно неговото „произведение“ е, че макар да е пишел доста бързо, той го завършва окончателно чак през февруари 1863 година. Преди да подари ръкописа на невръстната си вдъхновителка, той го показва с тогавашното му заглавие „Приключенията на Алиса под земята“ и със собственоръчно направените илюстрации на неколцина приятели. Оценката им е непоколебима: „приказчицата“ е достойна за публикуване.

Издателите, към които се обръща, отхвърлят ръкописа: според тях той е безсмислен. Само един, Макмилан, спасява честта на занаята: заявява, че е съгласен да издаде „Алиса“ при условие обаче Луис Каръл да заплати всичко от собствения си джоб. Необходимите капиталовложения нарастват, тъй като Каръл не одобрява собствените

си рисунки и потърсва услугите на именит илюстратор: Джон Тениъл. Ала изведнъж очарователният и свенлив Луис Каръл се оказва толкова тираничен, че Тениъл на няколко пъти за малко не зарязва целия замисъл.

Според мен книгоиздаването на собствени разноски е порочно и създава единствено неприятности. Трябва обаче да се признае, че именно то донася на Каръл истински успех.

Действително „Алиса в страната на чудесата“ бързо си спечелва публика. Не само малките читатели харесват книжката, а и така наречената „сериозна“ критика проявява добрия тон да се интересува от тази книжка за деца и да открие в нея нещо много повече от обикновена фантасмагория. Продажбите редовно нарастват, преводите в чужбина се множат.

Луис Каръл не е автор на една-единствена книга. Макар „Алиса в огледалния свят“ (1871) да е лишена от очарованието на първите „Приключения на Алиса“, макар „Лов на Снарк“ (1876) да се отличава с известна липса на спонтанност (може би заради поетичната форма?), макар „Силви и Бруно“ (1889) да страда на места от известна сухота (дали защото Алис Лидел вече не е там, за да събужда мечтите на Каръл?), „Алиса в страната на чудесата“ несъмнено не е случаен шедевър.

Появата на книгата за Алиса (почти) съвпада с изчезването на момиченцето Алис от живота на Каръл.

Детето вече не е дете: Каръл страни от момиченца, навършили тринадесет години.

След скъсването с вече твърде порасналата Алис Лидел Луис Каръл отчаяно търси своята изгубена велика любов в чертите на други момиченца и в общуването с тях.

На 21 юни 1868 година умира баща му. Оттогава животът на Каръл протича в „Честнътс“ (новото семейно обиталище, което трябва да замени свещеническият дом в Крофт), в многократни пребивавания в Лондон, където може да задоволи страстта си към театъра, в екскурзии до околните плажове, които са любимото му поле за „лов на момиченца“, както и в разсъждения относно проекти за съчинения, повечето от които се отнасят до математиката и логиката.

Всичко, което човекът може да измисли, занимава Каръл. И все пак той не е фантазьор прорицател като Жул Верн: макар да е сред

първите, предрекли огромно бъдеще на Едисоновия фонограф, който тогава бил само забавна и любопитна играчка, привличат го най-вече открития, които днес бихме определили като хитроумни джунджурии — примерно електрическа писалка, даваща възможност за (лошо) възпроизвеждане на документи в повече екземпляри, метод за бръснене без насапуниване или велосипед с ръчно задействуване. Той самият трупя изобретение след изобретение, най-често през безсънните си нощи: предлага нов начин за регистрация на пощата, мнемотехнически хитрости за запомняне на дати, разработва нещо като ранен вариант на прословутата кръстословична игра „Скрабъл“, описва начин за опростено превеждане на пари с пощенски записи, изписва десетки правила за нови игри на карти, на табла и на крокет, а най-вече непрестанно съчинява математически главоблъсканици.

Не се главозамайва от славата и богатството, които му донася „Алиса“.

Харчи парите си, за да обсипва близките си с подаръци и да пълни жилището и пътните си чанти с безброй играчки и занимавки, предназначени за развлечение на момиченцата, които кани у дома или с които се среща във влаковете и по плажовете.

Известността е можела да му осигури достъп и до най-затворени среди. Каръл обаче, и без това твърде комплексиран от пелтеченето си, за да се стреми към викторианското висше общество, бързо осъзнава колко изумително безсмислени са „официалните вечери“. Случва му се да общува с величия единствено когато няма как да се измъкне от някой тържествен прием в „Крайст Чърч“ или когато има възможност да снима някоя известна личност.

Като се изключат главоболията (вероятно на психосоматична основа) и набирането на течност в ставите, Каръл се радва на доста добро здраве.

От дневника, който си е водил до четвъртък, 23 декември 1897 година — ден, в който осъществява последното си пътуване от Оксфорд до Гилфорд с влака от четиринадесет часа и седем минути, — личи, че не е очаквал да умре скоро. През време на новогодишните празненства обаче хваща хрема. Не се лекува, хремата прераства в бронхит, състоянието му се влошава и Луис Каръл умира на 14 януари 1898 година в два и половина следобед.

През 1931 година, когато Алис е вече почти на осемдесет години, нейният син Керил Харгрийвз записва така да се каже продиктуваните от нея спомени за Луис Каръл. Алис говори, говори — и заключава: „Навярно само един блестящ логик би могъл да напише «Алиса в страната на чудесата»“.

Би могла също да добави, че прочутият блестящ логик, който, както подчертава тя, винаги вървеше изправен, едва ли не прекалено изправен, сякаш беше глътнал бастун, вероятно никога нямаше да напише „Алиса“, ако не е била безнадеждната му любов към едно момиченце, а момиченцето е била самата тя.

Но не го казва. Керил Харгрийвз само уточнява, че майка му внимателно е пазила едно писмо, в което Луис Каръл ѝ пише: След вас съм имал десетки приятелки деца, но с вас нещата бяха различни.

И тъй, от тази „разлика“ се раждат един шедьовър и една тайна, които се подхранват взаимно.

Д. Д.

БИБЛИОГРАФИЯ

Макар тази книга да е плод по-скоро на интуиция, отколкото на ерудиция, не бих могъл да си представя написването ѝ, ако не бях прочел предварително — и с дълбока наслада — следните произведения:

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ НА ЛУИС КАРЪЛ
ŒUVRES DE LEWIS CARROLL,
Édition présentée et établie par Francis Lacassin
Éd. Robert Laffont, Coll. Bouquins, 1989

ЛУИС КАРЪЛ, БИОГРАФИЯ
LEWIS CARROLL, UNE VIE,
Jean Gattegno
Éd. du Seuil, 1974

ЛУИС КАРЪЛ В ОБРАЗИ
ALBUM LEWIS CARROLL,
Iconographie choisie et commentée par Jean Gattegno,
Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard, 1990

ОКСФОРДСКА КНИГА ЗА ОКСФОРД
THE OXFORD BOOK OF OXFORD,
Choosen and edited by Jan Morris,
Oxford University Press, 1978

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА АЛИС В ОКСФОРД
ALICE'S ADVENTURES IN OXFORD,
Mavis Batey,
Pitkin Pictorials, 1980

ОКСФОРД В СТАРИ ФОТОГРАФИИ
OXFORD IN OLD PHOTOGRAPHS,
Collected by Judi Caton,
Alan Sutton, 1988

ЛОНДОН, 1851 — 1901
LONDRES, 1851 — 1901,
L'ère victorienne ou le triomphe des inégalités,
Dirigé par Monica Charlot et Roland Marx,
Éd. Autrement, Série Mémoires, 1990

ЧАРЛЗ ДИКЕНС
CHARLES DICKENS,
Fred Kaplan,
traduit de l'anglais par Eric Diacon,
Éd. Fayard, 1991
Венелин Пројков
Издателство „П. & П. Славейкови“
София 1999

---

[1] Очарованието на малката Алис е въздействувало и на бележития изкуствовед и социолог Джон Ръскин, който е бил неин преподавател по рисуване. В свое недовършено произведение той описва разочарованието си, когато родителите на Алис, която го е поканила да пият следобедния чай насаме, се завръщат и се

присъединяват към тях: „Имах чувството, че внезапен порив на вятъра е угасил звездите“. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.